

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การประเมินโครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนคลองท่อมราชภัฏรังสรรค์ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่ ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด หลักการและทฤษฎีต่างๆ จากเอกสาร หนังสือ วารสาร บทความ หลักการเกี่ยวกับการประเมินโครงการและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับประเมินโครงการ
  - 1.1 ความหมายของการประเมินโครงการ
  - 1.2 ความมุ่งหมายของการประเมินโครงการ
  - 1.3 ความสำคัญของการประเมินโครงการ
  - 1.4 ประโยชน์ของการประเมินโครงการ
  - 1.5 ประเภทของการประเมินโครงการ
  - 1.6 รูปแบบการประเมินโครงการ
2. แนวคิดเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 2.1 ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 2.2 ความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 2.3 วัตถุประสงค์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 2.4 กระบวนการและขั้นตอนของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 2.5 บทบาทและหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 2.6 ประโยชน์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 2.7 ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 2.8 นโยบายการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
3. แนวคิดความพึงพอใจ
  - 3.1 ความหมายของความพึงพอใจ
  - 3.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ
  - 3.3 ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์
  - 3.4 ทฤษฎีสองปัจจัย (Two factor theory) ที่เกี่ยวกับแรงจูงใจ

3.5 ลักษณะของความพึงพอใจ

3.6 การวัดความพึงพอใจ

4. โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนคลองท่อม ราษฎร์รังสรรค์ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการ

1.1 ความหมายของการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหาร โครงการเป็น กระบวนการที่ให้ข้อมูลย้อนกลับ ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงานของโครงการให้มี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทำให้ทราบข้อบกพร่อง จุดเด่น จุดด้อยของโครงการ และทราบว่าโครงการ ได้บรรลุวัตถุประสงค์ เป้าหมายเพียงใด และช่วยให้ข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการนำไปใช้ในการตัดสินใจ เกี่ยวกับการดำเนินโครงการได้ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ได้มีผู้ให้ความหมายของคำว่าประเมิน โครงการไว้หลายท่าน ดังนี้

เชาว์ อินใย (2553:4) กล่าวการประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการพิจารณาตัดสิน คุณค่าโดยการค้นคว้า เก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ จากชุดของกิจกรรมที่จัดขึ้นอย่างมีระบบ มาประกอบการตัดสินใจ ตีค่าผลการดำเนินการ นั้นว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ ใช้ข้อมูลเป็น ส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการ

พิสนุ พงศรี (2553 : 68) ให้ความหมายของการประเมินโครงการว่า หมายถึง กระบวนการตัดสินคุณค่าของโครงการในระยะหนึ่งระยะใดหรือทุกระยะ โดยนำสารสนเทศจากการวัด มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้เพื่อตัดสินใจจัดทำโครงการ ทดลองหรือนำร่องปรับเปลี่ยน ระเบียบ ขยายผล หรือยกเลิกโครงการ

อุทุมพร จามรมานและคณะ (2553:83) ได้อธิบายความหมายการประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการตรวจสอบและตัดสินคุณค่า (Value Judgement) เกี่ยวกับปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลการดำเนินโครงการเพื่อเป็นสารสนเทศสำหรับการปรับปรุงการดำเนินโครงการ สรุปลผลสำเร็จของโครงการ และพัฒนาโครงการต่อไป การประเมินโครงการ อาจใช้ข้อมูลจากการ ติดตามโครงการซึ่งได้ระหว่างกระบวนการดำเนินโครงการ รวมทั้งประเมินผล สรุปรวม (Summative Evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินภาพรวมความสำเร็จของโครงการ เมื่อโครงการนั้นเสร็จสิ้น

ธีรศักดิ์ อุ่่นอารมย์เลิศ (2556:6) กล่าวว่า การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการ ตัดสินคุณค่าของกิจกรรม หรือผลที่เกิดขึ้นจากโครงการในด้านความสำเร็จ ความล้มเหลว จุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหา อุปสรรค โดยมีกระบวนการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้การประเมินโครงการยังมีประโยชน์ในแง่การนำเสนอสารสนเทศ ไปสู่การปรับปรุงการดำเนินงาน กิจกรรมโครงการให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

ชนิดดา บุบผามาศ (2557:16) กล่าวว่า การประเมินโครงการเป็นกระบวนการ ในการเก็บ รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบของการดำเนินโครงการ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการ ตัดสินว่า ผลการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการมากน้อยเพียงใด และควรที่จะดำเนินการ ต่อไป

อัญชลี ธรรมะวิธิกุล (<https://panchalee.wordpress.com> สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2563) ได้ให้ความหมายของ ของการประเมินโครงการไว้ว่า การประเมินโครงการ คือ กระบวนการ เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบและนำผลมาใช้ในการเพิ่มคุณภาพและประสิทธิผล ของการดำเนินโครงการซึ่งเป็นกระบวนการที่จัดทำขึ้นมาอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลความจริง (Fact) ที่เชื่อถือได้ มีจุดประสงค์ที่สำคัญเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ (Efficiency) และประสิทธิผล (Effectiveness)

Rossi, Lipsey and Freeman (2004:16-23) กล่าวว่า การประเมินโครงการ หมายถึง การประยุกต์ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์มาใช้ในการสำรวจประสิทธิผลของโครงการ อย่างเป็นระบบ ซึ่งการประเมินโครงการจะประกอบด้วย 1) การประยุกต์ใช้วิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ 2) การประเมินประสิทธิผลของโครงการ 3) จะต้องให้สารสนเทศเพื่อการปรับปรุงกิจกรรมทางสังคมและ ปรับปรุงสภาพสังคมแก่ผู้ที่ทำหน้าที่ตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ

Fitzpatrick, Sanders and Worthen (2004:89) กล่าวว่า การประเมินโครงการ หมายถึง วิธีการสืบหาข้อมูลและพิจารณาตัดสินเกี่ยวกับโครงการ 3 ประเด็น คือ 1) การกำหนด มาตรฐานเพื่อใช้ตัดสินคุณภาพโดยเทียบกับมาตรฐานที่กำหนด 2) การรวบรวมข้อมูลสารสนเทศที่ เกี่ยวข้องกับโครงการ และ 3) การเปรียบเทียบข้อมูลสารสนเทศที่ได้กับมาตรฐานที่กำหนดไว้เพื่อตัดสิน คุณค่า คุณภาพ คุณประโยชน์ ประสิทธิภาพ หรือความสำคัญของโครงการ ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อเสนอแนะ ที่จะทำให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ หรือช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องตัดสินใจได้ว่าควรปรับปรุง ดำเนินการต่อไปหรือขยายโครงการ

Stufflebeam, et al. (2007:206) กล่าวว่า การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการวัด
 อย่างเป็นระบบเกี่ยวกับคุณค่า ความเป็นไปได้ ความสำคัญของสิ่งที่ถูกประเมินเพื่อสรุปผลคุณค่าของ
 สิ่งที่ประเมินและเสนอสารสนเทศหรือทางเลือกสำหรับผู้บริหาร

สรุปได้ว่า การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการเชิงระบบเพื่อการตรวจสอบ หรือ
 บ่งชี้ถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโครงการซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อ
 การตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการ ปรับปรุง และพัฒนาโครงการ

1.2 ความมุ่งหมายของการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการ มีความมุ่งหมายตามความคิดเห็นของนักวิชาการ ในหลายแง่มุม
 ดังต่อไปนี้

Knox, Alan B. (1972 : 594 - 595) กล่าวว่า การประเมินโครงการมีความมุ่งหมายเฉพาะ
 ดังนี้

1. เพื่อแสดงให้เห็นถึง เหตุผลที่ชัดเจนของโครงการอันเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการ
 ตัดสินใจ ว่าลักษณะใดของโครงการมีความสำคัญมากที่สุด ซึ่งจะต้องทำการประเมินเพื่อการหา
 ประสิทธิภาพและข้อมูลชนิดใดที่จะต้องเก็บรวบรวมไว้เพื่อการวิเคราะห์
2. เพื่อรวบรวมหลักฐานความเป็นจริง และข้อมูลที่จำเป็นที่นำไปสู่การพิจารณาถึง
 ประสิทธิภาพของโครงการ
3. เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลและข้อเท็จจริงต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การสรุปผลของ
 โครงการ
4. เพื่อการตัดสินใจว่าข้อมูลหรือข้อเท็จจริงใดที่สามารถนำไปใช้ได้
5. เพื่อการสนับสนุนการตัดสินใจในการพัฒนาปรับปรุงโครงการ ให้มีประสิทธิภาพ
 มากยิ่งขึ้น

Moursund (1973 : 9) กล่าวถึง ความมุ่งหมายของการประเมินโครงการไว้ ดังนี้

1. เพื่อที่จะทราบว่า การปฏิบัติงานตามโครงการ บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้
 หรือไม่
2. เพื่อที่จะทราบว่า เป้าหมายที่กำหนดไว้เป็นเป้าหมายที่ปฏิบัติได้จริงหรือไม่และ
 เป็นเป้าหมายที่มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด

Mitzel, H. E. (1982 : 594 - 595) กล่าวว่า การประเมินโครงการมีความมุ่งหมายที่
 สำคัญ 3 ประการ คือ

1. เพื่อแสดงผลการพิจารณาถึงคุณค่าของโครงการ
2. เพื่อช่วยให้ผู้ตัดสินใจมีการตัดสินใจที่ถูกต้องขึ้น
3. เพื่อการบริการข้อมูลแก่ฝ่ายการเมืองเพื่อใช้ในการกำหนดนโยบาย

Peter H. Rossi , Howard E. Freeman (1982 : 15) การประเมินโครงการมีความมุ่งหมายตามเหตุผลดังต่อไปนี้

1. เพื่อพิจารณาถึงคุณค่าและการคาดคะเนคุณประโยชน์ของโครงการ
2. เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารโครงการ
3. เพื่อเป็นการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินโครงการ
4. เพื่อเป็นการวิเคราะห์ ข้อดีและข้อเสีย หรือข้อจำกัดของโครงการ เพื่อการตัดสินใจในการสนับสนุนโครงการ
5. เพื่อการตรวจสอบว่าการดำเนินโครงการบรรลุถึงเป้าหมายมากน้อยเพียงใด

สำราญ มีแจ่ม และสมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2556 : 10 - 11) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของการประเมินทั่วไป มีดังนี้

1. เพื่อช่วยปรับปรุงพัฒนาคน พัฒนางานหรือโครงการต่างๆ
2. เพื่อตัดสินใจผลเกี่ยวกับระดับผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติงานหรือโครงการต่างๆ
3. เพื่อช่วยให้ผู้บริหารตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารบุคคล โครงการหรืออนาคตของโครงการได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
4. เพื่อกระตุ้นทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพตามวิธีการประเมินแนวใหม่ วัตถุประสงค์เฉพาะในการประเมินโครงการหรืองานจะได้อาจมาจากการผสมผสานข้อมูลจาก 2 แหล่ง คือจากผู้บริหารระดับสูงที่ต้องใช้ผลการประเมินเป็นฐานในการตัดสินใจ ตลอดจนผู้บังคับบัญชา หรือผู้เกี่ยวข้องกับโครงการหรืองานนั้นๆ และจากวัตถุประสงค์หลักของ โครงการหรืองานนั้นๆ

สรุปได้ว่า การประเมินโครงการมีความมุ่งหมายเพื่อการหาประสิทธิภาพของโครงการ วิเคราะห์ข้อมูลและข้อเท็จจริง เพื่อการนำไปสู่การตัดสินใจตลอดจนการสรุปผลของโครงการ ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจที่จะปรับปรุง แก้ไข พัฒนาการดำเนินโครงการให้เป็นตามวัตถุประสงค์คงไว้ซึ่งคุณภาพและมาตรฐานในการดำเนินงาน

1.3 ความสำคัญของการประเมินโครงการ

นักวิชาการได้กล่าวถึงความสำคัญของการประเมินโครงการไว้หลายประเด็น ดังต่อไปนี้
ชลธิชา แพ่งบรรเทา (2557 : 27) กล่าวว่า การดำเนินโครงการใดๆ นั้น การประเมินโครงการมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะให้ข้อมูลหรือสารสนเทศที่จะบอกให้ทราบว่า วัตถุประสงค์ของโครงการนั้นๆ ได้ บรรลุผลมากน้อยเพียงใด นอกจากนี้ยังจะช่วยให้บอกถึงว่า วัตถุประสงค์ของโครงการที่ได้กำหนดไว้นั้น มีความสอดคล้องและเหมาะสมเพียงใดซึ่งข้อมูลที่ได้จากการประเมินโครงการจะช่วยในการ ตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินการของโครงการเพื่อที่จะปรับปรุงโครงการเพื่อให้มีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

อนันต์ นามทรงตัน (2557 : 1-2) กล่าวว่า การประเมินโครงการมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการวางแผนและ บริหารโครงการ ดังนั้นวัตถุประสงค์สำคัญของการประเมินโครงการก็คือ จะช่วยให้ผู้รับผิดชอบโครงการมี ข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมาตรฐานของโครงการ มีข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงาน ในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง ทั้งด้านความสำเร็จและความล้มเหลวของโครงการ มีข้อมูลเกี่ยวกับความก้าวหน้า ปัญหาและ อุปสรรคของการดำเนินโครงการ ช่วยให้ผู้รับผิดชอบโครงการ ตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการหรืออนาคตของ โครงการได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และมีโอกาสค้นพบแนวทางในการพัฒนาสู่ความสำเร็จอย่างมี ประสิทธิภาพและเป็นแรงจูงใจกระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติงานทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องให้ปฏิบัติหน้าที่ไปสู่ความสำเร็จ อย่างมีประสิทธิภาพ

สำราญ มีแจ้ง (2558 : 6) กล่าวว่าความสำคัญของโครงการมีดังนี้

1. ช่วยให้แผนมีความชัดเจน
2. ช่วยให้การปฏิบัติตามแผนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
3. ช่วยให้แผนมีความเป็นไปได้สูง
4. ช่วยให้ทราบทรัพยากรดำเนินงานในแผน
5. การควบคุมแผนงานทำได้ง่ายและไม่ซับซ้อน

สรุปได้ว่า การประเมินผลโครงการมีความสำคัญทำให้ช่วยตัดสินใจในการบริหารโครงการ และทำให้ทราบจุดเด่น จุดด้อยของโครงการเป็นข้อมูลสำคัญในการประกอบการวางแผนและกำหนดนโยบายของผู้บริหารในการพัฒนาโครงการ

1.4 ประโยชน์ของการประเมินโครงการ

นักการศึกษาและนักวิชาการหลายท่าน ได้กล่าวถึงประโยชน์ ของการประเมินโครงการไว้ ดังนี้

เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี (2551 : 93 - 95) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการประเมินโครงการต่างๆ ไว้ ดังนี้

1. เป็นเครื่องมือของการรับรองคุณภาพในการบริการ ถึงแม้จะไม่สามารถประกันผลสัมฤทธิ์ขั้นสูงสุดของโครงการได้
2. ช่วยให้ผู้สนับสนุนด้านเงินลงทุนได้รับทราบปัญหา หรืออุปสรรคในการดำเนินงานของโครงการ โดยอาศัยหลักฐานเชิงประจักษ์จากสภาพการณ์ที่เป็นจริง
3. ช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่มีคุณค่าสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
4. ช่วยชี้ให้เห็นความสำคัญของแต่ละโครงการตามลำดับก่อนหลัง โดยสามารถจะทราบได้ว่า โครงการใดมีความจำเป็นเร่งด่วนกว่ากัน
5. ช่วยให้ได้ข้อมูลย้อนกลับจากผู้รับบริการ ข้อมูลประเภทนี้ทำให้ทราบถึงข้อจำกัด และปัญหาต่างๆ ในการปฏิบัติงาน เพื่อนำมาปรับปรุงโครงการ

6. ช่วยให้การเข้าถึงผลผลิตของโครงการทั้งในด้านที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ควบคู่กันไป

กนการรณ จันท์เจริญชัย (2553 : 2-10) ได้กล่าวถึงประโยชน์จากการประเมินโครงการสามารถแบ่งออกเป็นประเด็นหลักๆ ดังนี้

1. ถ้าการประเมินและผลของการประเมินเป็นไปตามการคาดหมาย การปฏิบัติงานและการบริหารจะถือว่าเป็นแนวทางหรือตัวอย่าง ที่จะนำไปใช้เพื่อขยายผลต่อไป

2. หากผลการประเมินออกมาในเชิงลบ ก็จะเป็นแนวทางในการนำไปใช้ พิจารณาตัดสินใจ เพื่อปรับปรุงแก้ไขการบริหาร และการปฏิบัติงานให้ถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้นไป

3. การทำให้ผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานตามแผนมีความระมัดระวัง และเตรียมพร้อมที่จะทำงานมากขึ้น

เจริญวิษณุ สมพงษ์ธรรม (2555 : 271) กล่าวว่า ประโยชน์ของการประเมินโครงการ ไว้ว่า

1. เพื่อช่วยในการตัดสินใจก่อนเริ่มจัดทำโครงการ ได้แก่ กิจกรรมต่างๆ เพื่อค้นหาความต้องการ เกี่ยวกับโครงการ ทดสอบเกี่ยวกับแนวความคิดด้านเทคนิคและแหล่งทุน และความเป็นไปได้ในการจัดทำ โครงการซึ่งตรงกับการประเมินที่เรียกว่า “การศึกษาความเป็นไปได้”

2. เพื่อช่วยในการตัดสินใจว่าควรดำเนินการต่อ หรือยุติโครงการ ได้แก่ การประเมินแบบการประเมินผลลัพธ์รวม

3. เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงโครงการ ในแง่มุมใดหรือจุดหนึ่ง จุดใด ช่วงระยะเวลาที่โครงการกำลังดำเนินอยู่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ บุคลากรหรือระบบการ ให้บริการ หรือตรวจสอบเนื้อหาของโครงการนั้นๆ ซึ่งได้แก่ การประเมินแบบแผนรวมทั้งหมด

4. เพื่อเป็นประจักษ์พยานและเป็นเครื่องมือในการหาการสนับสนุนเกี่ยวกับโครงการทางด้าน สาธารณชน การเมือง การเงินและด้านวิชาชีพ

5. ส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจและความรู้พื้นฐานในระบบการพัฒนาสังคมในด้าน วิทยาการสังคม วิทยา จิตวิทยาและอื่นๆ นอกเหนือไปจากการให้ความรู้และข้อเท็จจริง

6. เพื่อจัดข้อผิดพลาดทั้งหลาย โดยเฉพาะเรื่องของเวลาและค่าใช้จ่ายก่อนดำเนินโครงการทำให้ การวางแผนและการปฏิบัติมีโอกาสสอดคล้องกันได้ง่าย

7. ในระหว่างปฏิบัติงาน ถ้าเกิดข้อผิดพลาดไม่สอดคล้องกันระหว่างแผนกับการปฏิบัติงาน ยัง สามารถปรับปรุงแผนหรือปรับปรุงการปฏิบัติให้สอดคล้องกันได้โดยไม่ต้องเริ่มใหม่

8. เมื่อประเมินผลหลังจากทำโครงการยังได้ทราบความสำเร็จของการปฏิบัติงาน ผลกระทบของโครงการอื่น ข้อบกพร่องของโครงการ เพื่อที่จะนำไปปรับปรุงแก้ไขโครงการในลักษณะเดียวกันเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำ

9. เพื่อประโยชน์แก่การวางแผนในโครงการต่อเนื่อง

10. เหมาะสมสำหรับโครงการที่มีการลงทุนมาก โครงการที่มีความเสี่ยงสูง โครงการที่อันตรายสูง โครงการเหล่านี้ควรจะมีการวางแผนและปฏิบัติเพียงครั้งเดียว ไม่ใช่โครงการประเมินผลครั้งสุดท้ายเพราะอาจก่อให้เกิดความเสียหาย

11. สามารถจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดก่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุด
อนันต์ นามทองตัน (2557 : 2-3) กล่าวว่า ประโยชน์ของการประเมินโครงการมี ดังนี้

1. ช่วยทำให้การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น
2. ช่วยให้ได้ข้อมูลและสารสนเทศต่างๆ เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผน โครงการและตรวจสอบความพร้อมของทรัพยากรต่างๆ ที่จำเป็นในการดำเนินโครงการ
3. ช่วยให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จและความล้มเหลวของโครงการ เพื่อนำไปใช้ในการ ตัดสินใจ วินิจฉัยในการดำเนินงานและพัฒนาโครงการ
4. ช่วยให้ได้ข้อมูลการให้คำปรึกษา กำกับ ติดตามการปฏิบัติงานโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ คุ่มค่ากับการลงทุนหรือไม่
5. ช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานโครงการได้รับทราบผลการดำเนินงาน จุดเด่น จุดด้อยและนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาโครงการร่วมกันให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
6. ช่วยให้เกิดการรับรู้และความเข้าใจในกระบวนการต่างๆ ในการดำเนินกิจกรรมของโครงการ และผลกระทบด้านต่างๆ ที่มีต่อโครงการเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงพัฒนาโครงการให้มี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากการศึกษาประโยชน์ของการประเมินโครงการสรุปได้ว่า การประเมินโครงการมีประโยชน์ทำให้เกิดความก้าวหน้า ทำให้ทราบปัญหาอุปสรรคว่าเป็นอย่างไร เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้การประเมินโครงการยังช่วยสร้างแรงจูงใจในการดำเนินงานให้แก่ผู้ปฏิบัติโครงการ ได้ตื่นตัวในการปฏิบัติโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ

1.5 ประเภทของการประเมินโครงการ

ประเภทของการประเมินโครงการมีวิธีการและรูปแบบการประเมินที่บ่งบอกถึงประเภทของการประเมิน ซึ่งได้มีนักวิชาการได้แบ่งประเภทของการประเมินโครงการที่สำคัญได้ดังนี้

สมคิด พรหมจ้อย (2550 : 38) กล่าวว่า การประเมินโครงการแบ่งได้หลายประเภทตามแต่จะใช้ เกณฑ์ใดในการแบ่ง ครั้งนี้จะนำเสนอประเภทของการประเมิน 3 ลักษณะ ดังนี้

1. การประเมินตามจุดมุ่งหมาย แบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ
  - 1.1 การประเมินเพื่อปรับปรุงบางครั้งเรียกว่าการประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation)
  - 1.2 การประเมินเพื่อสรุปผลเรียกว่าการประเมินรวมสรุป (Summative Evaluation)

2. การประเมินตามหลักในการประเมิน แบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ

2.1 การประเมินโดยยึดวัตถุประสงค์เป็นหลัก (Goal-based Evaluation) เป็นการประเมิน ที่ว่าทำได้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ โดยทราบก่อนประเมินว่าโครงการนี้มี วัตถุประสงค์ อะไรบ้าง

2.2 การประเมินที่อิสระไม่ยึดวัตถุประสงค์ของโครงการ (Goal-free Evaluation) เป็นการ ประเมินผลที่เกิดขึ้นทั้งหมด โดยไม่ทราบว่าวัตถุประสงค์ของโครงการนี้มีอะไรบ้าง

3. แบ่งตามยึดลำดับในการประเมิน แบ่งเป็นการประเมินก่อนเริ่มโครงการ ขณะ ดำเนินโครงการ และหลังจากสิ้นสุดโครงการ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ประเมินก่อนเริ่มโครงการ (Pre-Evaluation) เป็นการประเมินที่มี จุดมุ่งหมายเพื่อ ตัดสินใจเลือกโครงการ ตรวจสอบความเหมาะสม ความสมเหตุสมผลของการ วางแผนดำเนินโครงการความเป็นไปได้ของโครงการในการนำโครงการไปปฏิบัติ คุณภาพของ โครงการ รวมทั้งตรวจสอบโอกาสที่ โครงการนั้นจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย การประเมิน ก่อนเริ่มโครงการบนความเชื่อบนพื้นฐานที่ว่า ถ้าตัวโครงการนั้นได้รับการประเมินว่ามีความเหมาะสม สมเหตุสมผล มีความจำเป็น มีคุณภาพดี มีความเป็นไปได้ โอกาสที่โครงการจะประสบผลสำเร็จก็ย่อม สูงเสมือนว่าโครงการนั้นได้บรรลุผลสำเร็จไปแล้วครึ่งหนึ่ง

3.2 การประเมินในขณะดำเนินโครงการ (Implementation Evaluation or Process Evaluation) เป็นการประเมินการดำเนินงานเมื่อนำโครงการที่วางแผนไว้ไปปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อ ศึกษาการ ปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่กิจกรรมใดทำได้หรือทำไม่ได้ เพราะเหตุใด จุดเด่น จุดด้อย มีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้าง การประเมินกระบวนการดำเนินโครงการนั้นพยายาม ตอบคำถามว่าทำไมจึงเกิดปัญหาอุปสรรค หรือไม่เกิดปัญหาอุปสรรคในการดำเนินโครงการ ถ้าเกิด ปัญหาจะได้ดำเนินการ ปรับปรุงแก้ไขได้ทันที่ การประเมินขณะดำเนินโครงการจึงมีบทบาทใน การปรับปรุงการดำเนิน โครงการโดยตรง

3.3 การประเมินหลังจากเสร็จสิ้นโครงการ เป็นการประเมินเพื่อตอบคำถามว่า โครงการ ประสบผลสำเร็จตามแผนที่วางไว้หรือไม่ ผลการดำเนินการคุ้มค่าหรือไม่

เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี (2556 : 96 - 103) กล่าวว่า ประเภทของการประเมิน โครงการสามารถจำแนกประเภทของการประเมินโดยทั่วไป ได้เป็น 4 ประเภท คือ

1. การประเมินความต้องการที่จำเป็น

แนวคิดของการประเมินความต้องการที่จำเป็น (Need Assessment) ได้เริ่มต้นที่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ในช่วงกลางทศวรรษที่ 1960 โดยโครงการต่างๆ เหล่านั้นมักถูกเรียกร้องให้ ระบุวิธีการวัดและประเมินความต้องการของโครงการไว้ในเป้าหมายด้วย ทั้งนี้เพื่อประสิทธิภาพของ การวางแผนโครงการ ซึ่งต่อมาได้กลายเป็นเกณฑ์พื้นฐานสำหรับการพิจารณาอนุมัติเพื่อให้การ สนับสนุนโครงการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการต่างๆ ทางการศึกษา เช่น โครงการที่เกี่ยวกับการ

ส่งเสริมวิชาการ โครงการพัฒนาจิตใจและอารมณ์ของเด็กนักเรียน และโครงการฝึกอบรมทางการอาชีวศึกษา เป็นต้น โครงการทั้งหลายเหล่านี้ต่างก็ได้ทำการประเมินให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับภาค และระดับชาติ (Stufflebeam, 1977) หลังจากช่วงปลายปีค.ศ. 1970 ได้มีการเน้นในเรื่องของการวางแผนโครงการ และการประเมิน เพื่อให้เป็นไปตามขั้นตอนที่ต้องจัดดำเนินการร่วมกันอย่างใกล้ชิด และในช่วงนี้ได้วารสารที่ชื่อว่า Evaluation and Program Planning ซึ่งเน้นหนักการประเมินโครงการด้านสุขภาพอนามัย ก็ได้เน้นเกี่ยวกับหลักการและแนวปฏิบัติในการให้การสนับสนุนในเรื่องดังกล่าวรวมทั้งการเปลี่ยนแปลงแผนของโครงการด้วย (Posavac and Carey, 1980) ในการวัดและประเมินความต้องการที่จำเป็นนั้น ก่อนดำเนินโครงการใดๆ ก็จะต้องมีการวางแผนของโครงการนั้นๆ ไว้ล่วงหน้าอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถตอบคำถามต่างๆ ได้ตรงตามความต้องการที่แท้จริง ในปัจจุบันนักประเมินได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับการวางแผนเพื่อการประเมิน และเชื่อว่า การวางแผนโครงการจำเป็นต้องจัดให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการประเมิน โดยให้การวางแผนโครงการเป็นขั้นตอนหนึ่งของการประเมินนั้นๆ ก่อนนำโครงการไปสู่ขั้นปฏิบัติ ทำให้นักวางแผนที่ดีต้องมีข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับความต้องการที่จำเป็นอย่างถูกต้อง โดยอาศัยเทคนิคซึ่ง สามารถวัดและประเมินความต้องการที่เหมาะสมได้ในเชิงปริมาณรวมทั้งเทคนิคอื่นๆ ที่เอื้อต่อการประเมินความต้องการได้ เช่น การใช้ข้อมูลจากกระเปาะสนทนาที่มีอยู่ หรือการสังเคราะห์สารสนเทศที่มีอยู่ เป็นต้น

2. การประเมินกระบวนการ

แนวคิดหลักของการประเมินกระบวนการก็คือ เมื่อโครงการได้รับการพัฒนาและเริ่มดำเนินการแล้ว นักประเมินต้องย้อนกลับไปทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการอีกครั้ง เพื่อตรวจสอบว่าโครงการนั้นๆ ได้ปฏิบัติไปตามทุกขั้นตอนที่ได้ออกแบบไว้หรือไม่ และจัดกิจกรรมเพื่อให้บริการต่อกลุ่มเป้าหมายตรงตามที่กำหนดไว้ในโครงการหรือไม่ การประเมินกระบวนการของโครงการเช่นนี้ถ้าจะกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เป็นการตรวจสอบความพยายามของโครงการว่าได้ดำเนินการไปอย่างครบถ้วนและตรงตามแผนที่วางไว้ทุกขั้นตอนหรือไม่ตามปกติแล้ว ข้อมูลและสารสนเทศที่จำเป็น สำหรับการประเมินโครงการมักจะถูกรวบรวมไว้โดยตัวแทนของหน่วยงาน และมักจะไม่มีอยู่ในรูปแบบที่ใช้ประโยชน์ได้โดยตรง เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับผู้รับบริการ ก็มักจะประเมินกฏอยู่ในใบสมัคร ซึ่งไม่มีรายละเอียดเท่าที่ควรเกี่ยวกับการเข้ารับบริการจากโครงการ ในทางกลับกัน มักจะเป็นเพียง บันทึกสั้นๆ ของเจ้าหน้าที่ให้บริการเท่านั้น ด้วยเหตุนี้การที่จัดข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบที่เรียกใช้ได้นั้น ซึ่งต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายด้วย ซึ่งนักประเมินกระบวนการควรตระหนักในเรื่องนี้ และควรมีความพยายามที่จะออกแบบการเก็บข้อมูลที่จำเป็นต่างๆ อย่างมีระบบ ทั้งนี้เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในด้านการรวบรวมข้อมูลและการสรุปข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติโครงการให้มากที่สุด ถึงแม้ว่าการประเมินกระบวนการ มิได้บ่งชี้ถึงความสำเร็จของโครงการแต่ก็มีความสำคัญต่อ ผู้รับผิดชอบโครงการในส่วนที่เกี่ยวกับเงินทุนที่จะนำมาสนับสนุนโครงการหรือ

นำมาใช้เพื่อขยายโครงการ ซึ่งจำเป็นจะต้องมีข้อมูลเบื้องต้นจากการประเมินดังกล่าว เพื่อจะได้ทราบว่าโครงการนั้นๆ มีแผนงานที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงเพียงใด และน่าจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ เพราะได้เคย ให้บริการกับกลุ่มเป้าหมายที่วางไว้ก่อนแล้วเป็นต้น นอกจากนี้เมื่อมีการประเมินกระบวนการของ โครงการแล้ว สิ่งสำคัญก็คือ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้อำนวยความสะดวกโครงการสามารถจะปรับการ ดำเนินงานให้เป็นไปในทิศทางที่นำไปสู่ความสำเร็จของโครงการได้อย่างสมเหตุสมผลด้วย

3. การประเมินผลผลิต

นักประเมินผลมักจะเน้นการประเมินด้านสัมฤทธิ์ ของโครงการจากการประเมินผลผลิตโดยตรงของโครงการนั้นๆ ซึ่งความจริงแล้วเป็นการยากที่จะระบุ “เหตุ” ซึ่งมักจะ หมายถึง ปัจจัยนำเข้าในระหว่างการทำโครงการกับ “ผล” ที่เกิดตามมาของโครงการตัวอย่างเช่น เมื่อมีการจัดโครงการพัฒนานิสัยการอ่านสำหรับเยาวชนท้องถิ่น ปรากฏว่ามีคำถามที่น่าสนใจคือ

3.1 ผู้เข้าร่วมโครงการจะมีนิสัยรักการอ่านมากกว่าผู้ไม่ได้เข้าร่วมโครงการหรือไม่

3.2 มีหลักฐานหรือไม่ ที่แสดงว่าผู้เข้าร่วมโครงการมีความสนใจในการอ่าน มากขึ้นคำถามข้างต้นเป็นคำถามที่ดีและมีเหตุผล แต่ก็ยากที่จะชี้ชัดลงไปในการตอบคำถามที่เกี่ยวกับผลผลิตของโครงการโดยตรง ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่าอาจจะมีอิทธิพลจากตัวแปรอื่นๆ เข้ามาเกี่ยวข้องได้เช่น สภาพแวดล้อมของผู้รับบริการ ดังนั้น การประเมินผลผลิตของโครงการที่สำคัญ ก็คือ นักประเมินจะต้องแสดงแนวทางในการวัดผลสำเร็จของโครงการให้น่าเชื่อถือ มีการวัดที่แม่นยำมีผลการวัดที่ตรงกับความ เป็นจริง และมีความคงที่ด้วย สำหรับวิธีการวัดนั้น อาจต้องใช้การออกแบบตาม วิธีวิจัยที่ซับซ้อน คล้ายกับการออกแบบโครงการการวิจัยเชิงทดลอง ส่วนการกำหนดความสำเร็จของ โครงการ ยังมีความเห็นแตกต่างกันตามกลุ่มของผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานที่สนับสนุนเป็นทุน บุคลากรของโครงการและผู้รับบริการซึ่งแต่ละกลุ่มมีระดับของการยอมรับความสำเร็จที่ต่างกันไป ดังนั้น นักประเมินจึงต้องหาตัวบ่งชี้ที่สามารถเป็นที่ยอมรับของทุกกลุ่มและมีความเป็นไปได้สำหรับ การประเมินผลผลิตด้วย

4. การประเมินประสิทธิภาพ (Efficiency Evaluation) เป็นการประเมินโครงการที่มุ่งเน้นตรวจสอบผลผลิตและกระบวนการได้มาซึ่งผลผลิตและมุ่งที่จะทราบความสำเร็จหรือความล้มเหลว รวมไปถึงความคุ้มค่าของการดำเนินโครงการนั้นๆ ทั้งนี้เพื่อประกอบการตัดสินใจของผู้บริหารโครงการหรือผู้ให้ทุนว่า จะการยุติหรือขยายการดำเนิน โครงการยิ่งไปกว่านั้นในปัจจุบัน การประเมินประสิทธิภาพโครงการยังมีความสำคัญเพิ่มมากยิ่งขึ้น เนื่องจากการประเมินประสิทธิภาพโครงการนั้นเชื่อมโยงกับการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี หรือหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ในแง่ของประสิทธิภาพในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐกิจ ซึ่งถือเป็นแนวคิดกระแสหลักในการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management, NPM)

รัตน์ บัวสนธ์ (2550 : 40 - 42) การประเมินโครงการแบ่งเป็น 5 ประเภทใหญ่ๆ ตามเกณฑ์ที่ใช้แบ่งดังนี้

1. แบ่งตามวัตถุประสงค์การประเมินและช่วงเวลาของโครงการหากแบ่งตามเกณฑ์นี้ การประเมินก็มี 3 ประเภท ได้แก่

1.1 ประเมินก่อนดำเนินโครงการหรือก่อนนำโครงการไปใช้ (Pre - Evaluation Program or Ex-Ante Evaluation Program) ซึ่งเป็นการประเมิน โดยมีวัตถุประสงค์

1.2 ประเมินขณะดำเนินโครงการ (Formative, Process, On-Going or Monitoring Evaluation Program) เป็นการประเมินโครงการขณะที่กำลังดำเนินการอยู่ยังไม่แล้วเสร็จ เพื่อพิจารณาเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงานในโครงการ หรือประเมินเพื่อการกำกับติดตามการดำเนินงานของโครงการให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้

1.3 ประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการ (Post or Summative Evaluation Program) เป็นการประเมินเมื่อโครงการได้ดำเนินการมาครบตามระยะเวลาที่กำหนด และออกแบบไว้โดยมุ่งพิจารณาผลสำเร็จของโครงการเป็นหลัก

2. แบ่งตามเป้าหมายที่ยึด ถ้าแบ่งเช่นนี้การประเมินก็จะประกอบด้วย 2 ประเภท ได้แก่ การประเมินที่ยึดเป้าหมายของโครงการเป็นเกณฑ์เปรียบเทียบกับผลสำเร็จของโครงการ ซึ่งเรียกว่า การประเมินแบบอิงเป้าหมาย (Goal-Base Evaluation) และการประเมินที่ไม่ยึดหรือเป็นอิสระจากเป้าหมาย (Goal-Free Evaluation) โดยที่การประเมินแบบนี้จะพิจารณาจากผลทั้งหมดที่เกิดขึ้นจากโครงการ แม้ว่าผลดังกล่าวนั้นจะเป็นหรือไม่เป็นไปตามเป้าหมายของโครงการก็ตาม

3. แบ่งตามปรัชญาหรือความเชื่อพื้นฐาน การแบ่งเช่นนี้อาศัยพื้นฐานทางปรัชญาหรือความเชื่อเกี่ยวกับความจริงของคุณค่าและวิธีการเข้าถึงความจริงของคุณค่าในการประเมิน ดังกล่าวผ่านมาในหัวเรื่องเกี่ยวกับปรัชญาการประเมินและคุณค่าการประเมิน ดังนั้น จึงแบ่งประเภท ของการประเมินได้ 2 ประเภท คือ การประเมินตามวิธีการเชิงระบบหรือแบบปรนัยนิยม และการ ประเมินตามวิธีการเชิงธรรมชาติหรือแบบอัตนัยนิยม

4. แบ่งตามผู้ประเมินหรือหน่วยงานผู้รับผิดชอบทำการประเมินก็จะแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ การประเมินภายใน (Internal Evaluation) และการประเมินภายนอก (External Evaluation)

5. แบ่งตามวิธีการและลักษณะข้อมูลที่มุ่งประเมินก็แบ่งได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่

5.1 การประเมินเชิงคุณภาพ (Qualitative Evaluation)

5.2 การประเมินเชิงปริมาณ (Quantitative Evaluation)

5.3 การประเมินแบบผสมผสาน (Mixed Evaluation)

จากการศึกษาข้อมูลประเภทของการประเมินโครงการสรุปได้ว่า ประเภทของการประเมินโครงการมีหลายประเภท มีลักษณะแตกต่างกันออกไปตามแต่ว่าจะใช้หลักเกณฑ์ใดในการแบ่งประเภท เช่น แบ่งตามวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการแบ่งตามระยะเวลาที่ทำการประเมินโครงการ แบ่งตามมิติการประเมินหรือแบ่งตามผู้ประเมิน เป็นต้น

1.6 รูปแบบการประเมิน

รูปแบบการประเมินมีหลายประเภท สำหรับที่จะนำเสนอต่อไปนี้เป็นรายละเอียดของรูปแบบการประเมินต่างๆ ซึ่งได้เลือกมานำเสนอไว้ทั้งหมด 7 รูปแบบ คือ

1.6.1 รูปแบบการประเมินของ Tyler

ไทเลอร์ (1943) อ้างใน ศูนย์ทดสอบและประเมินเพื่อพัฒนาการศึกษาและวิชาชีพ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2562 : 29 สืบค้นข้อมูลจาก <https://webportal.bangkok.go.th>. เมื่อ 25 พฤษภาคม 2563 เป็นผู้นำที่สำคัญในการประเมินโครงการ ได้ให้ความหมายของการประเมินว่า การประเมิน คือ การเปรียบเทียบพฤติกรรมที่เกิดขึ้นกับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม ที่กำหนดไว้ โดยมีความเชื่อว่า จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้อย่างชัดเจน รัดกุม และจำเพาะเจาะจงแล้ว จะเป็น แนวทางช่วยในการประเมินได้เป็นอย่างดีในภายหลัง เขาได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการประเมิน โดยเสนอเป็นกรอบความคิด ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1943 โดยเน้นการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการให้อยู่ในรูปของวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม แล้วประเมินความสำเร็จของวัตถุประสงค์เหล่านั้น แนวคิด ลักษณะนี้เรียกว่า แบบจำลองที่ยึดความสำเร็จของจุดมุ่งหมายเป็นหลัก ไทเลอร์ มีความเห็นว่า จุดมุ่งหมายของการประเมิน เพื่อตัดสินว่าจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่ตั้งไว้ในรูปของจุดมุ่งหมาย เชิงพฤติกรรมนั้น ประสบผลสำเร็จหรือไม่ มีส่วนใดบ้างที่ต้องปรับปรุงแก้ไข และถือว่าการประเมิน โครงการเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน ลำดับขั้นของการประเมินการเรียนการสอนมีดังนี้ กำหนดจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมด้วยข้อความที่ชัดเจน เฉพาะเจาะจงกำหนดเนื้อหาหรือประสบการณ์ทางการศึกษาที่ต้องการให้บรรลุตามความมุ่งหมายที่ตั้งไว้ เลือกวิธีการเรียนการสอน ที่เหมาะสม เมื่อจบบทเรียนจึงประเมินผลโครงการ โดยการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1.6.2 รูปแบบการประเมินของ Alkin

มาร์วิน ซี อัลคิน (1969 : 102) ได้เสนอรูปแบบการประเมินที่เรียกว่า CSE (Center for the Study of Evaluation Approach) จุดเน้นของการประเมินตามแนวคิดของ อัลคิน คือ การประเมิน เพื่อการตัดสินใจ อัลคิน ได้ให้ความหมายของการประเมินว่า เป็นกระบวนการกำหนดขอบเขตของ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ การเลือกข้อมูลข่าวสารที่เหมาะสม การเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปสู่การจัดทำรายงานสรุปให้กับผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ ในการเลือกแนวทางที่เหมาะสมกับการดำเนินงานของโครงการ ขอบข่ายของการประเมินจากความหมายของการประเมิน

ตามแนวคิดของ อัลคิน นั้น การประเมินจะประกอบด้วยการจัดหาและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อที่จะนำไปใช้ในการตัดสินใจตั้งในการประเมินจำเป็นจะต้องประเมินในเรื่องต่างๆ 5 ด้าน ดังนี้

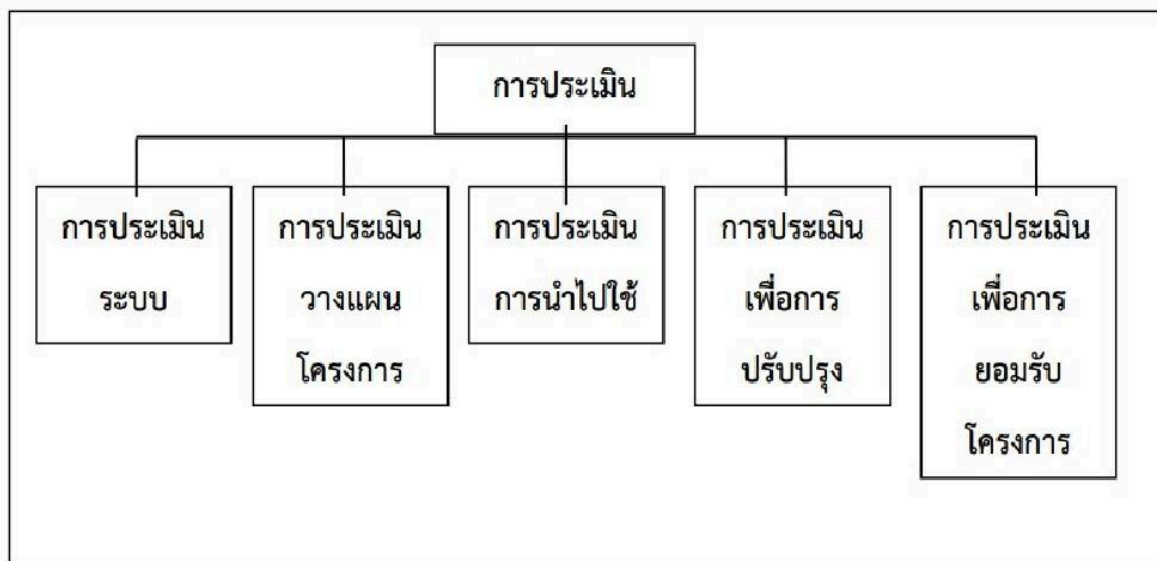
1. การประเมินระบบ (System Assessment) เป็นการอธิบายหรือพรรณาสภาพของระบบเพื่อเปรียบเทียบสภาพที่เป็นจริง กับความคาดหวังที่จะเกิดขึ้น การประเมินระบบจะช่วยให้เราสามารถกำหนดขอบเขต และวัตถุประสงค์ที่เหมาะสม สิ่งที่จะต้องศึกษาได้แก่ ความต้องการของประชาชน ชุมชนและสังคมที่มีต่อสภาพการณ์ปัจจุบัน สำหรับการประเมินระบบแต่ละส่วนจำเป็นต้องใช้เทคนิควิธีการต่างกัน

2. การประเมินการวางแผนโครงการ (Program Planning) เป็นการประเมินก่อนที่จะมีการดำเนินโครงการ เพื่อหาข้อมูลข่าวสารมาใช้ในการตัดสินใจพิจารณาทางเลือกที่เหมาะสมของโครงการนักประเมินต้องหาข้อมูลที่แสดงความคาดหวังที่จะบรรลุเป้าหมาย พร้อมกับประเมินผลที่จะได้รับจากการใช้วิธีการดำเนินงานต่างๆ ด้วย เพื่อให้สามารถเห็นข้อเปรียบเทียบในการหาทางเลือกที่เหมาะสม โดยใช้วิธีการที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะของปัญหา โดยทั่วไปจะใช้การประเมินจาก เกณฑ์ภายนอกและจากเกณฑ์ภายใน

3. การประเมินการนำไปใช้เพื่อการดำเนินโครงการ (Program Implementation) เป็นการประเมินขณะที่โครงการกำลังดำเนินงาน เพื่อตรวจสอบดูว่า การดำเนินโครงการนั้นเป็นไปตามขั้นตอนต่างๆ ที่ได้วางแผนไว้หรือไม่ ผลที่เกิดขึ้นมีความสอดคล้องกับสิ่งที่วางแผนไว้หรือคาดหวังไว้เพียงไร

4. การประเมินเพื่อปรับปรุงโครงการ (Program Improvement) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อมูลที่นำมาใช้ในการดำเนินโครงการให้บรรลุจุดมุ่งหมาย และมีผลที่ไม่คาดคิดมาก่อนเกิดขึ้นบ้างหรือไม่ ดังนั้น นักประเมินจึงมีบทบาทสำคัญในการที่จะหาข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จหรือความล้มเหลวในทุกๆ ด้านของโครงการ ตลอดจนผลกระทบของโครงการที่มีต่อโครงการอื่นเพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงโครงการต่อไป

5. การประเมินเพื่อการยอมรับโครงการ (Program Certification) ขั้นตอนนี้ นักประเมินต้องหาข้อมูลข่าวสารรายงานต่อผู้มีอำนาจตัดสินใจ เพื่อใช้ข้อมูลในการพิจารณาตัดสินคุณค่าของโครงการ และศักยภาพในการสรุปร่างไปสู่อำนาจการตัดสินใจอื่น ๆ หรือนำไปใช้กับโครงการในสถานการณ์อื่นๆ ได้กว้างขวางเพียงใด ในขั้นนี้ข้อมูลที่ได้นักประเมินจะทำให้ผู้บริหารได้ตัดสินใจว่าควรจะดำเนินกับโครงการในลักษณะใด อาจจะยกเลิก ปรับปรุงใหม่ หรืออาจจะขยายโครงการต่อไปอีก เป็นต้น สรุปรูปแบบการประเมินของ อัลคิน ได้ตั้งแผนภาพดังนี้

ภาพที่ 1 รูปแบบการประเมินโครงการของ อัลคิน. ปรับปรุงจากเทคนิคการประเมินโครงการ (พิมพ์ครั้งที่ 6). โดย สมคิด พรหมจ้อย, 2552, นนทบุรี : จตุพร ดีไซน์.

1.6.3 รูปแบบการประเมินของ Provus

ได้ให้ความหมายของการประเมินผลว่า เป็นการเปรียบเทียบผลการปฏิบัติการกับมาตรฐาน หรือเป็นการค้นหาความไม่สอดคล้องระหว่างความคาดหวังกับผลการปฏิบัติการของแผนงาน เขาอธิบายว่ามีความไม่สอดคล้องกัน 5 ชนิด ที่สามารถศึกษาได้จากการใช้แผนงานคือความไม่สอดคล้องที่สัมพันธ์กับขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การออกแบบโครงการ คือ การกำหนดปัจจัยที่ทำให้เกิดการดำเนินงาน กำหนดกระบวนการดำเนินงาน และกำหนดผลที่คาดหวังซึ่งจะได้รับจากการดำเนินงาน

ขั้นที่ 2 การเตรียมพร้อมเป็นการนำปัจจัยที่ทำให้เกิดการดำเนินงานเข้าสู่วกระบวนการ

ขั้นที่ 3 กระบวนการที่ใช้เพื่อการดำเนินงาน

ขั้นที่ 4 ผลผลิต

ขั้นที่ 5 การวิเคราะห์เกี่ยวกับการลงทุน

รูปแบบนี้ การประเมินต้องทำโดยผู้ประเมินคนหนึ่งที่ได้อ้างมาตรฐานตามความคาดหวังของโครงการเอาไว้ ต่อจากนั้นการประเมินทุกอย่างต้องดำเนินไปโดยการหาข้อมูลใหม่และทำการตัดสินใจโดยใช้มาตรฐานที่วางไว้เป็นเกณฑ์ เป็นรูปแบบที่ช่วยให้หาข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ในทุกขั้นตอนของการประเมินดังกล่าวข้างต้น และตลอดโครงการอย่างต่อเนื่อง

การประเมินในแต่ละขั้นตอน ถ้าหากพบข้อบกพร่องก็แก้ไขปรับปรุงในขั้นตอนนั้นๆ ด้วยวิธีการแก้ปัญหา (Problem Solving) ซึ่งประกอบด้วยคำถามตนเอง เพื่อให้ได้คำตอบว่าทำไมจึงเกิดข้อบกพร่องนั้นๆ มีอะไรเป็นสาเหตุ และมีวิธีการใดที่สามารถแก้ไขข้อบกพร่องที่มาจากสาเหตุนั้น เมื่อผู้ประเมินทำการประเมินถึงขั้นที่ 5 แล้ว ถ้าจะดำเนินงานหรือเริ่มวงจรใหม่ ก็ต้องทำการออกแบบใหม่ โดยปรับปรุงให้สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์การลงทุน ซึ่งตั้งอยู่บนรากฐานของปัจจัยเบื้องต้นใหม่

1.6.4 รูปแบบการประเมินของ Scriven, 1967

Micheal Scriven (1967: อ้างใน ศูนย์ทดสอบและประเมินเพื่อพัฒนาการศึกษาและวิชาชีพ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2562 : 233 สืบค้นข้อมูลจาก <https://webportal.bangkok.go.th> เมื่อ 25 พฤษภาคม 2563) ได้ให้ความหมายของการประเมินคือการเก็บ รวบรวม ข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับการปฏิบัติการตามระดับของเป้าหมายที่กำหนด นอกจากนี้ยังกล่าวถึงหน้าที่การประเมินว่ามี 2 ระดับ คือ

1. ระดับวิธีการ เน้นจุดมุ่งหมายของการประเมินเพื่อการตัดสินคุณค่า
2. ระดับการนำไปใช้ เน้นเรื่องบทบาทของการประเมินเพื่อการนำข้อมูลมาใช้

เหมาะสมจุดมุ่งหมายของการประเมิน

จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการประเมินมี 2 ประการคือ

1. การประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation) เป็นการประเมินระหว่างที่โครงการกำลังดำเนินการอยู่ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงโครงการให้ดีขึ้นเพราะการประเมินจะช่วยให้ข้อมูลย้อนกลับที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนา

2. การประเมินผลสรุป (Summative Evaluation) เป็นการประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการ มีจุดมุ่งหมายเพื่อตัดสินคุณค่าของโครงการ ตลอดจนค้นหาสิ่งที่ดีของโครงการเพื่อนำไปใช้กับสถานการณ์อื่นที่คล้ายคลึงกันต่อไป สคริปเว่น ได้เสนอแนะว่าในเรื่องการประเมินเพื่อการปรับปรุงหรือดูความก้าวหน้าของโครงการ โดยทำการประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation) ควรที่จะใช้นักวิจัยมืออาชีพ ในการดำเนินการประเมินนั้น ควรจะได้แยกหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคคลต่างๆ ให้ชัดเจน รวมทั้งควรจะได้มีการปรึกษาหารือกันระหว่างนักประเมินกับผู้ดำเนินงานในโครงการด้วย

วิธีการประเมิน ในการประเมินมีวิธีการที่สามารถนำมาใช้ได้ 2 วิธี คือ

1. การประเมินก่อนมีการปฏิบัติงาน หรือการประเมินคุณค่าภายใน (Intrinsic Evaluation) คือ การประเมินคุณค่า ของเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เนื้อหา จุดมุ่งหมาย กระบวนการวิธีการ ให้ได้คะแนนและเจตคติของครู เป็นการประเมินก่อนที่จะได้มีการปฏิบัติงาน

2. การประเมินเมื่อมีการปฏิบัติงานแล้ว หรือการประเมินคุณค่าการปฏิบัติงาน (Pay-Off Evaluation) เป็นการตัดสินคุณค่าจากผลที่เกิดขึ้น จากการใช้เครื่องมือกับนักเรียน เช่น การประเมินมีความแตกต่างระหว่างคะแนนการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน หรือคะแนนที่ได้จากกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

การประเมินโดยใช้การเปรียบเทียบ สคริฟเวน มีความคิดเห็นที่แตกต่างจากครอนบาค ในเรื่องของการใช้กลุ่มเปรียบเทียบมาใช้ในการประเมิน ซึ่ง สคริฟเวน เป็นบุคคลที่เห็นว่าการใช้กลุ่มเปรียบเทียบ มีข้อดีมากกว่าการไม่ใช้กลุ่มเปรียบเทียบ การใช้กลุ่มเปรียบเทียบจะเป็นการประหยัดกว่าไม่ต้องทำการศึกษาในระยะยาว และใช้กลุ่มตัวอย่างมาก ไม่ต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายมาก นอกจากนี้แล้ว สคริฟเวน ยังเชื่อว่าการศึกษากลุ่มย่อย (Micro-Studies) ด้วยวิธีการเปรียบเทียบจะเป็นประโยชน์มากกว่าการศึกษาประชากรทั้งหมด (Cross studies) เพราะทำได้ง่ายและบ่อยครั้งกว่าคุณค่าและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน สคริฟเวน เป็นนักประเมินที่ให้ความสำคัญของการประเมินค่าใช้จ่ายกับผลที่ได้ เขาเชื่อว่า การประเมินจะขาดความสมบูรณ์ ถ้านักประเมินไม่ได้พิจารณาในด้านคุณค่าที่ได้รับโดยการเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของโครงการ สิ่งที่ต้องพิจารณามี 3 ประการคือ

1. ความเป็นประโยชน์ นักประเมินควรจะต้องพิจารณาดูว่าสิ่งที่ได้ลงทุนไปนั้น มีประโยชน์มากน้อยเพียงใด คุ่มค่ากับค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้ไปหรือไม่

2. ขวัญหรือกำลังใจ หรือคุณธรรม เป็นสิ่งสำคัญมากในการดำเนินงานโครงการ ควรพิจารณาด้วยว่า ผลของโครงการจะทำให้ขวัญหรือกำลังใจ หรือคุณธรรมของผู้ร่วมโครงการเป็นอย่างไร

3. ค่าใช้จ่ายเป็นเรื่องที่สำคัญมาก แต่นักประเมินไม่ค่อยให้ความสนใจ เนื่องจากมีความยุ่งยากในการประเมิน การประเมินไม่ผูกพันกับจุดมุ่งหมาย (Goal-Free Evaluation) การประเมินโดยทั่วไป นักประเมินจะยึดจุดมุ่งหมายของโครงการเป็นหลัก ดูความสอดคล้องผลการปฏิบัติงานกับจุดมุ่งหมายของโครงการ แต่ สคริฟเวน มีความเห็นว่า นักประเมินไม่ควรจะให้ความสนใจเฉพาะจุดมุ่งหมายของโครงการที่ตั้งไว้เพียงอย่างเดียว แต่ควรจะให้ความสนใจกับผลที่เกิดขึ้นจากโครงการ ซึ่งนอกเหนือจากจุดมุ่งหมายของโครงการ ไม่ว่าผลอันนี้จะสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ หรือผลบางอย่างอาจมีความสำคัญมากก็ได้ตัวอย่างการนำแนวคิดของ สคริฟเวน มาประยุกต์ใช้ในการประเมินผลการเรียนการสอน อาจดำเนินการได้ดังนี้

- 3.1 ศึกษาจุดมุ่งหมายที่แท้จริงของการเรียนการสอน
- 3.2 พิจารณาความสำคัญของจุดมุ่งหมายที่จะประเมิน
- 3.3 กำหนดเกณฑ์ในการประเมินจุดมุ่งหมายแต่ละข้อ
- 3.4 สร้างแบบทดสอบให้ครอบคลุมสิ่งที่ต้องการจะประเมิน
- 3.5 ตรวจสอบจุดมุ่งหมาย เพื่อปรับปรุงให้สอดคล้องกับการเรียนการสอน

3.6 ปรับปรุงแผนทดสอบที่จะใช้เก็บข้อมูล เพื่อให้มีความเที่ยงสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ควรตรวจสอบดูความสัมพันธ์ระหว่างจุดมุ่งหมาย เนื้อหาของการเรียนการสอน และเนื้อหาของแบบทดสอบ

3.7 แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมด้วยวิธีการสุ่ม และทำการทดสอบนักเรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

3.8 นำผลการทดสอบระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมมาเปรียบเทียบกัน และพยายามศึกษาข้อบกพร่องเพื่อปรับปรุงแก้ไข และนำกลับไปใช้ในครั้งต่อไปทั้งหมดที่กล่าวมา เป็นการประเมินความก้าวหน้าของกิจกรรมการเรียนการสอน สำหรับการประเมินผลรวมสรุปลักษณะ อาจให้นักประเมินภายนอกเป็นผู้ประเมิน โดยพิจารณาว่าจุดประสงค์ที่ตั้งไว้นั้นประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด

1.6.5 รูปแบบการประเมินของ Stake

Robert E. Stake (1967) อ้างใน ศูนย์ทดสอบและประเมินเพื่อพัฒนาการศึกษาและวิชาชีพ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2562: 233 สืบค้นข้อมูลจาก <https://webportal.bangkok.go.th> เมื่อ 25 พฤษภาคม 2563 ได้พัฒนารูปแบบการประเมินโดยใช้แนวคิดของ ครอนบาค และ สคริฟเวน เป็นพื้นฐานในการปฏิบัติรูปแบบการ ประเมินของ สเตค ถือได้ว่าเป็นรูปแบบหนึ่งที่นักประเมินนำมาประยุกต์ได้อย่างกว้างขวางในการประเมินโครงการ การประเมินตามความคิดเห็นของ สเตค หมายถึง กระบวนการที่เกี่ยวกับการ บรรยายและการตัดสินคุณค่าของโครงการ หรือเป็นกระบวนการที่เกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจ จุดมุ่งหมายของการประเมินมี 2 ประการคือ เพื่อต้องการได้ข้อมูลต่างๆ ที่นำมาบรรยายเกี่ยวกับโครงการนั้น และเพื่อต้องการได้ข้อมูลต่างๆ ที่สามารถนำมาใช้ในการตัดสินคุณค่าของโครงการวิธีการประเมิน สเตค ได้เสนอโครงสร้างของรูปแบบการประเมิน เคาน์ทิแนนซ์ (Countenance Model) ซึ่งตามโครงสร้างของรูปแบบนี้ ได้จำแนกข้อมูลการ ประเมินออกเป็น 2 ส่วน คือ เมตริกบรรยาย (Description Matric) และเมตริกการตัดสินคุณค่า (Judgement Matric) และได้เสนอว่าก่อนบรรยายหรือตัดสินคุณค่าของโครงการใดๆ นักประเมินควรทำการวิเคราะห์หลักการและเหตุผลของโครงการนั้นๆ ด้วยการประเมินโครงการตามแนวคิดของ สเตค ผู้ประเมินจะต้องรวบรวมข้อมูลที่แท้จริงให้ได้ เนื่องจากแหล่งข้อมูล มีมากมาย และวิธีการเก็บข้อมูลก็มีหลายวิธี ข้อมูลที่ต้องการคือข้อมูลที่นำมาใช้เพื่อการอธิบาย และการตัดสินใจ ตามรูปแบบการประเมินนี้ได้จำแนกสิ่งที่ต้องพิจารณาในการประเมินออกเป็น 3 ส่วน คือ

1. สิ่งนำหรือปัจจัยเบื้องต้น (Antecedents) หมายถึง สภาพเงื่อนไขหรือปัจจัยต่างๆ ในการดำเนินงานโครงการ

2. กระบวนการหรือการปฏิบัติ (Transaction) หมายถึง กิจกรรมดำเนินตามกิจกรรมที่ปฏิบัติพฤติกรรมระหว่างบุคคล ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับอาจารย์ นักเรียนกับนักเรียน เป็นต้น

3. ผลลัพธ์หรือผลการดำเนินงาน (Outcome) หมายถึง ผลผลิตที่ได้จากโครงการในการเก็บข้อมูลผู้ประเมินต้องบันทึกข้อมูลทั้งสามชนิดนี้ แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

3.1 ความคาดหวังหรือแผนงาน (Intents) หมายถึง สิ่งที่คาดหวังจำแนก เป็นความคาดหวังเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้น การปฏิบัติ และผลการดำเนินงานโครงการ

3.2 สิ่งที่เกิดขึ้นจริง (Observations) หมายถึง สภาพที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งจำแนกเป็นสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นจริงเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้น การปฏิบัติและผลการดำเนินงาน

3.3 มาตรฐาน (Standards) หมายถึง แนวทางการดำเนินงาน คุณลักษณะที่ควรจะมีควรจะทำหรือควรจะได้รับ เกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้น การปฏิบัติและผลการดำเนินงาน

3.4 การตัดสินใจ (Judgment) หมายถึง ผลการพิจารณาการตัดสินใจ เป็นการพิจารณาสรุปเกี่ยวกับปัจจัยเบื้องต้น การปฏิบัติ และผลการดำเนินงานในการประเมิน ผู้ประเมินต้องพิจารณาข้อมูลเพื่อการบรรยายก่อน คือ ต้องมีการศึกษาความสอดคล้องระหว่างความคาดหวัง กับสิ่งเกิดขึ้นจริง และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเบื้องต้น การปฏิบัติและผลลัพธ์ เมื่อได้ผลอย่างไรแล้วจึงเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่กำหนดไว้และมาตรฐานที่คาดว่าจะให้เกิดขึ้นแล้วตัดสินใจ สดก เสนอวิธีการประเมินในรูปของเมตริกซ์ (Metric) สองประการคือ เมตริกซ์การบรรยายและ เมตริกซ์การตัดสินใจดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.4.1 ในเมตริกซ์การบรรยาย แบ่งออกเป็น 6 ช่อง คือ

ช่องที่ 1 หมายถึง ภาวะการณ์ที่คาดหวังว่าต้องมีอยู่ก่อนที่การดำเนินงานโครงการเกิดขึ้น โดยถือว่าเป็นภาวะการณ์ที่เอื้ออำนวยให้เกิดผลดังที่คาดหวังไว้

ช่องที่ 2 หมายถึง กระบวนการที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานตาม ความคาดหวังว่าจะจะเป็นกระบวนการที่มีประสิทธิภาพ คือ ก่อให้เกิดผลตามที่ได้มุ่งหมายไว้

ช่องที่ 3 หมายถึง ผลผลิตที่คาดหวังว่าจะได้รับหลังจากการดำเนินงาน

ช่องที่ 4 หมายถึง ปัจจัยที่มีอยู่จริงก่อนเริ่มโครงการ

ช่องที่ 5 หมายถึง กระบวนการดำเนินงานตามที่สังเกตได้จริง จากโครงการ

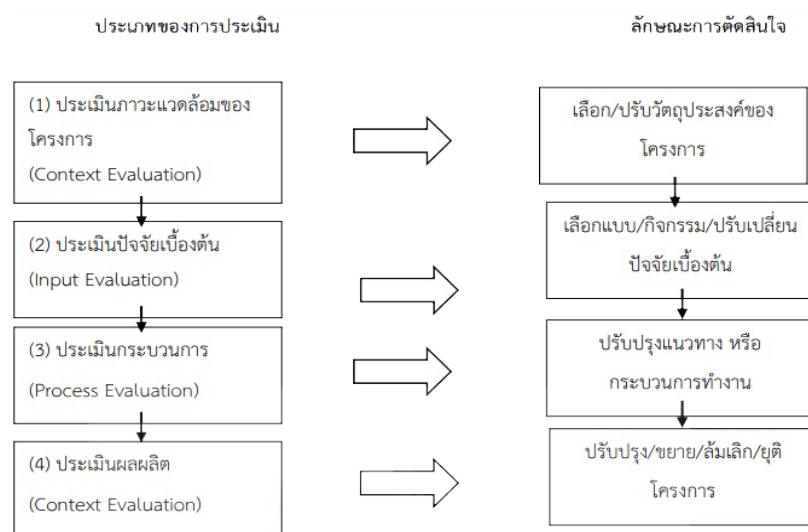
ช่องที่ 6 หมายถึง ผลผลิตที่ได้จริงๆ หลังจากโครงการจบลง แล้วตั้งแต่ช่องที่

1 ถึง 6 ผู้ประเมินต้องพิจารณาข้อมูลใน 2 แนวคือ ในแนวตั้งได้แก่ ช่อง 1 – 2 –3 และ 4 – 5 – 6 ควรมีความสัมพันธ์กัน เพื่อดูว่าปัจจัยเบื้องต้นเอื้ออำนวยต่อกระบวนการหรือไม่ และ ในแนวนอนได้แก่ 1 – 4, 2 – 5 และ 3 – 6 ต้องมีความสอดคล้องกันทั้งนี้เพื่อต้องการทราบว่าข้อมูล ที่ได้จากการปฏิบัติจริงๆ ในแต่ละส่วนตามแนวตั้งนั้น มีความสอดคล้องกับสิ่งที่คาดหวังไว้หรือไม่ ประการใดและต้องมีการปรับปรุงในส่วนใดบ้างเมื่อพิจารณาทั้งในแนวตั้งและในแนวนอนแล้ว พบว่า มีความสัมพันธ์และสอดคล้องกัน แสดงว่าโครงการนั้นเป็นโครงการที่บรรลุผลตามที่คาดหวังเอาไว้

3.4.2 ในเมตริกซ์การตัดสินใจ จำเป็นต้องใช้เกณฑ์มาตรฐานเพื่อ พิจารณา ข้อมูล ที่ได้จากเมตริกซ์การอธิบาย เกณฑ์มาตรฐานนี้อาจมีอยู่ก่อนแล้วหรือตั้งขึ้นใหม่ โดย คณะกรรมการหรือผู้รับผิดชอบโครงการก็ได้ สำหรับที่มาของการตัดสินใจควรให้ผู้ประเมินมีบทบาท ด้วย คือต้องสรุปออกมา ให้ได้ว่า โครงการการศึกษามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด หรือต้อง ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงที่จุดใดหรือมีปัจจัยอะไรเป็นตัวเกื้อหนุน หรือเป็นอุปสรรคต่อโครงการแนวคิด ของ สเตรค แตกต่างไปจากแนวคิดของคนอื่นๆ ตรงที่พบว่าผลผลิตยังไม่ดี ไม่ได้หมายความว่า การ วางแผนไม่ดี หรือหลักสูตรไม่ดี แต่อาจบกพร่องที่องค์ประกอบอื่นๆ เช่น การจัดสภาพแวดล้อม ผู้สอน ผู้บริหาร ผู้เรียน หรือสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ก็ได้

1.6.6 รูปแบบการประเมินของ Stufflebeam

แดเนียล แอล สตัฟเฟิลบีม (Daniel L. Stufflebeam) (1967) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับ รูปแบบ การประเมินเรียกว่า ชิปโมเดล (CIPP Model) เป็นการประเมินที่เป็นกระบวนการต่อเนื่อง โดยมีจุด มุ่งเน้นที่สำคัญคือ ใช้ควบคู่กับการบริหารโครงการ เพื่อหาข้อมูลประกอบการตัดสินใจอย่าง ต่อเนื่อง ตลอดเวลา วัตถุประสงค์ของการประเมิน คือการให้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ ดังนั้นจึง จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมียุทธศาสตร์ที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ คำว่า CIPP เป็นคำที่ย่อมาจาก Context, Input, Process, และ Product แดเนียล แอล สตัฟเฟิลบีม (Daniel L. Stufflebeam) ได้ให้ความหมายว่า การประเมินเป็นกระบวนการของ การบรรยาย การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ ข้อมูลข่าวสาร เพื่อนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจ เลือกทางเลือกที่เหมาะสม ซึ่งในการ ประเมินเพื่อให้ได้สารสนเทศที่สำคัญมุ่ง ประเมิน 4 ด้าน คือ การ ประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) และการประเมินผลผลิต (Product Evaluation) ประเภทของการประเมินและลักษณะ การตัดสินใจตามกรอบความคิดของรูปแบบการประเมินชิป แสดงได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจแบบจำลองชิป

นอกจากนี้ แดเนียล แอล สตัฟเฟิลบีม (Daniel L. Stufflebeam) ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจ ที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมินดังนี้

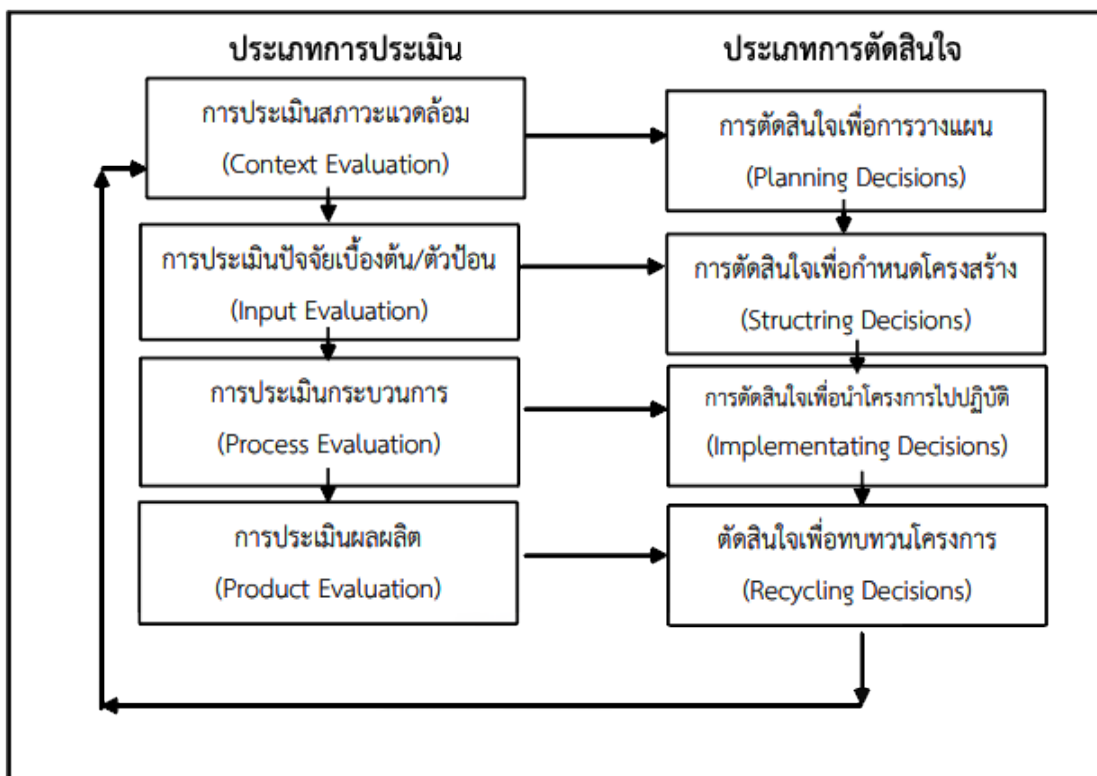
1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planning Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการ ให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินงาน

2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยนำเข้าที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของ แผนงาน และ ขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ

3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementation Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้ เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decisions) เช่น การตัดสินใจเพื่อใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิต (Output) ที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ ล้มเลิก หรือ ขยายโครงการที่ จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

จากข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นการประเมินแบบ CIPP ทั้ง 4 ประการและประเภทของการตัดสินใจดังกล่าวข้างต้น พอจะสรุปความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของการประเมินกับการตัดสินใจ

ภาพที่ 3 ความสัมพันธ์ของการตัดสินใจ และประเภทของการประเมินแบบ CIPP Model

1.6.7 รูปแบบการประเมินของ Kirkpatrick

Donald L. Kirkpatrick (1975) อ้างใน ศูนย์ทดสอบและประเมินเพื่อพัฒนาการศึกษา และวิชาชีพ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2562 : 40 สืบค้นข้อมูลจาก <https://webportal.bangkok.go.th> เมื่อ 25 พฤษภาคม 2563 แห่งมหาวิทยาลัย วิสคอนซิน สหรัฐอเมริกา อดีตเคยเป็นประธาน ASTD (The American Society for Training and Development) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการฝึกอบรมและการประเมินผลการฝึกอบรมว่า “ การฝึกอบรมนั้นเป็น การช่วยเหลือบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการฝึกอบรมใดๆ ควรจะจัดให้มี การประเมินผลการฝึกอบรม ซึ่งถือเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้รู้ว่าการจัดโปรแกรม การฝึกอบรม มีประสิทธิผลเพียงใด การฝึกอบรมเป็นกิจกรรมปกติที่เกิดขึ้นในทุกองค์กร เป็นกิจกรรมที่ จัดขึ้นมาเพื่อการพัฒนาบุคลากรในหน่วยงาน โดยมุ่งหวังให้ผู้ผ่านการอบรมได้มีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงแนวทางการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เคิร์กแพทริก เห็นว่าการประเมินผลการ ฝึกอบรมจะทำให้ได้ความรู้อย่างน้อย 3 ประการ คือ

1. การฝึกอบรมนั้นได้ให้อะไร หรือเกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานในลักษณะใดบ้าง
2. ควรยุติโครงการชั่วคราวก่อน หรือควรดำเนินการต่อไปเรื่อยๆ
3. ควรปรับปรุงหรือพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมในส่วนใดบ้างอย่างไร

แนวทางการประเมินในการประเมินผลโครงการฝึกอบรม เคิร์กแพทริก เสนอว่าควรดำเนินการประเมินใน 4 ลักษณะ คือ

1. ประเมินปฏิกิริยาตอบสนอง (Reaction Evaluation) เป็นการตรวจสอบความรู้สึกหรือความพอใจของผู้เข้ารับการอบรม
2. ประเมินผลการเรียนรู้ (Learning Evaluation) เป็นการตรวจสอบผลการเรียนรู้ โดยควรตรวจสอบให้ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และเจตคติ (Attitude)
3. ประเมินพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปหลังการอบรม (Behavior Evaluation) เป็นการตรวจสอบว่าผู้ผ่านการอบรมได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นไปตามความคาดหวังของโครงการหรือไม่
4. ประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นต่อหน่วยงาน (Results Evaluation) เป็นการตรวจสอบว่าผลจากการอบรมได้เกิดผลดีต่อองค์กร หรือเกิดผลกระทบต่อองค์กรในลักษณะใดบ้าง คุณภาพขององค์กรดีขึ้นหรือมีคุณภาพขึ้นหรือไม่

จากการศึกษารูปแบบการประเมินโครงการสรุปได้ว่า รูปแบบการประเมินโครงการแบบ CIPP เป็นรูปแบบการประเมินที่มีความต่อเนื่องกันในการดำเนินงานอย่างครบ วงจร มีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามที่ได้กำหนดไว้ แล้วนำข้อมูลที่ได้นั้นจัดทำเป็นสารสนเทศ เพื่อนำ โครงการไปปฏิบัติ เพื่อปรับปรุงโครงการอย่างทันท่วงที โดยแบ่งเป็น 4 ด้าน คือ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการและด้านผลผลิต ซึ่งในการประเมินโครงการครั้งนี้ ผู้ประเมินใช้รูปแบบ CIPP

2. แนวคิดเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.1 ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนพบว่า นักวิชาการส่วนใหญ่ให้ความหมายไปในทำนองเดียวกันว่าระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน มีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรในการดำเนินงาน โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการดำเนินงานพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีทักษะการดำเนินชีวิต มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

นิรันดร์ จุลทรัพย์ (2558) ที่กล่าวถึง ความหมายของการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การป้องกันและแก้ไขปัญหาโดยมีวิธีการและเครื่องมือ สำหรับครูที่ปรึกษาและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการดำเนินงานพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และปลอดภัยจากสิ่งยั่วยุในทางที่ไม่เหมาะสมและ ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง เป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอนพร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือในการทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินการดังกล่าว และมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูและนักเรียนที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน รวมทั้งการสนับสนุน ส่งเสริมจากโรงเรียนเพื่อให้ การจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีกระบวนการทำงานชัดเจน มีการประสานความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

บุญชรัศมี พันธุ์วัฒน์ (2559 : 12) ได้ให้ความหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนว่าเป็นการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศ ด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการส่งเสริมพัฒนาป้องกันและแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีความชัดเจนในแต่ละกระบวนการ และมีความต่อเนื่อง โดยความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559 : 8) ให้ความหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานที่มุ่งให้การคุ้มครอง ป้องกัน ดูแล แก้ไข ให้ความช่วยเหลือ และส่งเสริมพัฒนาศักยภาพนักเรียน อย่างมีแบบแผนและมีขั้นตอนที่ชัดเจน โดยครูที่ ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานร่วมกับบุคลากรทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เพื่อให้ นักเรียนเป็นคนเก่ง คนดี มีความสุข มีสมรรถนะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีทักษะชีวิต มีภูมิคุ้มกัน อย่างเหมาะสม เพียงพอต่อการดำรงชีวิตให้อยู่รอดปลอดภัยจากสภาวะวิกฤตต่างๆ ได้

อัจฉรา สอนโว (2560 : 9) ได้ให้ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนว่า เป็น การดำเนินงานของสถานศึกษา เพื่อให้ให้นักเรียนมีทักษะชีวิตในการดำรงตนในสังคมได้อย่างมีความสุข บนพื้นฐานของการเป็นคนดี โดยมีบุคลากร 5 ฝ่าย ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว เครือข่ายผู้ปกครอง และนักเรียนตาม 5 ขั้นตอน คือ การรู้จักนักเรียนรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมพัฒนา การป้องกันและแก้ไขปัญหา การส่งต่อภายในและภายนอก

จันทร์ฉาย ไทยรัตน์ (2561 : 31) ได้ให้ความหมายของ ระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนไว้ว่า เป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนพร้อมด้วย วิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานและมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องภายในและบุคคลภายนอกสถานศึกษา รวมทั้งได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมจากทางโรงเรียน

จากการศึกษาข้อมูลความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสามารถสรุปได้ว่า กระบวนการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีระบบ มี 5 ขั้นตอน คือ การรู้จักนักเรียน รายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมพัฒนา การป้องกันและแก้ไขปัญหา การส่งต่อ เพื่อใช้ในการดำเนินงานพัฒนานักเรียนให้มีการปรับตัว เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมโดยมุ่งหวังให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีทักษะการดำเนินชีวิต มีคุณภาพชีวิตที่ดีอยู่ในสังคมได้อย่างเข้มแข็งและปลอดภัย รู้จักยอมรับ และเข้าใจผู้อื่นดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

2.2 ความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

นักวิชาการทางการศึกษาได้ให้ความหมายของความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนไว้ ดังนี้

มธุริน แผลงจันทิก (2554 : 9) กล่าวว่า ความสำคัญและความจำเป็นของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เนื่องจากในสังคมไทยปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีปัจจัยหลายด้านที่ทำให้เด็กนักเรียนมีปัญหา ซึ่งตัวนักเรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม จะต้องช่วยกันแก้ไขปัญหาอย่างเร่งด่วน และสถานศึกษาต้องพัฒนานักเรียนทุกคนให้มีคุณภาพตามศักยภาพโดยใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา

บุปผาชาติ เข็มวิชัย (2558 : 9) ได้สรุปความหมายไว้ว่า ความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นงานที่ทุกภาคส่วนให้ความสำคัญเพื่อพัฒนานักเรียนในสถานศึกษา โดยครูที่ปรึกษาควรเอาใจใส่ดูแลช่วยเหลือ และป้องกัน แก้ไขปัญหาให้นักเรียนทุกคนอย่างเป็นระบบ กระบวนการทำงานที่ชัดเจนมีร่องรอยหลักฐานการปฏิบัติงานสามารถตรวจสอบและประเมินผลได้นอกจากครูที่ปรึกษาแล้วยังมีคณะบุคคล ซึ่งได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือเพื่อส่งเสริม พัฒนา ควบคุม และแก้ไขความประพฤติของนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัย ให้เกิดความสงบเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกัน เพื่อดูแลช่วยเหลือส่งเสริมและพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ให้เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา และเพื่อคุ้มครองดูแลรักษา รวมทั้งให้การอบรมศีลธรรมจรรยา มารยาทอันดีแก่นักเรียน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียนต่อไป ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีองค์ประกอบ มีการประสานความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อการดำเนินงานพัฒนาและการแก้ไขปัญหา นักเรียน

คมกฤษ ทองนพคุณ (2556 : 21) กล่าวว่า กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือ นักเรียนอย่างมีระบบ มีขั้นตอนการดำเนินงาน มีวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจน โดยมีบุคคลที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยมุ่งหวังเพื่อให้นักเรียนมีคุณลักษณะพึงประสงค์ มีทักษะในการดำรงชีวิต และปลอดภัยจากวิกฤติทั้งปวง

ประนอม แก้วสวัสดิ์ (2556 : 11) กล่าวว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือ เป็นการส่งเสริม ป้องกัน แก้ไขปัญหาและพัฒนาให้นักเรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง คุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะการดำรงชีวิต และรอดพ้นจากวิกฤติ โดยมีวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจน มีมาตรฐาน มีคุณภาพ มีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ โดยมีครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาโดยดำเนินการไปในทิศทางเดียวกันเพื่อการดูแลช่วยเหลือให้นักเรียนอย่างใกล้ชิดด้วยความรัก ระบบการดูแลช่วยเหลือให้นักเรียนเป็นการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีองค์ประกอบ มีการประสานความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้อง ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อการดำเนินงานพัฒนาและการแก้ไขปัญหานักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552, 3-7) ได้ให้แนวคิดว่า เด็กและเยาวชนในยุคปัจจุบันจำนวนไม่น้อยที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาและสภาพแวดล้อมที่ไม่สร้างสรรค์ในสังคม ทำให้พฤติกรรมแตกต่างไปจากเด็กและเยาวชนในอดีตแม้เด็กจะใช้ความรักความปรารถนาดีอย่างมากมายเพียงใด ก็ไม่สามารถปกป้องและคุ้มครองเด็กและเยาวชนให้ปลอดภัยหรือมีพฤติกรรมตามที่สังคมคาดหวังได้ การพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งทางด้านร่างกายจิตใจ สติปัญญาความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามสังคมมุ่งหวังนั้น มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปฏิบัติการเชิงรุกในการป้องกันแก้ไขและพัฒนาเด็ก เพื่อให้สามารถต่อสู้เอาชนะภัยคุกคามเด็กและเยาวชนที่นับวันจะรุนแรงมากขึ้น

ชุตินาถ ถาวรแก้ว (2559 : 21) กล่าวว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นระบบที่ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องจะได้ร่วมมือกันช่วยเหลือดูแลนักเรียนให้ได้มีพัฒนาการที่ก้าวหน้าสามารถปรับตัว แก้ไขปัญหา มีพัฒนาการทางอารมณ์ซึ่งจะเป็นรากฐานในการพัฒนาความเก่ง คุณธรรมจริยธรรม และความมุ่งมั่นที่จะเอาชนะอุปสรรคพัฒนาตนเองให้ประสบความสำเร็จและอยู่ได้อย่างมีความสุข

เพลินพิศ สิงห์ดำ (2560 : 18) กล่าวว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีความสำคัญเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และ วัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศชาติในอนาคต

จากการศึกษาข้อมูลความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสามารถสรุปได้ว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในด้านการส่งเสริม ป้องกัน และแก้ไขปัญหาโดยการมีส่วนร่วมจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่งและมีความสุข เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและ วัฒนธรรมในการดำรงชีวิต ตลอดจนอยู่ใน สังคมได้อย่างมีความสุขตาม อัตภาพของตนเอง พร้อมทั้งจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคตอย่างมี คุณภาพรอบด้าน เป็นกำลังสำคัญของสังคม สามารถนำพาความรุ่งเรืองและความสงบสุขสู่ประเทศชาติต่อไป

2.3 วัตถุประสงค์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552 : 13) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ไว้ดังนี้

1. เพื่อให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างมีระบบมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อให้โรงเรียน คณะกรรมการสภานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชนองค์กร และหน่วยงานเกี่ยวข้อง มีการทำงานร่วมกัน โดยผ่านกระบวนการทำงานที่ชัดเจน มีร่องรอยหลักฐานในการปฏิบัติงาน สามารถตรวจสอบและประเมินผลได้

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2554 :17) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ดังนี้

1. เพื่อให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเป็นไปอย่างมีระบบประสิทธิภาพ
2. เพื่อให้โรงเรียน ผู้ปกครอง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือชุมชน มีการทำงานร่วมกัน โดยนำกระบวนการในการทำงานที่ชัดเจน มีหลักฐานการปฏิบัติงาน สามารถตรวจสอบได้

พลินพิศ สิงห์ดำ (2560 : 19) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ เพื่อให้โรงเรียนมีผู้รับผิดชอบ รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้มีคุณภาพ มีมาตรฐาน และสามารถตรวจสอบได้

จากการศึกษาข้อมูลวัตถุประสงค์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสามารถสรุปได้ว่า วัตถุประสงค์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีบุคลากรที่เกี่ยวข้องเข้ามาวางแผนการดำเนินงานขั้นตอนอย่างมีระบบ สามารถบรรลุ วัตถุประสงค์ได้ตรงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

2.4 กระบวนการและขั้นตอนของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

จากการศึกษากระบวนการและขั้นตอนของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมี องค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. การรู้จักนักเรียนเป็นบุคคล

1.1 ความสำคัญด้วยความหลากหลายของนักเรียน นักเรียนแต่ละคนซึ่งมีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตที่แตกต่างกัน ผ่านการหล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมในหลายลักษณะ ทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนั้น การรู้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูอาจารย์มีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียนและนำมาใช้ประโยชน์ ในการส่งเสริมและพัฒนา การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลายตามหลักวิชาการ มิใช่การใช้ความรู้สึกหรือการคาดเดา โดยเฉพาะในการแก้ไขปัญหานักเรียน ซึ่งจะช่วยให้ไม่เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือ นักเรียนหรือเกิดได้น้อยที่สุด

1.2 ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนครูที่ปรึกษาควรมีข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนอย่างน้อย 6 ด้านใหญ่ๆ คือ

1.2.1 ด้านความสามารถ แยกเป็น

1) ด้านการเรียนรู้ ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในแต่ละวิชา ผลการเรียนรู้เฉลี่ยในแต่ละภาคเรียน และพฤติกรรมการเรียนในห้องเรียนที่มีผลการเรียนรู้ของนักเรียนเช่นไม่ตั้งใจเรียน ขาดเรียน เป็นต้น

2) ด้านความสามารถอื่นๆ ได้แก่ บทบาทหน้าที่พิเศษในโรงเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน เป็นต้น

1.2.2 ด้านสุขภาพ แยกเป็น

1) ด้านร่างกาย ได้แก่ ส่วนสูง น้ำหนัก โรคประจำตัว และความบกพร่องทางร่างกาย เช่น การได้ยิน การมองเห็น

2) ด้านจิตใจ ได้แก่ มีอารมณ์ซึมเศร้า วิตกกังวล หรือมีพฤติกรรมผิดปกติ เช่น พฤติกรรมไม่หยุดนิ่ง สมาธิสั้น บุคลิกภาพเก็บตัว ขี้อาย

1.2.3 ด้านพฤติกรรม

1.2.4 ด้านครอบครัว แยกเป็น

1) ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง หรือค่าใช้จ่ายที่นักเรียนได้รับในการมาโรงเรียน

2) ด้านการคุ้มครองนักเรียน ได้แก่ จำนวนพี่น้องหรือบุคคลในครอบครัว สภาพของบิดามารดา บุคคลที่ควรดูแลรับผิดชอบนักเรียน ความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว ลักษณะที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม ความเจ็บป่วยของบุคคลในครอบครัว หรือการใช้ยาเสพติดการติดสุรา เป็นต้น

3) ด้านการเลี้ยงดู

1.2.5 ด้านสังคม

1.2.6 ด้านอื่นๆ ที่ครูพบเพิ่มเติม ซึ่งมีความสำคัญหรือเกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.3 วิธีการและเครื่องมือในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลครูที่ปรึกษาควรใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลนักเรียนที่ครอบคลุม ทั้งด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ และด้านครอบครัวที่สำคัญ คือ

1.3.1 ระเบียบสะสม

ระเบียบสะสมเป็นเครื่องมือในรูปแบบของเอกสารเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน โดยนักเรียนเป็นผู้กรอกข้อมูลและครูที่ปรึกษานำข้อมูลเหล่านั้นมาศึกษาพิจารณาทำความเข้าใจนักเรียนเบื้องต้น หากข้อมูลไม่เพียงพอก็ควรหาข้อมูลเพิ่มเติมด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การสอบถามจากนักเรียนโดยตรง การสอบถามจากครูอื่นๆ หรือเพื่อนๆ ของนักเรียน เป็นต้น รวมทั้งการใช้เครื่องมือทดสอบต่างๆ หากครูที่ปรึกษาดำเนินการได้รูปแบบและรายละเอียดของระเบียบสะสมของแต่ละโรงเรียนมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับความต้องการของแต่ละโรงเรียน แต่อย่างน้อยควรควบคุมข้อมูลทั้งด้านการเรียน ด้านสุขภาพและด้านครอบครัว ระเบียบสะสมเป็นข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน จึงต้องเป็นความลับ และเก็บไว้อย่างดีมิให้ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้อง หรือเด็กอื่นๆ มารื้อค้นได้ หากเป็นไปได้ควรเก็บไว้กับครูที่ปรึกษาและมีตู้เก็บระเบียบสะสมไว้เรียบร้อย

ระเบียบสะสมควรเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างต่อเนื่องอย่างน้อย 3 ปีการศึกษา หรือ 6 ปีการศึกษาและส่งต่อระเบียบสะสมไปยังครูที่ปรึกษาคนใหม่ในปีการศึกษาต่อไปหรืออาจจัดครูที่ปรึกษาดูแลนักเรียนอย่างต่อเนื่อง จนจบมัธยมศึกษาในแต่ละตอน หรือจนจบ 6 ปีการศึกษาก็ได้

1.3.2 แบบประวัตินักเรียน

แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก ไม่ได้เป็นแบบวัดหรือแบบทดสอบเป็นเครื่องมือสำหรับการคัดกรองนักเรียนด้านพฤติกรรม การปรับตัว ที่มีผลต่อเนื่องกับสุขภาพจิตซึ่งจะช่วยให้ครูที่ปรึกษามีแนวทางการพิจารณานักเรียนด้านคุณภาพจิตมากขึ้นแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก เป็นเครื่องมือที่กรมสุขภาพจิต เป็นผู้จัดทำขึ้นโดยพัฒนามาจาก The Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ) ประเทศเยอรมนี ซึ่งใช้กันแพร่หลายในทวีปยุโรป เพราะมีความเที่ยงและความตรง จำนวนข้อไม่มากนัก คณะผู้จัดทำของกรมสุขภาพจิต โดยแพทย์หญิงพรรณพิมล หล่อตระกูล เป็นหัวหน้าคณะกรรมการได้ทำการวิจัย เพื่อวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง และความตรงของแบบประเมินและหาเกณฑ์มาตรฐานของเด็กไทย

แบบประเมินจุดแข็งและจุดอ่อน มี 3 ชุด คือ

- 1) ชุดที่ครูเป็นผู้ประเมินเด็ก
- 2) ชุดที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง เป็นผู้ประเมินเด็ก

3) ชุดที่ได้กประเมินตนเอง

ทั้ง 3 ชุด มีเนื้อหาและจำนวนข้อ 25 ข้อเท่ากัน ทางโรงเรียนอาจเลือกใช้ชุด ที่นักเรียนประเมินตนเองชุดเดียว หรือใช้ควบคู่กับชุดที่ครูเป็นผู้ประเมินเพื่อความแม่นยำยิ่งขึ้น โดยระยะเวลาที่ประเมินไม่ควรห่างจากนักเรียนประเมินตนเองเกิน 1 เดือน ซึ่งหากเป็นไปได้ควรใช้ แบบประเมินทั้ง 3 ชุด พร้อมกันเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของผลที่ออกมา

1.3.3 วิธีการและเครื่องมืออื่นๆ

ในกรณีที่ข้อมูลของนักเรียนจากระเบียบสะสมและแบบประเมินจุดแข็งและจุดอ่อนไม่พอเพียง หรือเกิดกรณีที่จำเป็นต้องมีข้อมูลเพิ่มเติมอีก ครูที่ปรึกษา ครูประจำชั้นอาจใช้วิธีการและเครื่องมืออื่นๆ เพิ่มเติม เช่น การสังเกตพฤติกรรมอื่นๆ ในห้องเรียน การสัมภาษณ์ และการเยี่ยมบ้าน

1.3 ความหมายของการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลไว้ นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

มธุริน แผลงจันทิก (2554 : 25) ให้ความหมายว่า การศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนเป็นรายบุคคล ทางด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ และด้านครอบครัวเพื่อการส่งเสริมการป้องกันและการแก้ปัญหา

สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559 : 4) กล่าวไว้ว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล คือ การรู้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูอาจารย์มีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียนและนำไปใช้ประโยชน์ในการส่งเสริม และพัฒนา การป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้ จากเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย ตามหลักวิชาการ มิใช่การใช้ความรู้สึกหรือการคาดเดา โดยเฉพาะในการแก้ไขปัญหาที่นักเรียน ซึ่งจะช่วยให้ไม่เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือนักเรียน

ชุดิมา ถาวรแก้ว (2559 : 26) ได้กล่าวว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หมายถึง การศึกษา และรวบรวมข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริงเกี่ยวกับตัวนักเรียน โดยใช้ วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย เช่น ระเบียนสะสม อันนำไปสู่การส่งเสริม การป้องกันและแก้ไข ปัญหาที่นักเรียน ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมต่อไป

จตุติกรณ์ นิสสัย (2558 : 26) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หมายถึง การดำเนินงาน รู้จักนักเรียนเป็น รายบุคคล โดยการใช้ระเบียนสะสมที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถทางการเรียน ข้อมูลสุขภาพ ของนักเรียน แบบประเมินพฤติกรรมเด็กที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียน และการสัมภาษณ์ นักเรียนที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัวของนักเรียน

จากการศึกษาข้อมูลการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลสามารถสรุปได้ว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หมายถึง การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลว่า เป็นการรู้ข้อมูลนักเรียนด้านความสามารถ สุขภาพ ร่างกาย จิตใจ พฤติกรรม ความปลอดภัย และครอบครัว ซึ่งได้ข้อมูลมาจาก

การใช้ระเบียบ สละแบบประเมิณพฤติกรรมเด็ก การสัมภาษณ์ และการสังเกต เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการดำเนินการป้องกัน และแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง เนื่องจากความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคนที่มีความพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตที่ไม่เหมือนกัน จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้มีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียน ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ได้จากเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย ตามหลักวิชาการ มิใช่การใช้ความรู้สึกหรือการคาดเดาโดยเฉพาะในการแก้ไขปัญหานักเรียน ซึ่งจะทําให้ไม่เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือนักเรียนหรือเกิดได้น้อยที่สุด

2. การคัดกรองนักเรียน

2.1 ความสำคัญการคัดกรองนักเรียน เป็นการพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนเพื่อการจัดกลุ่มนักเรียน ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการหาวิธีการที่เหมาะสมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นด้วยความรวดเร็วและถูกต้องแม่นยำ ระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนอาจจัดกลุ่มนักเรียนตามผลการคัดกรองเป็น 2, 3 หรือ 4 กลุ่มก็ได้ ตามขอบข่ายและเกณฑ์การคัดกรองที่โรงเรียนกำหนด เช่น ในกรณีที่แบ่งนักเรียนเป็น 4 กลุ่ม อาจนิยมกลุ่มได้ดังนี้

2.1.1 กลุ่มปกติ คือ นักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ตามเกณฑ์ การคัดกรองของโรงเรียนอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปกติ ซึ่งควรได้รับการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันและการ ส่งเสริมพัฒนา

2.1.2 กลุ่มเสี่ยง คือ นักเรียนที่อยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยงตามเกณฑ์การ คัดกรองของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องให้การป้องกันและแก้ไขตามกรณี

2.1.3 กลุ่มมีปัญหา คือ นักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มมีปัญหตาม เกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องช่วยเหลือและแก้ปัญหาโดยเร่งด่วน

2.1.4 กลุ่มพิเศษ คือ นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ มีความเป็นอัจฉริยะ แสดงออกซึ่งความสามารถอันโดดเด่นด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านอย่างเป็นที่ประจักษ์เมื่อเทียบกับผู้มีอายุในระดับเดียวกันภายใต้สภาพแวดล้อมเดียวกัน ซึ่งโรงเรียนต้องให้การส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาศักยภาพความสามารถพิเศษนั้นจนถึงขั้นสูงสุด

2.2 แนวทางวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการคัดกรองนักเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการคัดกรองนักเรียนนั้นให้อยู่ในดุลยพินิจของครู ที่ปรึกษาครูประจำชั้น ผู้ที่เกี่ยวข้อง และยึดถือเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนของโรงเรียนเป็นหลักด้วย ดังนั้นโรงเรียนจึงควรมีการประชุมครู เพื่อการพิจารณาเกณฑ์การจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกัน เพื่อให้มีมาตรฐานหรือแนวทางการคัดกรองนักเรียนที่เหมือนกัน รวมทั้งให้มีการกำหนดเกณฑ์ว่าความรุนแรงหรือความดีของพฤติกรรมมีเท่าใดจึงจะจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มที่มีปัญหา

2.3 ความหมายการคัดกรองนักเรียน

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการคัดกรองนักเรียนไว้ ดังนี้

จตุติกรณ์ นิสสัย (2558 : 28) ได้กล่าวสรุปว่า การคัดกรองนักเรียน หมายถึงการดำเนินงาน พิจารณาข้อมูลของนักเรียนจากระเบียนสะสม แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก และแบบสัมภาษณ์เด็ก เพื่อนำมาทำการจัดกลุ่มนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติกลุ่มเสียง และกลุ่มที่มีปัญหา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559 : 8) กล่าวถึง การคัดกรองนักเรียน เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับตัวนักเรียนที่รวบรวมได้จากการใช้เครื่องมือ การใช้วิธีการที่ หลากหลายเพื่อรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มาพิจารณาว่าข้อมูลมีความสอดคล้องหรือมีแนวโน้มไป ในทางใดมากที่สุด เพื่อจำแนกนักเรียนเป็นกลุ่มตามเกณฑ์การคัดกรองที่โรงเรียนกำหนด ซึ่งโรงเรียน อาจจัดกลุ่มนักเรียนตามผลการคัดกรองเป็น 2, 3 หรือ 4 กลุ่มก็ได้ ในกรณีที่แบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่มสามารถแบ่งได้เป็น 1) กลุ่มปกติ และ 2) กลุ่มเสียง/มีปัญหา ในกรณีที่แบ่งนักเรียนเป็น 3 กลุ่มสามารถแบ่งได้เป็น 1) กลุ่มปกติ และ 2) กลุ่มเสียง/มีปัญหา และ 3) กลุ่มปัญหา และในกรณีที่แบ่งนักเรียนเป็น 4 กลุ่ม สามารถแบ่งได้เป็น 1) กลุ่มปกติ และ 2) กลุ่มเสียง/มีปัญหา 3) กลุ่มปัญหา และ 4) กลุ่มพิเศษ ซึ่งอาจนิยามกลุ่มได้ดังนี้ 1) กลุ่มปกติหรือกลุ่มส่งเสริมพัฒนา หมายถึง กลุ่มนักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ ข้อมูลต่างๆ ตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียนว่าอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปกติ นักเรียนมีความพร้อม ในด้านการเรียนรู้ สุขภาพ ความประพฤติ การปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่น และมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ซึ่งควรได้รับการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและการส่งเสริมพัฒนา 2) กลุ่มเสียงหรือกลุ่มป้องกัน หมายถึง กลุ่มนักเรียนที่อยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสียง ตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน นักเรียนมีแนวโน้มอันอาจก่อให้เกิดปัญหาในด้านการเรียนรู้ สุขภาพ การประพฤติ การปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นๆ และมีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งโรงเรียนต้องให้การป้องกันและแก้ไขปัญหตามกรณี 3) กลุ่มปัญหาหรือกลุ่มแก้ไข หมายถึง กลุ่มนักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่ม มีปัญหาตามเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนของโรงเรียน นักเรียนมีปัญหาในด้านการเรียนรู้ สุขภาพ ความประพฤติ การปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่น และมีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งโรงเรียนต้องช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาโดยเร่งด่วน หรือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่ควรต้องได้รับการดูแลช่วยเหลือให้สอดคล้องกับลักษณะปัญหาและความต้องการของนักเรียนเป็นรายกรณี 4) กลุ่มพิเศษหรือนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ หมายถึง กลุ่มนักเรียนที่จัดอยู่ใน เกณฑ์ของกลุ่มพิเศษตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน นักเรียนมีความสามารถพิเศษอันโดดเด่น ด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านอย่างประจักษ์ เมื่อเทียบกับผู้ที่มีอายุในระดับเดียวกัน สภาพแวดล้อมเดียวกัน ซึ่งโรงเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถอย่างเต็มศักยภาพ

ชุตินาถ ถาวรแก้ว (2559 : 28) ได้กล่าวสรุปว่า การคัดกรองนักเรียน หมายถึง การวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด ที่ได้จากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลแล้วนำผลที่ได้รับมาจำแนกตามเกณฑ์การคัดกรองตามสถานศึกษาได้จัดทำขึ้น และเป็นประโยชน์ต่อการหาวิธีการเพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง

ทวิศักดิ์ สิริรัตนเรขา (2560 : 4) ให้ความหมายว่า การคัดกรอง หมายถึง กลยุทธ์ที่นำมาใช้ในการระบุ ความเสี่ยงต่อปัญหา ความผิดปกติ ความบกพร่อง หรือความพิการ ในกลุ่มประชาชนทั่วไป ซึ่งอาจยังไม่ปรากฏอาการชัดเจน หรือเริ่มมีอาการแล้วแต่ยังไม่เข้าสู่ระบบการรักษาพยาบาลในสถานบริการ สาธารณสุข ดำเนินการโดยการตรวจทางคลินิก การตรวจทางห้องปฏิบัติการหรือการทดสอบอื่นๆ การคัดกรองสุขภาพจิตเด็กวัยเรียน หมายถึง การคัดกรองเพื่อค้นหาปัญหาทางสุขภาพจิต หรือโรคทางจิตเวชในเด็กวัยเรียน ซึ่งในที่นี้ครอบคลุมถึงปัญหาพัฒนาการสติปัญญา อารมณ์ จิตใจ พฤติกรรม การปรับตัว และการเรียนรู้รูปแบบการคัดกรองสุขภาพจิตเด็กวัยเรียน

1. การคัดกรองที่ไม่เป็นการทางการ (informal screening) คือ การให้ครูสังเกตพฤติกรรมเด็กในห้องเรียนว่ามีความยากลำบากในการเรียนอย่างไรเมื่อเปรียบเทียบกับเพื่อนในห้องเดียวกัน และดูว่าผลการเรียนต่ำกว่าความสามารถที่แท้จริงของเด็กที่ครูสังเกตเห็นหรือไม่

2. การคัดกรองที่เป็นทางการ (formal screening) คือ การใช้เครื่องมือคัดกรองชนิดต่าง ๆ ในการคัดกรองปัญหาการเรียน อาจเป็นแบบฉบับเดียวหรือหลายฉบับก็ได้ มีทั้งแบบให้เด็กประเมินตนเอง ให้ครูประเมิน และผู้ปกครองประเมินเครื่องมือคัดกรองที่มีการนำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพควรเป็นแบบสอบถามอย่างสั้นและง่าย ได้แก่ แบบสอบถามพฤติกรรม PSC (Pediatric Symptom Checklist) ซึ่งมีคำถาม 35 ข้อ พบว่าสามารถค้นหาปัญหาทางพฤติกรรมได้มีประสิทธิภาพดี เมื่อเปรียบเทียบกับแบบทดสอบมาตรฐานในการสำรวจปัญหาพฤติกรรมเด็ก เช่น แบบสำรวจพฤติกรรมเด็ก CBCL (Child Behavior Checklist) ซึ่งมีคำถาม 118 ข้อ และแบบสำรวจพฤติกรรมเด็ก TYC (Thai Youth Checklist) ซึ่งฉบับผู้ปกครอง มีคำถาม 134 ข้อ ฉบับครู มีคำถาม 133 ข้อ การคัดกรองนักเรียน เป็นองค์ประกอบหนึ่งในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เครื่องมือที่นำมาใช้เพื่อคัดกรองปัญหาพฤติกรรม คือ แบบประเมินจุดแข็งและจุดอ่อน (SDQ) ซึ่งจัดแบ่งเป็นกลุ่มปัญหาพฤติกรรม 5 ด้าน ได้แก่ ด้านอารมณ์ ด้านอยู่ไม่นิ่ง ด้านเกรง ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อน และด้านสัมพันธภาพทางสังคม

จากการศึกษาข้อมูลการคัดกรองนักเรียนสามารถสรุปได้ว่า การคัดกรองนักเรียน หมายถึง การคัดกรองนักเรียนเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการรู้เด็กเป็นรายบุคคล และนำผลที่ได้มาจำแนกนักเรียนออกเป็นกลุ่มตามเกณฑ์ของโรงเรียนที่ตั้งไว้ เพื่อให้ได้ซึ่งข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นในการวางแผนพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ โดยนักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติต้องส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะความรู้ความสามารถ ส่วนนักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหาทางโรงเรียนต้องมีการเฝ้าระวังและจัดกิจกรรมให้สอดคล้องและหาวิธีการป้องกันและแก้ไขปัญหาต่างๆ การคัดกรองนักเรียน

จะแบ่งนักเรียนออกเป็นสามส่วน คือ 1) กลุ่มปกติ หมายถึง นักเรียนที่ไม่มีความประพฤติที่ไม่เป็นปัญหาและส่งผลกระทบต่อชีวิตประจำวันของตนเองหรือสังคมสูงในด้านลบ 2) กลุ่มเสี่ยง หมายถึง โรงเรียนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากปกติ เช่น เกือบตัว แสดงออกเกินขอบเขต การปรับตัวทางเพศ ไม่เหมาะสม ทดลองสิ่งเสพติด ผลการเปลี่ยนแปลงไปในทางด้านลบ 3) กลุ่มมีปัญหา หมายถึง นักเรียนที่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาชัดเจนมีผลกระทบต่อชีวิตประจำวันของตนเอง หรือต่อสังคมส่วนรวมในภาพลบ

3. การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน

3.1 ความสำคัญ

การส่งเสริมและพัฒนานักเรียนเป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคน ไม่ว่าจะ เป็นนักเรียนกลุ่มปกติหรือกลุ่มเสี่ยงมีปัญหา กลุ่มความสามารถพิเศษให้มีคุณภาพมากขึ้น ได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ มีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่างๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่ อยู่ในกลุ่มปกติ และกลุ่มพิเศษกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยงที่มีปัญหา และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่ม เสี่ยงมีปัญหา กลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติและมีคุณภาพตามมาตรฐานที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวัง ต่อไป

3.2 วิธีการและเครื่องมือเพื่อส่งเสริมนักเรียน

การส่งเสริมและพัฒนานักเรียนมีหลายวิธีที่โรงเรียนสามารถพิจารณา ดำเนินการ ให้ แต่มีกิจกรรมหลักสำคัญที่โรงเรียนต้องดำเนินการ คือ

3.2.1 การจัดกิจกรรมโฮมรูม เป็นการจัดกิจกรรมที่ดำเนินการเพื่อ ส่งเสริม นักเรียนเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่มก็ได้ ซึ่งสถานที่ใช้จัดกิจกรรมโฮมรูมอาจเป็นที่ห้องเรียน หรือ นอกห้องเรียน ให้มีบรรยากาศเสมือนบ้านที่มีครูประจำชั้นและนักเรียนเป็นดั่งสมาชิกใน ครอบครัวเดียวกัน และมีกิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่นักเรียนในด้านต่างๆ

3.2.2 การจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครอง เป็นการพบปะกันระหว่างครู ประจำ ชั้นกับผู้ปกครองนักเรียนที่ครูประจำชั้นดูแลอยู่เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันและร่วมมือ กันดูแล ช่วยเหลือนักเรียนระหว่างบ้าน โรงเรียน และผู้ปกครองด้วยกัน

3.2.3 การจัดกิจกรรมเยี่ยมบ้าน เป็นกิจกรรมที่ครูไปเยี่ยมพบปะกับ ผู้ปกครอง และนักเรียนที่บ้านของเขา อันจะช่วยให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบ้านกับโรงเรียนและ ทำให้ครูได้ รู้ได้เห็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมต่างๆ ทางบ้านของนักเรียน

3.2.4 การจัดกิจกรรมอื่นๆ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมนักเรียนให้มีความ ภูมิใจในตนเองในด้านต่าง ๆ เช่น กิจกรรมกลุ่มผู้บำเพ็ญประโยชน์

3.3 ความหมาย

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนไว้ดังนี้

มธุริน แผลงจันทิก (2554: 29) สรุปว่า การส่งเสริมนักเรียน หมายถึง การจัด กิจกรรม สนับสนุนให้นักเรียนทุกคนมีคุณภาพมากขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559 : 14) กล่าวไว้ว่า การส่งเสริมนักเรียน และพัฒนา นักเรียน หมายถึง เป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติหรือกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาในกลุ่มความสามารถพิเศษให้มีคุณภาพมากขึ้น ได้พัฒนาเต็มศักยภาพ มีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่างๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติและกลุ่มพิเศษ กลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยง มีปัญหา และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง มีปัญหากลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติและมีคุณภาพตามมาตรฐานที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวังต่อไป

การส่งเสริมและพัฒนานักเรียนมีหลายวิธีที่โรงเรียนสามารถพิจารณาดำเนินการได้ แต่มีกิจกรรมหลักสำคัญที่โรงเรียนต้องดำเนินการ คือ

1. การจัดกิจกรรมโฮมรูม
2. การเยี่ยมบ้าน
3. การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน
4. การจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิตและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ชุตินาถ ถาวรแก้ว (2559 : 31) กล่าวว่า การส่งเสริมนักเรียน หมายถึง การสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติและกลุ่มเสี่ยง ให้มีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่างๆ เป็นการป้องกันนักเรียนไม่ให้กลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและเป็นการช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยง กลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติ เป็นบุคคลที่มีคุณภาพมากขึ้น

จากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน หมายถึง การสนับสนุน ให้นักเรียนทุกคน ทุกกลุ่ม เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีความภูมิใจในตัวเอง โดยครูได้พัฒนาอย่างเต็ม ศักยภาพของนักเรียน ช่วยป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน จนนักเรียนกลุ่มมีปัญหา กลับมาเป็นนักเรียน กลุ่มปกติ และกลุ่มปกติมีขีดความสามารถเพิ่มขึ้น

4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา

4.1 ความสำคัญ

ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูควรให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคน อย่างเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงมีปัญหานั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องให้ความสนใจดูแลเอาใจ ใส่อย่างใกล้ชิด และหาวิธีการช่วยเหลือทั้งการป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนจน กลายเป็นปัญหาของสังคม การสร้างภูมิคุ้มกัน การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน จึงเป็นภาระ งานที่ยิ่งใหญ่และมีคุณค่าอย่างมากในการพัฒนาให้นักเรียนเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ ของสังคมต่อไป

4.2 วิธีการและเครื่องมือเพื่อการป้องกันช่วยเหลือเรียน

การป้องกันและการแก้ไขปัญหานักเรียนนั้นมีหลายเทคนิควิธีการ แต่สิ่งที่ครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องดำเนินการ มีอย่างน้อย 2 ประการ คือ

4.2.1 การให้คำปรึกษาเบื้องต้น เป็นการช่วยเหลือนักเรียนและช่วย ป้องกัน ปัญหาให้ลดน้อยลง ทั้งด้านความรู้สึก ความคิด และการปฏิบัติตนของนักเรียนในทางที่ไม่ ถูกต้อง โดย มุ่งหวัง ให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีงามหรือพึงประสงค์

4.2.2 การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา นอกจากจะเป็นการให้ คำปรึกษาเบื้องต้นแล้วการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อเป็นการช่วยเหลือนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะ ทำให้การป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของครูทุกคน และผู้ปกครอง

4.3 ข้อพึงตระหนักในการป้องกันและแก้ไขปัญหา

4.3.1 การรักษาความลับ เรื่องราวข้อมูลนักเรียนที่ต้องป้องกันและให้ ความ ช่วยเหลือ ไม่ควรนำไปเปิดเผย ยกเว้นเพื่อขอความร่วมมือในการจะช่วยให้มีการป้องกัน ช่วยเหลือ นักเรียนกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยไม่ระบุชื่อ-สกุลจริงของนักเรียน การบันทึกข้อมูลการป้องกันและ ช่วยเหลือนักเรียน ควรเก็บไว้ในที่เหมาะสมและสะดวกในการเรียกใช้

4.3.2 การป้องกัน ต้องพิจารณาสาเหตุของการที่จะป้องกันให้ครบถ้วน และหาวิธี ป้องกันและช่วยเหลือให้เหมาะสมกับสาเหตุนั้นๆ เพราะการป้องกันมิได้เกิดจากสาเหตุใด เพียงสาเหตุ เดียวแต่อาจเกิดจากหลายๆ สาเหตุที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน การป้องกันมีหลายวิธีการ ต้องป้องกัน ให้ตรงกับสาเหตุและช่วยเหลือให้สอดคล้องกับความต้องการ และเหมาะสมกับนักเรียน เนื่องจาก ความแตกต่างของบุคคล ดังนั้น การป้องกันและให้ความช่วยเหลือนักเรียนควรจะให้ คำแนะนำ ปรึกษาให้ถูกต้องและตรงกับสาเหตุ ควรมีกระบวนการหรือทักษะในการป้องกันและ ช่วยเหลือที่ครู แต่ละคนสามารถเรียนรู้ ฝึกฝน เพื่อการนำไปใช้ให้เหมาะสมกับการป้องกันช่วยเหลือ นักเรียนในแต่ละคน

4.4 ความหมายการป้องกันและแก้ไขปัญหา

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559 : 4) กล่าวว่าไว้ว่า การป้องกันและแก้ไข ปัญหา หมายถึง การดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูควรให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียม กัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา นั้น จำเป็นอย่างมากที่ต้องให้ความดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด และหาวิธีการช่วยเหลือ ทั้งการป้องกัน และแก้ไขปัญหานักเรียนโดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียน จน กลายเป็นปัญหาของสังคม การสร้างภูมิคุ้มกัน การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน จึงเป็น ภาระ งานที่ยิ่งใหญ่และมีคุณค่าอย่างมากในการพัฒนาให้นักเรียนเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของ สังคม ต่อไป การป้องกันและการแก้ไขปัญหานักเรียนนั้นมีหลายเทคนิควิธีการ แต่สิ่งที่ครู ที่ ปรึกษา จำเป็นต้องดำเนินการมีอย่างน้อย 2 ประการ คือ 1.การให้คำปรึกษาเบื้องต้น 2. การจัด กิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

จุดิกรณั นิสสัย (2558 : 38) การป้องกันปัญหานักเรียน หมายถึง การดำเนินงานให้ ความรู้ต่อประเด็น ที่เป็นปัญหาของนักเรียน ให้นักเรียนทราบปัญหาที่เกิดขึ้น ในการที่จะป้องกัน ปัญหานักเรียนต้องประสานงานกับผู้ปกครอง ให้ความรู้เกี่ยวกับปัญหาของนักเรียนแก่ผู้ปกครองและ นักเรียน

จุดิกรณั นิสสัย (2558 : 41) การแก้ไข้ปัญหา หมายถึง การวิเคราะห์สาเหตุปัญหาของ นักเรียนที่มีพฤติกรรมอยู่ในกลุ่มมีปัญหา กำหนดวิธีการให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียน ทำการ ประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้อง มีการประเมินและติดตามผลการดำเนินงาน

ชุดิมา ถาวรแก้ว (2559 : 34) ได้กล่าวสรุปไว้ว่า การป้องกันและแก้ไข้ปัญหา หมายถึง การเอาใจ ใส่กับนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและที่ปัญหานั้นจำเป็นอย่าง มากที่ต้อง ให้ความดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือทั้งการป้องกันและแก้ไข้ปัญหา โดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนจนเป็นปัญหาของสังคม

จากการศึกษาข้อมูลการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียนสามารถสรุปได้ว่า การป้องกันและ แก้ไข้ปัญหา หมายถึง การให้คำปรึกษาโดยการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไข้ปัญหา และครูที่ ปรึกษาควรให้ความใส่ใจกับนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง หรือมีปัญหานั้น จำเป็นอย่าง มากที่ต้อง ให้ความดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด และหาวิธีช่วยเหลือทั้งป้องกันและแก้ไข้ ปัญหา ของนักเรียนการให้ผู้ปกครองร่วมมือกับนักเรียนทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมของ นักเรียน โดยไม่ปล่อยปละละเลยจนกลายเป็นปัญหาสังคม โดยมีเทคนิควิธีการคือหนึ่งการให้ คำปรึกษาเบื้องต้นการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันแก้ไข้ปัญหาซึ่งมี 5 แนวทางคือ การใช้กิจกรรมเสริม หลักสูตร การใช้กิจกรรมในห้องเรียน การใช้กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน การใช้กิจกรรมส่งเสริม การใช้ กิจกรรมการสื่อสารกับผู้ปกครอง เพื่อให้เป็นบุคคลมีคุณภาพของสังคม

5. การส่งต่อ

5.1 ความสำคัญการป้องกันและแก้ไข้ปัญหาของนักเรียน

ในการป้องกันและแก้ไข้ปัญหาของนักเรียน โดยครูประจำชั้นและครู ที่ปรึกษาตาม กระบวนการป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนนั้น ในกรณีที่มีปัญหายากต่อการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือ แล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ก็ควรส่งต่อผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านหรือหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องเพื่อให้ นักเรียนได้รับการส่งเสริมพัฒนาและช่วยเหลืออย่างถูกทางและรวดเร็วขึ้น หากปล่อย ให้เป็นบทบาท หน้าที่ของครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษา ผู้เกี่ยวข้องคนใดคนหนึ่งเท่านั้นความยุ่งยากของปัญหาอาจมีมาก ขึ้นหรือลุกลามกลายเป็นปัญหาใหญ่โตจนยากต่อการแก้ไข้ช่วยเหลือ การส่งต่อ แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

5.1.1 การส่งต่อภายใน ครูที่ปรึกษาส่งต่อไปยังครูที่สามารถให้การช่วยเหลือ นักเรียนได้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหา เช่น ส่งต่อครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชา หรือฝ่าย ปกครอง

5.1.2 การส่งต่อภายนอก ครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองเป็นผู้ดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอก หากพิจารณาเห็นว่า เป็นกรณีปัญหาที่มีความยากเกินกว่าศักยภาพของโรงเรียนจะดูแลช่วยเหลือได้

5.2 แนวทางการพิจารณาในการส่งต่อโดยครูประจำชั้น

การส่งต่อนักเรียน เพื่อให้การช่วยเหลือต่อไปนั้น มีแนวทางการพิจารณา ในการส่งต่อสำหรับครูประจำชั้น ดังนี้

5.2.1 นักเรียนมีพฤติกรรมคงเดิมหรือไม่ดีขึ้นหรือแย่ลง แม้ว่าครูประจำชั้นจะดำเนินการช่วยเหลือด้วยวิธีการใดๆ

5.2.2 นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือของครูประจำชั้น เช่น ให้ทำกิจกรรมเพื่อการช่วยเหลือก็ไม่ยินดีร่วมกิจกรรมใดๆ เป็นต้น

5.2.3 ปัญหาของนักเรียนที่เป็นเรื่องเฉพาะด้าน เช่น เกี่ยวข้องกับ ความรู้สึก ความซับซ้อน ของสภาพจิตใจที่จำเป็นต้องให้การช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดและได้รับการบำบัดทางจิตวิทยา ควรพิจารณา ส่งต่อให้ผู้มีความรู้เฉพาะทางเพื่อดำเนินการให้ความช่วยเหลือต่อไป

5.3 แนวทางดำเนินการส่งต่อนักเรียน

5.3.1 ครูประจำชั้นประสานงานกับครูที่จะช่วยเหลือนักเรียนต่อเพื่อให้ทราบล่วงหน้าก่อน

5.3.2 สรุปรายชื่อข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือและวิธีการช่วยเหลือที่ผ่านมา รวมทั้งผลที่เกิดขึ้นจากการช่วยเหลือนั้นให้ผู้รับการช่วยเหลือนักเรียนทราบ โดยมีแบบบันทึกการส่งต่อ หรือแบบประสานงานขอความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้อง

5.3.3 ครูที่ปรึกษาควรชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจถึงความจำเป็นในการ ส่งต่อ โดยใช้คำพูดที่สร้างสรรค์ ระวังไม่ให้เด็กเกิดความรู้สึกผิด กังวล หรือโกรธ เป็นต้น แต่ให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีจากการส่งต่อและยินดีไปพบครูที่จะช่วยเหลือตามแต่กรณีที่ครูประจำชั้นพิจารณาว่าเหมาะสม

5.3.4 ครูประจำชั้นนัดแนะวัน เวลา สถานที่นัดพบที่ครูรับช่วยเหลือ นักเรียน และส่งต่อให้เรียบร้อย

5.4 ความหมาย นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการส่งต่อนักเรียนไว้ดังนี้ มธุริน แผลงจันทร์ (2554 : 32) ได้สรุปว่าการส่งต่อ หมายถึง การป้องกันและแก้ไข ปัญหาของนักเรียนในกรณีที่ปัญหาที่มีความยากต่อการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือแล้วแต่นักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น มี 2 แบบ ครูที่ปรึกษาพิจารณาส่งนักเรียนต่อครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชาและผู้ปกครองของโรงเรียน กรณีที่ปัญหาที่มีความยากต่อการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่ดีขึ้น จะส่งต่อให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559 : 14) ได้กล่าวถึง ด้านการส่งต่อไว้ว่า การป้องกันและแก้ไข ปัญหาของนักเรียนโดยครูที่ปรึกษา อาจมีกรณีที่บางปัญหามีความยากต่อการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือแล้ว นักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นก็ควรดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญ เฉพาะด้านต่อไป เพื่อให้ปัญหาของ นักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกทางและรวดเร็วขึ้น หากปล่อยให้ เป็นบอบบาทหน้าที่ของครูที่ ปรึกษาหรือครูคนใดคนหนึ่งเพียงลำพัง ความยุ่งยากของปัญหาอาจมีมากขึ้น หรือลุกลามกลายเป็น ปัญหาใหญ่โตจนยากต่อการแก้ไข ซึ่งครูที่ปรึกษาสามารถดำเนินการได้ตั้งแต่ กระบวนการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลหรือการคัดกรองนักเรียนก็ได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหา ของนักเรียนในแต่ละกรณี การส่งต่อแบ่งเป็น 2 แบบ คือ

1. การส่งต่อภายใน ครูที่ปรึกษาส่งต่อไปยังครูที่สามารถให้การช่วยเหลือนักเรียนได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหา เช่น ส่งต่อครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชา หรือฝ่ายปกครอง
2. การส่งต่อภายนอก ครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองเป็นผู้ดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญ ภายนอก หากพิจารณาเห็นว่า เป็นกรณีปัญหาที่มีความยากเกินกว่าศักยภาพของโรงเรียน จะดูแลช่วยเหลือ

ชุดิมา ถาวรแก้ว (2559 : 35) ได้กล่าวสรุปไว้ว่าการส่งต่อ หมายถึง การดำเนินการ ส่งเสริมนักเรียนต่อไป ให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่าง ถูกทางและรวดเร็ว หาก พบว่าปัญหามีความยากต่อการช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น

ณัฐฐิญา ใจสุทธิ (2559 : 36) กล่าวว่า การส่งต่อนักเรียนเป็นขั้นตอนสุดท้ายของระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียน มี 2แบบคือ ส่งต่อภายในและส่งต่อภายนอกโดยพิจารณาจากพฤติกรรม ของนักเรียนที่แสดงออก ซึ่งหากพฤติกรรมนักเรียนไม่เปลี่ยนแปลงหรือไม่ดีขึ้น การส่งต่อจะเป็นการ ทำ ให้นักเรียนได้รับ การช่วยเหลือเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562 : 2) สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ มาตรการ และจุดเน้นในการพัฒนาการดำเนินงาน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยคำนึงถึงสิทธิของนักเรียนให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาด้วย รูปแบบที่เหมาะสม พัฒนาบุคลากรของสำนักงานเขตพื้นที่และสถานศึกษาให้มีความรู้ความสามารถ ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็น กระบวนการหนึ่งในเชิงการบริหารที่สำคัญ มีขั้นตอนสำคัญ 5 ขั้นตอนคือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็น รายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน และ 5) การส่งต่อ 4 โดยกำหนดให้ทุกสถานศึกษานำไปดำเนินการอย่างต่อเนื่องและจริงจัง เพื่อดูแลช่วยเหลือ ส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหานักเรียนอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งเน้นให้ครู ประจำชั้น ครูที่ปรึกษา เป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานภายใต้การขับเคลื่อนและสนับสนุนของ ผู้บริหารและการมีส่วนร่วมของบุคลากรทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยการบริหารจัดการ ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นการดำเนินการที่เป็นระบบขั้นตอนชัดเจน มีวิธีการและเครื่องมือ

ที่มีมาตรฐาน มีคุณภาพ และมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ เพื่อพัฒนาการดำเนินงานให้มีคุณภาพเป็นไปตามเกณฑ์การประเมินมาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สถานศึกษาจะต้องมีการบริหารจัดการการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ นักเรียนทุกคนจะต้องได้รับการดูแลช่วยเหลือ พิทักษ์ ปกป้อง ค้ำครองอย่างรอบด้านด้วยกระบวนการที่ถูกต้อง เหมาะสม และทันการณ์ ได้รับการพัฒนาในทุกมิติ

จากการศึกษาข้อมูลการส่งต่อสามารถสรุปได้ว่า การส่งต่อนักเรียน คือ วิธีการหรือเครื่องมือดำเนินการช่วยเหลือนักเรียนที่ทางโรงเรียนดำเนินการส่งต่อ นักเรียนกลุ่มมีปัญหา หรือเด็กมีความสามารถพิเศษ ที่มีความยากต่อการช่วยเหลือ นักเรียนที่มีปัญหาเฉพาะด้าน รวมทั้งนักเรียนที่ไม่ให้ความร่วมมือ หรือช่วยเหลือแล้วติดตามพฤติกรรมให้ดีขึ้น เมื่อพิจารณาแล้วเหมาะสมกับการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถดำเนินการส่งต่อภายในและการส่งต่อภายนอก เพื่อให้ได้รับการส่งเสริมพัฒนา และได้รับความช่วยเหลืออย่างถูกวิธีและรวดเร็ว

2.5 บทบาทและหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงต้องมีผู้รับผิดชอบดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ตามขั้นตอนและกระบวนการที่ถูกต้องอย่างมีประสิทธิภาพ จึงจะช่วยให้ นักเรียนทุกคนได้รับการดูแลช่วยเหลือตามเจตนารมณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1. คณะกรรมการอำนวยการ (ทีมหน้า) ประกอบด้วย
  - 1.1 ผู้อำนวยการสถานศึกษา
  - 1.2 คณะกรรมการสถานศึกษา (จำนวน 2 คน)
  - 1.3 เครือข่ายผู้ปกครอง (จำนวน 2 คน)
  - 1.4 ผู้แทนจากเทศบาล (จำนวน 3 คน)
  - 1.5 ผู้แทนฝ่ายปกครอง ผู้ใหญ่บ้าน, กำนัน (จำนวน 2 คน)
  - 1.6 ผู้แทนทางศาสนา (จำนวน 1 คน)
  - 1.7 ผู้แทนสภาองค์กรชุมชน (จำนวน 2 คน)
  - 1.8 ผู้แทนครู (จำนวน 3 คน)
  - 1.9 ผู้แทนตำรวจ (จำนวน 1 คน)
  - 1.10 ผู้แทนสถานนักเรียน (จำนวน 2 คน)

มีบทบาทหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- 1) ส่งเสริมและสนับสนุน การขับเคลื่อนและผดุงรักษา ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 2) สร้างขวัญกำลังใจ และพัฒนาบุคลากร

3) เป็นผู้นำในการฝึกฝน บุคลากรภารกิจ โดยรวมของสถานศึกษา

4) ประสานสัมพันธ์และสร้างความเข้มแข็งให้ทีมประสาน (ทีมทำ) และเครือข่ายการดำเนินงานจากทุกภาคส่วนที่

5) นิเทศ กำกับติดตามและประเมินผล

2. คณะกรรมการประสานงาน (ทีมประสาน)

คณะกรรมการประสานงาน (ทีมประสาน) ประกอบด้วยรองผู้อำนวยการที่ผู้บริหารมอบหมายเป็นประธานกรรมการ มีกรรมการตามตำแหน่งและหน้าที่ต่างๆ ได้แก่ หัวหน้าระดับทุกระดับ หัวหน้างานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หัวหน้างานอนามัย ครูพยาบาล และหัวหน้างานแนะแนว เป็นกรรมการและเลขานุการคณะกรรมการประสานงาน (ทีมประสาน) มีบทบาทหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1) ปฏิบัติงานในฐานะบุคลากรหลักในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2) ประสานงานระหว่างคณะกรรมการอำนวยการ (ทีมนำ) และคณะกรรมการดำเนินงาน (ทีมทำ) และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3) จัดทำเครื่องมืออุปกรณ์ที่จำเป็นในการพัฒนาดำเนินงานและรับผิดชอบในการชี้แจงสร้างความรู้ ความเข้าใจ แก่ผู้ปฏิบัติงาน

4) จัดการประชุมคณะกรรมการทุกฝ่ายอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอเพื่อแสวงหาแนวทางในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

5) สรุปรายงานผลการดำเนินงานและดำเนินการอื่นใดเพื่อให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3. คณะกรรมการดำเนินการ (ทีมทำ)

คณะกรรมการดำเนินการ (ทีมทำ) ประกอบด้วยหัวหน้าระดับชั้น เป็นประธานกรรมการมีคณะกรรมการตามตำแหน่งหน้าที่ต่าง ๆ ได้แก่ รองหัวหน้าระดับ ครูที่ปรึกษา ครูผู้สอน และครูแนะแนวเป็นกรรมการและเลขานุการ คณะกรรมการดำเนินการ (ทีมทำ) มีบทบาทหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1) ประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องและดำเนินการประชุมชี้แจง

2) บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงานประเมินผลและจัดทำรายงานตามระดับชั้น

3) ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของครูที่ปรึกษาและนักเรียนเพื่อประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

4) ประชุมคณะกรรมการอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

5) ดำเนินการดูแลให้ความช่วยเหลือนักเรียน ตามขั้นตอนและกระบวนการของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

บทบาทหน้าที่ของบุคลากรในคณะกรรมการดำเนินงาน (ทีมทำ)

1. หัวหน้าระดับ รองหัวหน้าระดับ

- 1) ติดตาม กำกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษา
- 2) ประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 3) จัดประชุมครูในระดับเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 4) จัดประชุมกลุ่มเพื่อปรึกษาปัญหารายกรณี (Case Conference)
- 5) บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงานและจัดทำรายงานประเมินผลระดับ ส่งผู้บริหาร

โดยผ่านทีมประสาน

2. ครูที่ปรึกษา ครูประจำชั้น

1) ดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวทางที่กำหนด ดึงความรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยการรวบรวมข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคล จัดทำข้อมูลให้เป็นระบบและเป็นปัจจุบันการคัดกรองนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลจำแนกจัดกลุ่มผู้เรียน เช่น กลุ่มเด็กมีความสามารถพิเศษ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหาต้องการการช่วยเหลือโดยเร่งด่วนการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน โดยจัดกิจกรรม โครงการ โครงงาน ส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักตนเองรักและเห็นคุณค่าในตนเองมีทักษะในการดำรงชีวิตการป้องกันและแก้ไขปัญหา ดูแลช่วยเหลือให้คำปรึกษากรณีปัญหาที่ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อน ทั้งรายบุคคลและเป็นกลุ่มการส่งต่อนักเรียน กรณีมีปัญหาของนักเรียนซับซ้อน ให้ส่งต่อไปยังครูแนะแนว ฝ่ายปกครองหรือผู้มีทักษะความสามารถตรงกับลักษณะปัญหา

- 2) พัฒนาตนเองด้านองค์ความรู้ทางจิตวิทยาการแนะแนวและการให้คำปรึกษา
- 3) ร่วมประชุมกลุ่มปรึกษาปัญหารายกรณี
- 4) บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงานและประเมินผล รายงานส่งต่อหัวหน้าระดับ

3. ครูแนะแนว

1) นิเทศ (Supervising) สนับสนุนและเป็นแกนหลักแก่ครูที่ปรึกษาและผู้เกี่ยวข้องทุกคนในการให้ความรู้ เทคนิค วิธีการ และกระบวนการตามหลักจิตวิทยาและการแนะแนวเพื่อใช้ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในประเด็นสำคัญต่อไปนี้เทคนิค วิธีการ และเครื่องมือ เพื่อการรู้จักและเข้าใจผู้เรียน รวมทั้งการคัดกรองจัดกลุ่มผู้เรียน การให้คำปรึกษาเบื้องต้น เช่น การใช้ระเบียบสะสมแบบทดสอบ การสังเกต การสัมภาษณ์เสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมโฮมรูม การประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน และกิจกรรมสำหรับผู้เรียนทุกกลุ่มคัดกรองให้ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับธรรมชาติและลักษณะของผู้เรียนกลุ่มพิเศษประเภทต่างๆ และเสนอแนวทางในการดูแลช่วยเหลือส่งเสริมและการพัฒนาผู้เรียน

2) ให้คำปรึกษา (Counseling) แก่ผู้เรียน (ในกรณีที่ครูที่ปรึกษาไม่สามารถแก้ไขหรือยากต่อการช่วยเหลือ) ผู้ปกครอง และผู้ขอรับบริการทั่วไป

3) ประสาน (Co-ordinating) กับผู้เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษาเป็นระบบ “เครือข่าย” ในการดำเนินงานแนะแนวและการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

- 4) จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในคาบแนะแนว
  - 5) ให้บริการต่างๆ หรือจัดทำโครงการ กิจกรรมกลุ่มต่างๆ ให้กับนักเรียน ซึ่งเป็น การสนับสนุนระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 6) ร่วมประชุมกลุ่มปรึกษาปัญหารายกรณี
  - 7) ในกรณีที่นักเรียนมีปัญหายากต่อการช่วยเหลือของครูแนะแนว ให้ส่งต่อ ผู้เชี่ยวชาญภายนอกและติดตามผลการช่วยเหลือนั้น
  - 8) บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงานและประเมินผลรายงานส่งผู้บริหารหรือหัวหน้าระดับ
4. ครูผู้สอนประจำวิชาและครูที่เกี่ยวข้อง
- 1) ศึกษาข้อมูลของผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อรู้จักและเข้าใจผู้เรียนอย่างแท้จริง
  - 2) ให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนแก่ครูที่ปรึกษา และให้ความร่วมมือกับครูที่ปรึกษา และผู้เกี่ยวข้องในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 3) ให้ข้อมูลการรู้จักและเข้าใจผู้เรียนในการจัดกระบวนการเรียนรู้กิจกรรมพัฒนา ผู้เรียนและบริการต่างๆ ให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ
  - 4) ให้คำปรึกษาเบื้องต้นในรายวิชาที่สอน ในด้านการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ ทักษะการดำรงชีวิต และบุคลิกภาพที่พึงประสงค์
  - 5) พัฒนาตนเองด้านองค์ความรู้ทางจิตวิทยาและการแนะแนวและนำมาบูรณาการ ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน
  - 6) ร่วมประชุมกลุ่มปรึกษาปัญหารายกรณี ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 7) บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงาน สรุปผล และรายงานส่งหัวหน้าระดับ
5. ผู้แทนนักเรียน
- 1) เรียนรู้และทำความเข้าใจกรอบแนวคิดของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 2) ประสานงานในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็น ของเพื่อนนักเรียน
  - 3) มีส่วนร่วมในการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม
  - 4) เป็นแกนนำในการดูแลช่วยเหลือเพื่อนนักเรียนให้ได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ และการเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิตอย่างเต็มตามศักยภาพ

จากการศึกษาข้อมูลบทบาทและหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสรุปได้ว่าผู้ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย 1. คณะกรรมการอำนวยการ (ทีมนำ) 2. คณะกรรมการประสานงาน (ทีมประสาน) และ 3. คณะกรรมการดำเนินการ (ทีมทำ) แต่ละฝ่ายมีหน้าที่ที่แตกต่างกันตามบริบทของการทำงาน เช่น เป็นผู้นำ ส่งเสริมการดำเนินงาน สนับสนุน ช่วยเหลือ ดูแล แนะนำ แก้ไขปัญหา ประสานงานให้ ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ ลงมือทำตามแผนการดำเนินงาน

2.6 ประโยชน์ของระบบการดูแลช่วยเหลือ

นักวิชาการได้ให้ความหมาย ไว้ดังนี้

จตุติกรณ์ นิสสัย (2558 : 21) กล่าวถึง ประโยชน์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนไว้ ดังนี้

1) นักเรียนมีการส่งเสริมและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ได้รับการป้องกันและแก้ไขปัญหา อย่างทั่วถึง

2) ครูรับรู้ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน โดยนำข้อมูลนั้นมากำหนดเป็นแนวทางเพื่อการ ส่งเสริม และพัฒนานักเรียน

3) ผู้ปกครองและครูมีการร่วมมือกันในการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ปรีกษาและ ร่วมกันหาแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

4) ผู้บริหารสามารถใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อ พัฒนาหลักสูตร

นิรันดร์ จุลทรัพย์ (2558: 33) กล่าวถึงประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ ดังนี้

1) ประโยชน์ต่อนักเรียน

1.1) นักเรียนทุกคนได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างทั่วถึงและเป็นระบบ

1.2) ช่วยให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจตนเองสามารถวางแผนชีวิตของตนเองได้

1.3) นักเรียนมีความรู้สึกอบอุ่นและเป็นสุขต่อการดำเนินชีวิต

2) ประโยชน์ต่อครูและโรงเรียน

2.1) ช่วยให้ครูที่ปรึกษาและครูประจำวิชามีเครื่องมือเทคนิคและวิธีการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีระบบ

2.2) ช่วยให้สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนเป็นไปด้วยดีมีความใกล้ชิดและ อบอุ่น

2.3) โรงเรียนสามารถนำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาเป็นดัชนีประเมินตาม เกณฑ์มาตรฐาน

3) ประโยชน์ต่อผู้ปกครอง

3.1) ผู้ปกครองมีความมั่นใจในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่โรงเรียนจัดขึ้นว่าจะ ช่วยป้องกันแก้ไขส่งเสริมและพัฒนา นักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2) ผู้ปกครองได้มีโอกาสพบปะกับครูและทางโรงเรียนมากขึ้น

3.3) ผู้ปกครองและชุมชนสามารถนำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปขยายผลใช้ ในครอบครัวและชุมชนได้

จากการศึกษาข้อมูลประโยชน์ของระบบการดูแลช่วยเหลือสามารถสรุปได้ว่า เมื่อดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามรูปแบบกระบวนการในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผลที่ได้รับเกิดประโยชน์และคุณค่ากับหลายฝ่าย ได้แก่ นักเรียน ซึ่งเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์โดยตรง นั่นคือ การได้รับการดูแลช่วยเหลือ ส่งเสริม พัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ ครูได้พัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบผู้ปกครองและชุมชน เกิดความเชื่อมั่นและยอมรับระบบการดำเนินงานของโรงเรียน ให้ความร่วมมือในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ และนี่คือปัจจัยส่วนสำคัญที่สนับสนุนความสำเร็จของการดำเนินงาน

2.7 ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงาน ตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

จากการศึกษานักวิชาการและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง นักวิชาการได้ให้ความหมายและคำจำกัดความ ดังนี้

นิรันดร์ จุลทรัพย์ (2558 : 208) กล่าวว่า ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ได้แก่

1. ผู้บริหารโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนทุกระดับควรตระหนักและให้ความสำคัญต่อระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยกำหนดเป็นนโยบาย มีแผนกลยุทธ์ และแต่งตั้งผู้รับผิดชอบแต่ละกิจกรรมให้ชัดเจน ตลอดจนให้การส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานอย่างเต็มที่และสม่ำเสมอ
2. ครูและบุคลากรทุกคนในโรงเรียนจะต้องถือว่าทุกระบวนการในระบบช่วยเหลือนักเรียนเป็นภารกิจที่ต้องปฏิบัติ

3. ผู้ปกครองและผู้นำชุมชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมและมีบทบาทตามที่ได้รับมอบหมาย เพราะนักเรียนใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ที่บ้านและชุมชน ซึ่งมีอิทธิพลสูงมากต่อพฤติกรรม ของนักเรียน

ชุตินา ถาวรแก้ว (2559 : 23) ได้กล่าวสรุปไว้ว่า ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้ว่า ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้บริหารโรงเรียน ครูทุกคน คณะกรรมการหรือคณะทำงานทุกคณะ ครูที่ปรึกษาทุกฝ่ายต้องร่วมมือประสานสัมพันธ์กัน ผู้ปกครอง คณะกรรมการ หรือคณะทำงานทุกคณะ รวมทั้งการอบรมให้ความรู้และทักษะ รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูลผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา และผู้เกี่ยวข้องเพื่อความสำเร็จของการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างแท้จริง

จากการศึกษาข้อมูลปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทุกคนทุกฝ่ายต้องร่วมมือร่วมใจ ประสานงานกัน ให้การสนับสนุนการดำเนินงาน หรือร่วมกิจกรรมตามความเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ มีความสุขที่จะพัฒนา

นักเรียนในทุกด้าน มีการประชุมบุคลากรการดำเนินงานทุกฝ่าย โดยต้องได้รับความร่วมมือจากครูทุกคนในโรงเรียน รวมทั้งการสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ จากโรงเรียน การอบรมให้ความรู้และทักษะการเผยแพร่ข้อมูล ความรู้แก่ครูผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.8 นโยบายการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียนให้มีความสุขพร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามสังคมที่มุ่งหวัง โดยผ่านกระบวนการศึกษาเป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาล ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้เห็นความสำคัญและได้กำหนดให้สถานศึกษาในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบในการสร้างเสริมคุณภาพชีวิต ป้องกันช่วยเหลือ และแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นกับนักเรียนนำระบบช่วยเหลือนักเรียนซึ่งประสบความสำเร็จเป็นอย่างดีในสถานศึกษาที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง จริงจัง มาประยุกต์ใช้ และพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทของตน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547 : 3) ในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษา ครู อาจารย์ และผู้ที่เกี่ยวข้องร่วมแรงร่วมใจกันช่วยเหลือ ส่งเสริมนักเรียนอย่างมีระบบและต่อเนื่อง โดยมีการยืดสายใยความผูกพันระหว่างครูและศิษย์ในขั้นต้น ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นการ ดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพระบบหนึ่งที่กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานและกระทรวงสาธารณสุข โดยกรมสุขภาพจิต ได้ร่วมกันวางรากฐานเพื่อการพัฒนา คุณภาพนักเรียนซึ่งมีแนวทางในการดำเนินงานดังนี้ ปรับเปลี่ยนบทบาทและเจตคติของผู้บริหาร ครู อาจารย์ ให้ส่งเสริมดูแลพัฒนานักเรียน ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม วางระบบที่จะสร้างความมั่นใจว่า นักเรียนทุกคนมีครูอาจารย์อย่างน้อยหนึ่งคนที่จะคอย ดูแลทุกข์สุขอย่างใกล้ชิด และต่อเนื่อง สนับสนุนให้ครูอาจารย์มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้ปกครองนักเรียนเพื่อให้บ้าน โรงเรียน และชุมชน สามารถเชื่อมประสานและรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่าย ช่วยกันเฝ้าระวังดูแลช่วยเหลือ นักเรียน นอกจากนี้ยังมีการประสานสัมพันธ์ระหว่าง นักเรียน ผู้ปกครอง โรงเรียนและชุมชน รวมถึงผู้ชำนาญการในสาขาต่าง ๆ เพื่อให้มีการส่งต่อและรับช่วงการแก้ไข ส่งเสริมพัฒนานักเรียนและ เยาวชนในรูปแบบต่อเนื่องและยั่งยืน ในสภาวะวิกฤตของสังคมในปัจจุบัน ซึ่งมีภัยจากสิ่งต่างๆ ภายนอกมากมาย อาทิเช่น ภัยจากสารเสพติด ความล้มเหลวทางการเรียน ครอบครัว อาชีพ ความรุนแรง การกลั่นแกล้งรังแก อุบัติภัย ฯลฯ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดนโยบายให้สถานศึกษาทุกแห่งในสังกัด สามารถดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ นักเรียนทุกคนได้รับการดูแลช่วยเหลือจากครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาอย่างทั่วถึง โดยมีผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม โดยมีมาตรการปฏิบัติดังนี้

1. สร้างความเข้มแข็งให้โรงเรียนมีมาตรฐานในการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2. จัดกิจกรรมส่งเสริมความปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ทางสังคม สิทธิเด็ก ตลอดจนป้องกันและการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียน เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ ปัญหาเพศ โดยประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรในท้องถิ่น

3. สร้างเครือข่าย แลกเปลี่ยนการเรียนรู้ เชื่อมโยงความรู้เกี่ยวกับสารสนเทศและความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง

4. ประสาน การจัดทำข้อมูล สารสนเทศ เพื่อการพัฒนา ส่งเสริมแก้ไขและส่งต่อ นักเรียนในทุกระดับและทุกประเภท ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะประสบความสำเร็จได้ ผู้รับผิดชอบต้องมีความเชื่อว่า ทุกคนต้องมีความรัก ความเข้าใจ การให้อภัย การให้โอกาส เชื่อมมั่นว่า นักเรียนทุกคนอยากเป็นคนดี มีปัญญา และมีความสุขทุกคนมีศักยภาพที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิต เพียงแต่ใช้เวลา และวิธีการที่แตกต่างกัน ความสำเร็จของงานต้องอาศัยการร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำของทุกคนที่มีส่วน เกี่ยวข้อง ความมุ่งหมายและหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 การศึกษาของชาติแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา โดยการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วยการศึกษา 12 ปี แบ่งออกเป็น 4 ช่วงชั้น ช่วงชั้นละสามปี ได้แก่ ช่วงชั้นที่ 1 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 3 ช่วงชั้นที่ 2 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 ช่วงชั้นที่ 3 ระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1-3 และช่วงชั้นที่ 4 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 มาตรา 9 ได้กล่าวถึงการจัดโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษา ต้องยึดหลักการมี เอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีมาตรฐานการศึกษาและการจัดระบบ การประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับ และทุกประเภทการศึกษามีหลักการส่งเสริมวิชาชีพครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา และพัฒนาครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัวชุมชน องค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ๆ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559) กล่าวว่า นโยบายสำคัญของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ การให้สถานศึกษาทุกแห่งมีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เข้มแข็งและดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพในทุกมิติ โดยเฉพาะเรื่องพฤติกรรมของนักเรียนได้เปลี่ยนแปลงไปตามกระแส โลกาภิวัตน์ทั้งในด้านที่เป็นคุณและเป็นโทษ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้และการดำเนินชีวิตของนักเรียนที่ต้องเผชิญปัญหาในสภาพสังคมปัจจุบัน

3. แนวคิดความพึงพอใจ

3.1 ความหมายของความพึงพอใจ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553 : 122) ให้ความหมายของความพึงพอใจว่าเป็นความรู้สึก พอใจที่เกิดจากการได้รับแรงจูงใจภายนอกเป็นแรงเสริม เช่น การให้รางวัล คำชมเชย การปรับบทเรียนและสภาพห้องเรียนให้เหมาะสมกับผู้เรียน อีกทั้งเป็นความรู้สึกพอใจที่เกิดขึ้นภายในซึ่งเป็นแรงจูงใจภายใน ที่ต้องการประสพผลสำเร็จในสิ่งที่ผู้เรียนต้องการและพอใจ

สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2554 : 396) กล่าวว่า ความพึงพอใจมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสนองตอบ ต่อสิ่งแวดล้อมหรือสิ่งเร้า ซึ่งอาจเป็นคน วัตถุสิ่งของ หรือความคิด ความพึงพอใจเป็นสิ่งที่เรียนรู้และเป็น การแสดงออกของค่านิยมและความเชื่อของส่วนบุคคล

ราชบัณฑิตยสถาน (2556) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจว่าหมายถึง พอใจ ชอบใจ

ราตรี นันทสุนกษี (2555 : 40) ให้ความหมายว่า ความพึงพอใจ เป็นความรู้สึกพอใจต่อการร่วมกิจกรรม บุคคลจะแสดงออกมาให้เห็นอย่างเปิดเผย หรือไม่เปิดเผยก็ได้

พิชิต ฤทธิ์จรรยา (2557 : 37) ให้ความหมายความพึงพอใจ หมายถึง การแสดงให้เห็นลักษณะของอารมณ์ที่ชื่นชอบในสิ่งนั้น และพึงพอใจที่จะตอบสนอง

บุญศรี พรหมมาพันธุ์ (2559 : 5) ให้ความหมายความพึงพอใจ หมายถึง ความชอบ ความพอใจ ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความรู้สึกพึงพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลได้รับในสิ่งที่ต้องการเป็นความรู้สึกทางด้านบวกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ได้รับผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย

วีรพล แสงปัญญา (2561 : 155) ให้ความหมายของความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในเชิงบวกหรือลบ ซึ่งเป็นแนวโน้มหรือท่าทีที่ก่อให้เกิดพฤติกรรม สร้างสรรค์ - ทำลาย - เข้าหา - ถอยหนี - ร่วมมือ - ต่อต้าน

จากการศึกษาข้อมูลความหมายความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในเชิงบวกหรือเชิงลบ ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อบุคคลได้รับสิ่งที่ต้องการ ได้รับสิ่งเร้าที่อาจเป็นคน วัตถุสิ่งของหรือความคิด ความพึงพอใจ เป็นสิ่งที่เรียนรู้และเป็นการแสดงออกของค่านิยมและความเชื่อส่วนบุคคล

3.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

นักวิชาการได้พัฒนาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ และอธิบายเชื่อมโยงความสัมพันธ์ กับความพึงพอใจสรุปได้ ดังนี้

1. ทฤษฎีความคาดหวัง (Expectancy theory) Vroom (1994: 91-103) ได้เสนอทฤษฎี V.I.E. เนื่องจากมีองค์ประกอบของทฤษฎีที่สำคัญ คือ

V มาจากคำว่า Valene ซึ่งหมายถึง ความพึงพอใจ

I มาจากคำว่า Instrumentality หมายถึง สื่อเครื่องมือ วิธีทางที่จะนำไปสู่ความพึงพอใจ

E มาจากคำว่า Expectancy หมายถึง ความคาดหวังภายในตัวบุคคลนั้นๆ บุคคลมีความต้องการแบบมีความคาดหวังในหลายสิ่งหลายอย่าง ดังนั้นจึงต้องพยายามกระทำการด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง เพื่อตอบสนองความต้องการหรือสิ่งที่คาดหวังเอาไว้ เมื่อได้รับการตอบสนองแล้วตามที่ตั้งความหวัง หรือคาดหวังเอาไว้ นั่น บุคคลก็จะได้รับความพึงพอใจ และขณะเดียวกันก็คาดหวังในสิ่งที่สูงขึ้นไปอีกเรื่อย ๆ

ปัจจัยหลักทฤษฎีความคาดหวังมี 4 ประการ คือ

1. ความคาดหวังหรือความคาดหวัง คือ ความเชื่อเกี่ยวกับความน่าจะเป็นพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งจะก่อให้เกิดผลลัพธ์อย่างใดอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะความมากน้อยของความเชื่ออยู่ ในช่วงระหว่าง 0 (ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลลัพธ์อย่างใดอย่างหนึ่งเลย) และ 1 (มีความแน่ใจว่าการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง จะก่อให้เกิดผลลัพธ์อย่างใดอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะ)

2. ความพอใจ คือ ความรุนแรงของความต้องการ ความพอใจอาจจะเป็นบวกหรือลบ ซึ่ง เกี่ยวพันความต้องการของบุคคล

3. ผลลัพธ์ คือ ผลที่ติดตามมาของพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งและอาจจะแยกประเภท เป็นผลลัพธ์ระดับที่หนึ่งซึ่งหมายถึงการปฏิบัติงานที่สืบเนื่องมาจากการใช้กำลังความพยายามของ บุคคลใดบุคคลหนึ่ง เช่น ผลตอบแทนเพิ่มขึ้น หรือการเลื่อนตำแหน่ง เป็นต้น และผลลัพธ์ระดับที่สอง

4. สื่อกลาง หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์ระดับที่หนึ่ง และระดับที่สอง ตามทฤษฎีของ Vroom นั้น สื่อกลางหรือความคาดหวังแบบที่สองจะอยู่ภายในช่วง +1.0 ถ้าหากว่าไม่มีความสัมพันธ์ใดๆ ระหว่างผลลัพธ์ระดับที่หนึ่ง และผลลัพธ์ระดับที่สองแล้ว สื่อกลางจะมีค่าเท่ากับ 0

จากการศึกษาข้อมูลทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ สรุปได้ว่า ความคาดหวังและความพอใจ จะเป็นสิ่งที่กำหนดแรงจูงใจของบุคคลบุคคลหนึ่ง ถ้าหากว่าความพึงพอใจหรือความหมายเท่ากับศูนย์แล้ว แรงจูงใจจะเท่ากับศูนย์

3.3 ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์

Maslow (1970 : 69) ได้เสนอทฤษฎีแรงจูงใจที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ โดยเชื่อว่ามนุษย์มีแนวโน้มที่จะมีความต้องการอันใหม่ที่สูงขึ้น แรงจูงใจของคนเรามาจากความต้องการพื้นฐานของคนเราซึ่งมุ่งไปสู่การตอบสนองความพึงพอใจ Maslow ได้แบ่งลำดับความต้องการพื้นฐานเรียกว่า Hierarchy of Needs มี 5 ลำดับขั้น ดังนี้

1. ความต้องการด้านร่างกาย (Physiological needs) เป็นความต้องการปัจจัย 4 เช่น ต้องการอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย เป็นต้น

2. ความต้องการความปลอดภัย (Safety needs)

3. ความต้องการความรักและการเป็นเจ้าของ (Belonging and love needs)
4. ความต้องการการยอมรับนับถือจากผู้อื่น (Esteem needs)
5. ความต้องการความเป็นตัวตนอันแท้จริงของตนเอง (Self-actualization needs) เป็นความต้องการขั้นสุดท้าย

3.4 ทฤษฎีสองปัจจัย (Two factor theory) ที่เกี่ยวกับแรงจูงใจ

Herzberg (1959) ได้เสนอทฤษฎีแรงจูงใจในการทำงานของบุคคล ซึ่งสรุปได้ว่าความสุขจากการทำงานนั้น เกิดมาจากความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจในงานที่มีสาเหตุมาจากปัจจัยสองกลุ่มคือ ปัจจัยจูงใจ (Motivational factors) และปัจจัยค้ำจุนหรือปัจจัยสุขศาสตร์ (Maintenance or Hygiene factors)

1. ปัจจัยจูงใจ เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับงานโดยตรง เพื่อจูงใจให้คนชอบและรักงานที่ ปฏิบัติ เป็นตัวกระตุ้น ทำให้เกิดความพึงพอใจให้แก่บุคคลในองค์การให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ได้แก่ ความสำเร็จในงานที่ทำของบุคคลที่ได้รับการยอมรับนับถือ ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ความรับผิดชอบ ความก้าวหน้า

2. ปัจจัยค้ำจุน หมายถึง ปัจจัยค้ำจุนให้เกิดแรงจูงใจในการทำงานตลอดเวลา ปัจจัยเหล่านี้ ได้แก่ เงินเดือน โอกาสได้รับความก้าวหน้าในอนาคต ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา สถานะทางอาชีพ นโยบายและการบริหาร สภาพการทำงาน ความเป็นอยู่ส่วนตัว ความมั่นคงในการทำงาน วิธีการปกครอง บังคับบัญชา ทฤษฎีสองปัจจัยที่เกี่ยวกับแรงจูงใจ สรุปได้ว่า ปัจจัยทั้ง 2 ด้านนี้เป็นสิ่งที่คนต้องการ เพราะเป็นแรงจูงใจในการทำงาน เป็นองค์ประกอบสำคัญทำให้คนมีความสุขและพึงพอใจในการทำงาน

จากการศึกษาข้อมูลทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจดังกล่าวข้างต้น เป็นส่วนที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ ดังนั้นในการวัดความพึงพอใจจึงควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีต่างๆ เพื่อนำมาสร้างเป็นกรอบ แนวทางในการวัดความพึงพอใจให้ชัดเจน

3.5 ลักษณะของความพึงพอใจ

สุรางค์ โค้วตระกูล (2554 : 397) ได้สรุปลักษณะของทัศนคติและความพึงพอใจ มีดังนี้

1. ทัศนคติและความพึงพอใจ เป็นสิ่งที่เรียนรู้
2. ทัศนคติและความพึงพอใจ เป็นแรงจูงใจที่ทำให้บุคคลกล้าเผชิญกับสิ่งเร้าหรือหลีกเลี่ยง ดังนั้นทัศนคติจึงมีทั้งบวกและลบ
3. ทัศนคติและความพึงพอใจ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 อย่าง คือ องค์ประกอบเชิง ความรู้สึก อารมณ์ องค์ประกอบเชิงปัญญาหรือการรู้คิด และองค์ประกอบเชิงพฤติกรรม
4. ทัศนคติและความพึงพอใจ เปลี่ยนแปลงได้ง่าย อาจเปลี่ยนแปลงจากบวกเป็นลบ หรือ ลบเป็นบวก

5. ทัศนคติและความพึงพอใจ แปรเปลี่ยนไปตามชุมชนหรือสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิก เนื่องจากชุมชนหรือสังคมหนึ่งอาจมีค่านิยมที่เป็นอุดมการณ์พิเศษ ซึ่งค่านิยมมีอิทธิพลต่อทัศนคติการเปลี่ยนทัศนคติ

6. สังคมประกิต มีความสำคัญต่อพัฒนาการทัศนคติของเด็ก โดยเฉพาะทัศนคติต่อความคิดและหลักการที่เป็นนามธรรม

นิตินพ ภูตะโชติ (2556 : 170-174) กล่าวว่า ความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานมีความเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบที่สำคัญๆ หลายอย่าง ดังต่อไปนี้

1. ลักษณะส่วนบุคคล (Personality Determinants) เป็นลักษณะส่วนตัวหรือเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละคน ซึ่งจะมีความแตกต่างกันในหลายๆ ด้าน ซึ่งสามารถอธิบายได้จากเพศ อายุ การศึกษา ความสามารถ ความถนัด และความสนใจส่วนบุคคล

2. ลักษณะของงาน (Task Determinants) ลักษณะของงานแต่ละประเภทมีความแตกต่างกัน ปัจจัยที่แตกต่างกันเหล่านั้นจะดึงดูดใจให้บุคคลเกิดความสนใจที่จะทำงานดังกล่าว ลักษณะของงานที่สร้างความพึงพอใจให้คนอยากจะทำมีดังนี้

- 2.1 เป็นงานที่มีความท้าทาย
- 2.2 โอกาสก้าวหน้า
- 2.3 ความเป็นอิสระในการทำงาน
- 2.4 เพื่อนร่วมงาน
- 2.5 ความรับผิดชอบในหน้าที่
- 2.6 สภาพแวดล้อมในที่ทำงาน
- 2.7 ชื่อเสียงของบริษัท
- 2.8 ความมั่นคงในการทำงาน

3. ลักษณะของการจัดการ (Management Determinants) เรื่องของการบริหารจัดการ เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อความพึงพอใจของพนักงาน ถ้าการบริหารจัดการขาดระบบที่ดี ผู้บริหาร ไม่มีความสามารถจะส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงาน ลักษณะการจัดการที่สร้าง ความพึงพอใจในการทำงาน มีดังนี้

- 3.1 ค่าจ้างหรือเงินเดือน
- 3.2 ระบบการบริหาร
- 3.3 โครงสร้างองค์การ
- 3.4 ระบบการควบคุม
- 3.5 ระบบการให้รางวัล
- 3.6 มีระบบการประเมินผลที่ยุติธรรม
- 3.7 ระบบการส่งเสริมสนับสนุน

3.8 ความสามารถของผู้บริหาร

3.9 สวัสดิการและผลประโยชน์ตอบแทนอื่น ๆ

วีรพล แสงปัญญา (2561: 155-156) กล่าวว่า ความพึงพอใจมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. เป็นสิ่งที่เรียนรู้และเปลี่ยนแปลงได้
2. เป็นแรงจูงใจที่ทำให้บุคคลกล้าเผชิญหรือหลีกเลี่ยง
3. ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ คือ
  - 3.1 องค์ประกอบเชิงความรู้สึกอารมณ์ (Affective component)
  - 3.2 องค์ประกอบเชิงปัญญาหรือการรู้คิด (Cognitive component)
  - 3.3 องค์ประกอบเชิงพฤติกรรม (Behavior component)
4. ทักษะคติเปลี่ยนแปลงตามค่านิยมของชุมชนหรือสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิก
5. สังคมประภคิต (Socialization) มีความสำคัญต่อการพัฒนาทัศนคติของเด็ก

จากการศึกษาข้อมูลลักษณะของความพึงพอใจสรุปได้ว่า ความพึงพอใจมีลักษณะเป็นสิ่งที่เรียนรู้และเปลี่ยนแปลงได้ ประกอบด้วย องค์ประกอบ 3 ประการ ได้แก่ องค์ประกอบเชิงความรู้สึก อารมณ์องค์ประกอบเชิงปัญญาหรือการรู้คิด องค์ประกอบเชิงพฤติกรรม ความพึงพอใจเปลี่ยนแปลงไปตามค่านิยมของชุมชนหรือสังคมที่ บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ และเป็นส่วนสำคัญต่อการพัฒนาทัศนคติของเด็ก

3.6 การวัดความพึงพอใจ

การวัดความพึงพอใจมีหลายวิธี ได้แก่ การสัมภาษณ์ การสังเกต และการใช้แบบสอบถาม โดยเฉพาะแบบสอบถามที่เป็นเครื่องมือที่นิยมใช้มากที่สุด บุญศรี พรหมมาพันธุ์ (2559 : 9 -11) กล่าวถึงการวัดความพึงพอใจที่ใช้แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่าแบบลิเคิร์ท และแบบออสกูด ดังนี้

1. มาตราประมาณค่า (Rating scale) หรือมาตราประเมินค่า เป็นเครื่องมือที่ประกอบด้วยชุดของคำถามที่ใช้วัดเจตคติ ค่านิยม ความพึงพอใจ คุณธรรมจริยธรรม เป็นต้น มาตราประมาณค่า แตกต่างจากแบบสำรวจรายการตรงที่สามารถระบุและจำแนกคุณภาพของสิ่งที่ต้องการวัดได้ มีการ กำหนดระดับคุณภาพของรายการที่ต้องการตรวจสอบมากกว่า 2 ระดับ ในขณะที่แบบสำรวจรายการ ได้แต่เพียงว่าผู้เรียนได้แสดงออกหรือกระทำสอดคล้องตามรายการที่กำหนดหรือไม่ หรืออย่างมากที่สุดคือสามารถวัดปริมาณในรูปของความถี่ของการเกิดเหตุการณ์ได้มาตราประมาณค่า จึงเป็นวิธีการ บันทึกลงและผลการตัดสินใจอย่างมีระบบ การกำหนดระดับของการประเมินสามารถทำได้หลายระดับ เช่น ตั้งแต่ 3 ระดับขึ้นไป ที่นิยมใช้คือ 3 - 5 ระดับ เช่น มาก ปานกลาง น้อยหรือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

1.1 มาตรฐานค่าแบบ Likert มาตรฐานแบบนี้เป็นการถามแนวโน้มนิสัยความรู้สึกที่มี ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งข้อความที่ถามจึงเป็นการถามความรู้สึก/ความชอบของผู้ตอบ ไม่ใช่ถามข้อเท็จจริง ผู้ตอบสามารถตอบโดยการเลือกระดับความชอบในแต่ละข้อคำถาม เช่น กำหนดระดับความพึงพอใจเป็น 3 ระดับ (เช่น มาก ปานกลาง และน้อย)

1.2 มาตรฐานค่าแบบ Osgood เป็นมาตรฐานที่ใช้คำคุณศัพท์ที่มีลักษณะตรงข้ามกันเป็น 2 ทิศทาง เช่น สนุก-น่าเบื่อ ยาก-ง่าย เป็นต้น แต่ละทิศทางมีระดับความมากน้อยเท่ากัน กำหนดเป็น 7 ระดับ เช่น 7 6 5 4 3 2 1 หรือกำหนดเป็น -3 -2 -1 0 1 2 3 สำหรับเกณฑ์การให้ คะแนนจะกำหนดตามตัวเลขที่ปรากฏ สิ่งสำคัญ คือ เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนที่แสดงถึง ความพึงพอใจ นิยมใช้การวิเคราะห์ในภาพรวมที่ต้องใช้ค่าเฉลี่ยโดยรวมและเป็นรายชื่อ

ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553 : 253-259) กล่าวว่าเครื่องวัดความพึงพอใจของบุคคล มี หลายแบบ ซึ่งสรุปที่นิยมใช้ มีดังนี้

1. มาตรฐานวัดความพึงพอใจของ Thurstone (Thurstone's Equal Appearing Intervals Scale) ประกอบด้วยข้อความความคิดเห็นที่เป็นข้อความย่อย ๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องที่จะต้องศึกษา โดยแบ่ง ระดับความพึงพอใจตามความเข้ม 11 ระดับ ลดหลั่นลงมาถึงระดับความพึงพอใจที่ต่ำสุด แทนด้วย 1 หลังจากได้รวบรวมข้อความแล้ว จะต้องนำข้อความนั้นไปให้ผู้ตัดสินได้พิจารณาตัดสิน และนำเอาของแต่ละคนมาหาค่าสเกล (Seale value)

2. มาตรฐานวัดความพึงพอใจของ Likert (Likert's Summated Rating Scale) ได้เอาวิธีการของมาตราส่วนประเมินค่ามาใช้ โดยมีข้อตกลงว่าการตอบสนองต่อข้อความหรือรายการแต่ละ ข้อในเรื่องที่จะวัดมีลักษณะคงที่ และผลรวมของลักษณะคงที่ของการตอบสนองในข้อทั้งหมดของแต่ละบุคคลจะมีลักษณะเป็นเส้นตรงหรือเกือบเส้นตรง ผลรวมนี้จะแทนค่าลักษณะนิสัยที่จะวัดได้ อย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียว จากข้อตกลงนี้ Likert ได้นำมาใช้เป็นหลักในการสร้างมาตรฐานวัดความพึงพอใจใน สิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยการถามข้อความหลายๆ ข้อให้บุคคลได้แสดงความคิดเห็นว่ามีความรู้สึกต่อข้อความ นั้นอย่างไรบ้าง เช่น เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งแล้ว กำหนด คะแนนให้เป็น 5, 4, 3, 2, 1 ตามลำดับ ที่เป็นข้อความทางบวก และ 1, 2, 3, 4, 5 ตามลำดับที่เป็นข้อความเป็นลบ

3. มาตรฐานวัดความพึงพอใจของ Osgood (Osgood's Semantic Differential Scale) ประกอบด้วยหัวข้อหรือความคิดรวบยอดที่ต้องการศึกษาและคำคุณศัพท์ที่ตรงกันข้ามกัน ตั้งแต่ 1 คู่ ขึ้นไป เช่น ดี - เลว ยุติธรรม - ไม่ยุติธรรม ฯลฯ ตรงกลางระหว่างคำคุณศัพท์แต่ละคู่จะเป็นตัวเลขบอกระดับความรู้สึกที่แตกต่างกัน

จากการศึกษาข้อมูลการวัดความพึงพอใจ สรุปได้ว่า การวัดความพึงพอใจประกอบด้วย แบบทดสอบมาตรวัดความพึงพอใจมีหลายแบบ แต่ที่นิยมใช้มากที่สุด คือ แบบทดสอบหรือ มาตรวัด ที่สร้างตามวิธีการของ Likert โดยมีตัวเลือกเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ตัวเลือก ได้แก่ ความพึงพอใจ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด เพราะสะดวกในการ นำไปใช้ มีวิธีการสร้างที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน มีความเชื่อถือสูงและยังสามารถนำไปปรับใช้กับการวัดต่างๆ ได้อย่างกว้างขวาง

หลักการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจตามแนวคิดของสมนึก ภัททิยธนี (2558 : 40) ดังนี้

1. กำหนดประเด็นหลักหรือพฤติกรรมหลักที่จะวัดให้ครบถ้วนครอบคลุมว่าจะมีประเด็น อะไรบ้าง โดยผู้สร้างจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ในสาระหรือทฤษฎีหรือโครงสร้างที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง ที่ ต้องการสอบถาม แล้วต้องใช้ความพยายามจำแนกพฤติกรรมหลักออกเป็นประเด็นย่อย ๆ เพื่อนำไปสู่ข้อคำถาม

2. กำหนดชนิดหรือรูปแบบของแบบสอบถาม โดยเลือกให้เหมาะสมกับเรื่องที่จะสอบถาม และลักษณะของกลุ่มผู้ตอบ

3. สร้างคำถามตามจุดมุ่งหมาย ชนิด หรือรูปแบบ จำนวนข้อในประเด็นต่างๆ ที่กำหนดไว้ ตามโครงสร้างของแบบสอบถาม

4. ตรวจสอบแก้ไข ปรับปรุง แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะแรกตรวจสอบโดยผู้สร้าง แบบสอบถามเอง เป็นการพิจารณาแก้ไขปรับปรุงคำถามตลอดจนการเรียงลำดับข้อกระทง ความจนเป็นที่น่าพอใจ และระยะที่สองตรวจสอบพิจารณาให้คำแนะนำและวิจารณ์โดยผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญ

5. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) ควรนำไปทดลองกับกลุ่มที่มีลักษณะเหมือน หรือใกล้เคียงกับกลุ่มที่จะไปเก็บรวบรวมข้อมูลจริงเพียงจำนวนหนึ่ง

6. วิเคราะห์แบบสอบถาม โดยนำผลจากการทดลองใช้มาวิเคราะห์เพื่อหาคุณภาพ และ ปรับปรุงแบบสอบถามในส่วนที่ยังมีข้อบกพร่อง ซึ่งในขั้นตอนนี้หากแบบสอบถามยังไม่มีคุณภาพ และ เมื่อปรับปรุงแล้วควรนำไปทดลอง วิเคราะห์ และปรับปรุงใหม่ จนกระทั่งได้แบบสอบถามที่มีคุณภาพ หรือเป็นไปตามเกณฑ์ที่ต้องการ จึงนำไปใช้จริง

7. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับจริง

บุญศรี พรหมมาพันธุ์ (2559 : 16-20) ได้กล่าวถึง การสร้างแบบวัดความพึงพอใจมีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดเป้าหมายความพึงพอใจที่ต้องการวัด

ขั้นที่ 2 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ผลการวิจัยที่เกี่ยวกับการวัดความพึงพอใจ

ขั้นที่ 3 กำหนดตัวชี้วัดและพฤติกรรมที่บ่งชี้ความพึงพอใจ

ขั้นที่ 4 ออกแบบวิธีการวัดความพึงพอใจ

ขั้นที่ 5 สร้างแบบวัดความพึงพอใจ

ขั้นที่ 6 ตรวจสอบคุณภาพแบบวัดความพึงพอใจ

ขั้นที่ 7 จัดทำแบบวัดความพึงพอใจฉบับสมบูรณ์

จากการศึกษาข้อมูลการวัดความพึงพอใจสรุปได้ว่า ในการสร้างแบบประเมินความพึงพอใจมีหลักวิธีการสร้างและพัฒนาที่ หลากหลาย สามารถดำเนินการได้หลายแนวทางตามความเหมาะสมตามกลุ่มตัวอย่าง สำหรับ เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินในครั้งนี้ คือ ผู้ประเมินได้เลือกใช้วิธีวัดความพึงพอใจโดยใช้แบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ตัวเลือก ตามวิธีการของ Likert ได้แก่ ความพึงพอใจมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด เป็นวิธีการสะดวกในการนำไปใช้ มีวิธีการสร้างที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน มีความเชื่อมั่นสูงและยังสามารถนำไปปรับใช้กับการวัดต่างๆ ได้อย่างกว้างขวาง

4. โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนคลองท่อมราชภัฏรำจวงศ์ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่

โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ความสอดคล้องกับพันธกิจข้อที่ ๒

ยุทธศาสตร์ข้อที่ ๓

กลยุทธ์ข้อที่ ๓

จุดเน้นข้อที่ ๓.๑ , ๓.๒

สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มาตรฐานที่ ๑

ตัวบ่งชี้ที่ ๑.๒

ลักษณะกิจกรรม ต่อเนื่อง ใหม่ พิเศษ สนองนโยบาย

ผู้รับผิดชอบกิจกรรมนายเกียรติศักดิ์ สิงห์สาย

งบประมาณทั้งสิ้น ๗๙๔,๐๐๐

ระยะเวลาการดำเนินงาน

ไตรมาสที่ ๑ - ๒ (๑ ตุลาคม ๒๕๖๒ - ๓๑ มีนาคม ๒๕๖๓)

ไตรมาสที่ ๓ - ๔ (๑ เมษายน ๒๕๖๓ - ๓๑ กันยายน ๒๕๖๓)

๑. หลักการและเหตุผล

นโยบายสำคัญของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ การให้สถานศึกษาทุกแห่งมีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เข้มแข็งและดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพในทุกมิติ โดยเฉพาะเรื่องพฤติกรรมของนักเรียนได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านการสื่อสาร เทคโนโลยี มีปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการระบาดของสารเสพติด ปัญหาครอบครัว ปัญหาการแข่งขันทุกรูปแบบ ก่อให้เกิดความทุกข์ ความวิตกกังวล ความเครียดซึ่งล้วนแต่เป็นผลเสียต่อการเรียนรู้และการดำเนินชีวิตของนักเรียนที่ต้องเผชิญปัญหาในสภาพสังคมปัจจุบัน

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานที่มีแบบแผนขั้นตอนชัดเจนในการส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหาให้นักเรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพบนพื้นฐานความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมรับผิดชอบ ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมแก้ปัญหาจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนให้มีทักษะการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างมีความสุข

โรงเรียนคลองท่อมราชภัฏรำงสรรค์ได้ดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอและจากการประเมินโครงการพบว่าผลการดำเนินการติดตามกิจกรรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสามารถช่วยเหลือนักเรียนในการแก้ปัญหาในด้านต่าง ๆ เช่น การเรียน ความสำเร็จในสังคม ปัญหาสุขภาพจิต ปัญหาทางเพศ สิทธิเด็ก เพื่อให้เด็กนักเรียนมีคุณภาพที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย สังคม สติปัญญา จึงได้จัดทำโครงการนี้ขึ้นเพื่อพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อจัดและพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีระบบและมีประสิทธิภาพ

๒.๒ เพื่อให้โรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการทำงานร่วมกัน โดยผ่านกระบวนการทำงานที่ชัดเจน มีร่องรอย หลักฐานการปฏิบัติงาน สามารถตรวจสอบและประเมินผลได้

๒.๓ เพื่อให้เด็กนักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างทั่วถึงและตรงตามปัญหา

๒.๔ เพื่อให้เด็กนักเรียนรู้จักตนเอง ควบคุมตนเองได้ มีการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ มีคุณธรรมจริยธรรม

๒.๕ เพื่อสร้างสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนเป็นไปด้วยดี นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุขและได้รับการส่งเสริมพัฒนาเต็มศักยภาพอย่างรอบด้าน

๓. เป้าหมาย

ด้านปริมาณ (ร้อยละ)

นักเรียนโรงเรียนคลองท่อมราชภัฏรำงสรรค์ ร้อยละ ๘๕ ได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างทั่วถึงและตรงตามปัญหา

ด้านคุณภาพ (ระดับ)

โรงเรียนคลองท่อมราชภัฏรำงสรรค์มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เข้มแข็ง มีประสิทธิภาพ นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

๔. วิธีการดำเนินงาน

ขั้นตอนการดำเนินงาน	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
๑. ชี้นำวางแผน (Plan)	ตุลาคม-พฤศจิกายน	งานระบบการดูแลช่วยเหลือ
๑.๑ ประชุม วางแผนกลุ่มงาน/ครูที่รับผิดชอบ	๒๕๖๒	ดูแลช่วยเหลือ
๑.๒ แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน		นักเรียน

ขั้นตอนการดำเนินงาน	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
๑.๓ กำหนดปฏิทินการดำเนินกิจกรรม		
<p>๒. ขั้นตอนดำเนินการ (Do)</p> <p>๒.๑ ดำเนินการตามคำสั่ง ประชาสัมพันธ์กิจกรรม และดำเนินจัดกิจกรรมตามโครงการ</p> <p>๒.๒ ประสานงานผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินกิจกรรม</p> <p>๒.๓ สำนวจวัสดุ อุปกรณ์ในการดำเนินการจัดกิจกรรม</p> <p>๒.๔ ดำเนินการจัดกิจกรรม</p> <p>๑) กิจกรรมสอนเสริมยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน</p> <p>๒) กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพนักเรียน</p> <p>๓) กิจกรรมเยี่ยมบ้าน</p> <p>๔) กิจกรรม TO BE NUMBER ONE</p> <p>๕) กิจกรรมเครือข่ายผู้ปกครองนักเรียน</p> <p>๖) กิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมและป้องกันแก้ไขพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์</p> <p>๗) กิจกรรมการจัดสอนซ่อมเสริม</p> <p>๘) กิจกรรมศิลปะ ดนตรี กีฬาต่อต้านยาเสพติด</p> <p>๙) กิจกรรมไคร่ติดยายกมือขึ้น</p> <p>๑๐) กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม</p> <p>๑๑) กิจกรรมวันสำคัญและการเข้าค่ายลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด</p> <p>๑๒) กิจกรรมทัศนศึกษา</p>	<p>ตุลาคม ๒๕๖๒- กันยายน ๒๕๖๓</p>	<p>งานระบบการ ดูแลช่วยเหลือ นักเรียน</p>
<p>๓. ขั้นตอนตรวจสอบ (Check)</p> <p>๓.๑ รายงานผลการจัดกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ</p> <p>๓.๒ ประเมินและสรุปผลการดำเนินงานตามแผน</p>	<p>สิงหาคม ๒๕๖๓- กันยายน ๒๕๖๓</p>	<p>งานระบบการ ดูแลช่วยเหลือ นักเรียน</p>
๔. ขั้นปรับปรุงพัฒนา (Act)	สิงหาคม ๒๕๖๓-	งานระบบการ

ขั้นตอนการดำเนินงาน	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบ
๔.๑ ประชุมครูที่รับผิดชอบ นำเสนอข้อคิดเห็น ปัญหาในการดำเนินกิจกรรม เพื่อแก้ไขพัฒนางาน ครั้งต่อไป	กันยายน ๒๕๖๓	ดูแลช่วยเหลือ นักเรียน

๕. งบประมาณที่ใช้

กิจกรรม	งบประมาณ	หมายเหตุ
๑) กิจกรรมสอนเสริมยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	๑๑๕,๐๐๐	ตลอด ปีงบประมาณ
๒) กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพนักเรียน	๑๐๐,๐๐๐	
๓) กิจกรรมเยี่ยมบ้าน	๕๑,๐๐๐	
๔) กิจกรรม TO BE NUMBER ONE	๕๕,๐๐๐	
๕) กิจกรรมเครือข่ายผู้ปกครองนักเรียน	๑๘,๐๐๐	
๖) กิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมและป้องกันแก้ไข พฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์	๕๐,๐๐๐	
๗) กิจกรรมการจัดสอนซ่อมเสริม	๕๐,๐๐๐	
๘) กิจกรรมศิลปะ ดนตรี กีฬาต่อต้านยาเสพติด	๑๐,๐๐๐	
๙) กิจกรรมไคร่ติดยายกมือขึ้น	๑๕,๐๐๐	
๑๐) กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม	๗๕,๐๐๐	
๑๑) กิจกรรมวันสำคัญและการเข้าค่ายลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด	๑๕๕,๐๐๐	
๑๒) กิจกรรมทัศนศึกษา	๑๐๐,๐๐๐	
รวม	๗๙๔,๐๐๐	

๖. ระยะเวลาดำเนินการจัดกิจกรรม

กิจกรรม	ระยะเวลาที่ดำเนินการ
๑) กิจกรรมสอนเสริมยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	ตลอดปีงบประมาณ
๒) กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพนักเรียน	ตลอดปีงบประมาณ
๓) กิจกรรมเยี่ยมบ้าน	มิถุนายน - กรกฎาคม ๒๕๖๒
๔) กิจกรรม TO BE NUMBER ONE	ตลอดปีงบประมาณ
๕) กิจกรรมเครือข่ายผู้ปกครองนักเรียน	สัปดาห์ที่ ๒ ของภาคเรียนที่ ๑ และ ๒
๖) กิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมและป้องกันแก้ไข พฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์	ตลอดปีงบประมาณ

กิจกรรม	ระยะเวลาที่ดำเนินการ
๗) กิจกรรมการจัดสอนซ่อมเสริม	ตลอดปีงบประมาณ
๘) กิจกรรมศิลปะ ดนตรี กีฬาต่อต้านยาเสพติด	ตลอดปีงบประมาณ
๙) กิจกรรมไคร่ติดยายกมือขึ้น	ตลอดปีงบประมาณ
๑๐) กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม	ตลอดปีงบประมาณ
๑๑) กิจกรรมวันสำคัญและการเข้าค่ายลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด	ตลอดปีงบประมาณ
๑๒) กิจกรรมทัศนศึกษา	พฤศจิกายน ๖๒ - กุมภาพันธ์ ๖๓

๗. ข้อมูลสนับสนุนการดำเนินงาน (หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง)

กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ	กลุ่มเป้าหมาย	ระยะเวลา
๑) กิจกรรมสอนเสริมยกระดับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	กลุ่มบริหารวิชาการ	นักเรียนระดับชั้น ม.๓ และม.๖	ตลอด ปีงบประมาณ
๒) กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ นักเรียน	งานอนามัยโรงเรียน กลุ่มบริหารทั่วไป	นักเรียน	ตลอด ปีงบประมาณ
๓) กิจกรรมเยี่ยมบ้าน	งานระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มบริหารกิจการ นักเรียน	ครูที่ปรึกษาและ นักเรียนทุก ห้องเรียน	มิถุนายน - กรกฎาคม ๒๕๖๒
๔) กิจกรรม TO BE NUMBER ONE	งาน TO BE NUMBER ONE กลุ่มบริหารกิจการ นักเรียน	นักเรียนชมรมTO BE NUMBER ONE และ นักเรียนทุกคน	ตลอด ปีงบประมาณ
๕) กิจกรรมเครือข่ายผู้ปกครอง นักเรียน	งานระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มบริหารกิจการ นักเรียน	ผู้ปกครอง นักเรียนทุก ห้องเรียน	สัปดาห์ที่ ๒ ของ ภาคเรียนที่ ๑ และ ๒
๖) กิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรม และป้องกันแก้ไขพฤติกรรมอัน ไม่พึงประสงค์	งานวินัยและความ ประพฤตินักเรียน กลุ่มบริหารกิจการ นักเรียน	นักเรียน	ตลอด ปีงบประมาณ

กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ	กลุ่มเป้าหมาย	ระยะเวลา
๗) กิจกรรมการจัดสอนซ่อมเสริม	กลุ่มบริหารวิชาการ	นักเรียนกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา ด้านการเรียน	ตลอด ปีงบประมาณ
๘) กิจกรรมศิลปะ ดนตรี กีฬา ต่อต้านยาเสพติด	กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ	นักเรียนทุกคน	ตลอด ปีงบประมาณ
๙) กิจกรรมไคร่ติดยายกมือขึ้น	งาน TO BE NUMBER ONE กลุ่มบริหารกิจการนักเรียน	นักเรียนชมรม TO BE NUMBER ONE และนักเรียนทุกคน	ตลอด ปีงบประมาณ
๑๐) กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม	งานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม กลุ่มบริหารกิจการนักเรียน	ผู้บริหาร ครู และนักเรียน	ตลอด ปีงบประมาณ
๑๑) กิจกรรมวันสำคัญและการเข้าค่ายลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด	กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กลุ่มบริหารวิชาการ	ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด	ตลอด ปีงบประมาณ
๑๒) กิจกรรมทัศนศึกษา	กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กลุ่มบริหารวิชาการ	นักเรียน	พฤศจิกายน ๖๒ - กุมภาพันธ์ ๖๓

๘. ระดับความสำเร็จ

ตัวชี้วัดความสำเร็จ (KPI)	วิธีการประเมิน	เครื่องมือ
นักเรียนโรงเรียนคลองท่อมราษฎร์รังสรรค์ ร้อยละ ๘๕ ได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างทั่วถึงและตรงตามปัญหา	สอบถาม/สังเกต ความพึงพอใจของผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครอง	แบบสอบถาม/แบบสังเกต ความพึงพอใจของผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครอง

หมายเหตุ ตัวชี้วัดความสำเร็จ นำมาจากค่า KPI ในแผนพัฒนาคุณภาพ

๙. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- ๙.๑ โรงเรียนมีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพ
- ๙.๒ โรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการทำงานร่วมกัน โดยผ่านกระบวนการทำงานที่ชัดเจน มีร่องรอย หลักฐานการปฏิบัติงาน สามารถตรวจสอบและประเมินผลได้
- ๙.๓ นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างทั่วถึงและตรงตามปัญหา
- ๙.๔ นักเรียนรู้จักตนเอง ควบคุมตนเองได้ มีการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ มีคุณธรรม จริยธรรม
- ๙.๕ ครูและนักเรียนมีสัมพันธภาพที่ดี นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุขและได้รับการส่งเสริมพัฒนาเต็มศักยภาพอย่างรอบด้าน

ลงชื่อ.....ผู้รับผิดชอบโครงการ (นายเกียรติศักดิ์ สิงห์สาย) หัวหน้างานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ลงชื่อ.....ผู้เสนอกิจกรรม (นายเกียรติศักดิ์ สิงห์สาย) หัวหน้างานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
---	--

ลงชื่อ.....หัวหน้าแผนงาน
 (นางสาวยุพดี คงเพชร)

ลงชื่อ.....ผู้เห็นชอบโครงการ
 (นายชัช ลิ้มชวลิต)
 หัวหน้ากลุ่มบริหารกิจการนักเรียน

ลงชื่อ.....ผู้อนุมัติโครงการ
 (นายกิตติ วิชัยดิษฐ์)
 ผู้อำนวยการโรงเรียนคลองท่อมราชภัฏรังสรรค์

แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๓
โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กลุ่มบริหารกิจการนักเรียน
ผู้รับผิดชอบโครงการ นายเกียรติศักดิ์ สิงห์สาย
สอดคล้องกับพันธกิจข้อที่ ๒ ยุทธศาสตร์ข้อที่ ๓
กลยุทธ์ข้อที่ ๓ จุดเน้นข้อที่ ๓.๑ , ๓.๒

ชื่อกิจกรรมเสริมสร้างความเข้มแข็งระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘๖ - ๗๔๒๑๕๐๘
มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษามาตรฐานที่ ๑ ตัวบ่งชี้ที่ ๑.๒

รายละเอียดโครงการ

วัตถุประสงค์	เป้าหมายเชิงปริมาณ/คุณภาพ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ (KPI)	แหล่งงบประมาณ	งบประมาณ
<p>๑. เพื่อจัดและพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีระบบและมีประสิทธิภาพ</p> <p>๒. เพื่อให้โรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการทำงานร่วมกัน โดยผ่านกระบวนการทำงานที่ชัดเจน มีร่องรอย หลักฐานการปฏิบัติงาน สามารถตรวจสอบและประเมินผลได้</p> <p>๓. เพื่อให้นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างทั่วถึงและตรงตามปัญหา</p> <p>๔. เพื่อให้นักเรียนรู้จักตนเอง ควบคุมตนเองได้ มีการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ มีคุณธรรมจริยธรรม</p>	<p>ด้านปริมาณ (ร้อยละ)</p> <p>๑. นักเรียนโรงเรียนคลองท่อมราษฎร์รังสรรค์ ร้อยละ ๘๕ ได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างทั่วถึงและตรงตามปัญหา</p>	<p>โรงเรียนคลองท่อมราษฎร์รังสรรค์มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เข้มแข็ง มีประสิทธิภาพ นักเรียนร้อยละ ๘๕ ได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างทั่วถึงและตรงตามปัญหา เรียนรู้อย่างมีความสุข มีคุณภาพตาม</p>	กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	๗๙๔,๐๐๐

วัตถุประสงค์	เป้าหมายเชิงปริมาณ/คุณภาพ	ตัวชี้วัดความสำเร็จ (KPI)	แหล่งงบประมาณ	งบประมาณ
๕. เพื่อสร้างสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน เป็นไปด้วยดี นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุขและได้รับการส่งเสริมพัฒนาเต็มศักยภาพอย่างรอบด้าน	ด้านคุณภาพ (ระดับ) ๑. โรงเรียนคลองท่อมราษฎร์รังสรรค์มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เข้มแข็ง มีประสิทธิภาพ นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข	เกณฑ์มาตรฐานการศึกษา สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข		

รายละเอียดการใช้งบประมาณ

ลำดับ	กิจกรรม /รายละเอียดการใช้งบประมาณ	ระยะเวลาจัดกิจกรรม	งบประมาณกิจกรรม	ผู้รับผิดชอบกิจกรรม
๑	กิจกรรมสอนเสริมยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	ตลอดปีงบประมาณ	๑๒๕,๐๐๐	กลุ่มบริหารวิชาการ
๒	กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพนักเรียน	ตลอดปีงบประมาณ	๑๐๐,๐๐๐	งานอนามัยโรงเรียน กลุ่มบริหารทั่วไป
๓	กิจกรรมเยี่ยมบ้าน	มิถุนายน - กรกฎาคม ๒๕๖๒	๕๑,๐๐๐	งานระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน กลุ่มบริหารกิจการ นักเรียน
๔	กิจกรรม TO BE NUMBER ONE	ตลอดปีงบประมาณ	๑๕,๐๐๐	งาน TO BE NUMBER ONE กลุ่มบริหารกิจการนักเรียน

ลำดับ	กิจกรรม /รายละเอียดการใช้งานงบประมาณ	ระยะเวลาจัดกิจกรรม	งบประมาณกิจกรรม	ผู้รับผิดชอบกิจกรรม
๕	กิจกรรมเครือข่ายผู้ปกครองนักเรียน	สัปดาห์ที่ ๒ ของภาคเรียนที่ ๑ และ ๒	๑๘,๐๐๐	งานระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน กลุ่มบริหารกิจการ นักเรียน
๖	กิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมและป้องกันแก้ไข พฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์	ตลอดปีงบประมาณ	๓๐,๐๐๐	งานวินัยและความประพฤติ นักเรียน กลุ่มบริหารกิจการ นักเรียน
๗	กิจกรรมการจัดสอนซ่อมเสริม	ตลอดปีงบประมาณ	๕๐,๐๐๐	กลุ่มบริหารวิชาการ
๘	กิจกรรมศิลปะ ดนตรี กีฬาต่อต้านยาเสพติด	ตลอดปีงบประมาณ	๑๐๐,๐๐๐	กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
๙	กิจกรรมไคร่ติดยายกมือขึ้น	ตลอดปีงบประมาณ	๑๕,๐๐๐	งาน TO BE NUMBER ONE กลุ่มบริหารกิจการนักเรียน
๑๐	กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม	ตลอดปีงบประมาณ	๓๕,๐๐๐	งานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กลุ่มบริหาร กิจการนักเรียน
๑๑	กิจกรรมวันสำคัญและการเข้าค่ายลูกเสือ เนตร นารี ยุวกาชาด	ตลอดปีงบประมาณ	๑๓๐,๐๐๐	กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กลุ่มบริหารวิชาการ
๑๒	กิจกรรมทัศนศึกษา	พฤศจิกายน ๖๒ – กุมภาพันธ์ ๖๓	๑๐๐,๐๐๐	กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กลุ่มบริหารวิชาการ
รวมงบประมาณกิจกรรมที่ ๑-๑๑			๗๙๔,๐๐๐	

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศและต่างประเทศเกี่ยวกับการประเมินโครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนคลองท่อมราชภัฏรำงสรรค์ อำเภอลองท่อม จังหวัดกระบี่ มีดังนี้

5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศ

ไตรภพ โห้โก๋ (2553 : 91 -95) ได้ทำการประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนวัดพิบูลเงิน องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ปีการศึกษา 2553 ด้านสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการและด้านผลผลิต ผลการวิจัยพบว่า โครงการการประเมินระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนวัดพิบูลเงิน องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก จากการศึกษาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสภาพแวดล้อมของโครงการ ผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการ ผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านกระบวนการของโครงการ ผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับมากและด้านผลผลิตของโครงการ ผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับมาก

สุจิตา คตศิริกัญชร (2557 : บทคัดย่อ) ได้ประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนแม่ทาวิทยาคม จังหวัดลำพูน ปีการศึกษา 2557 ผลการประเมินพบว่า (1) การประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนแม่ทาวิทยา จังหวัดลำพูน ปีการศึกษา 2557 ตามรูปแบบซีป (CIPP Model) พบว่ามีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก กล่าวคือ ด้านบริบทหรือสภาพแวดล้อม ประเมินเกี่ยวกับความสอดคล้องเหมาะสมของโครงการกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด ซึ่งเห็นว่าโครงการมีความสำคัญและมีความจำเป็นกับสภาพสังคมปัจจุบัน ตลอดจนการมีส่วนร่วมของโรงเรียน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้ปกครองและชุมชน ซึ่งมีความจำเป็นในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จะก่อประโยชน์ต่อนักเรียนในสภาพของสังคมปัจจุบัน ผู้บริหารและครูที่ปรึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับบริบทหรือสภาพแวดล้อมอยู่ในระดับมาก ด้านปัจจัยประเมินเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายโครงการ โรงเรียนมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ โรงเรียนได้สนับสนุนยานพาหนะหรืองบประมาณในการไปเยี่ยมบ้านนักเรียน ครูที่ปรึกษาหรือหัวหน้าระดับได้นำเอาผลการทำสารสนเทศมาแก้ไข ส่งเสริม ป้องกัน และแก้ไขปัญหาของนักเรียน ผลการประเมินพบว่าผู้บริหารและครูที่ปรึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ด้านกระบวนการประเมินเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งประกอบด้วยความรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ผลการประเมินพบว่าผู้บริหารและครูที่ปรึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ด้านผลผลิตประเมินเกี่ยวกับตัวนักเรียน พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนไปด้วยดีและอบอุ่น นักเรียนได้รับการช่วยเหลือจากครูอย่างทั่วถึงและใกล้ชิด นักเรียนมีคุณภาพมาตรฐานการศึกษาและ

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดีสามารถเข้ากับสิ่งแวดล้อมและสังคมได้ดี ประพฤติปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน และสังคม ผลการประเมินพบว่าผู้บริหารและครูที่ปรึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 ด้านรู้จักนักเรียนรายบุคคลเพื่อคัดกรอง ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการป้องกันและช่วยเหลือแก้ปัญหาและด้านการส่งผล ผลการประเมินพบว่านักเรียนมีความคิดเห็นทุกด้านอยู่ในระดับมาก (3) การประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้ปกครอง ด้านการดำเนินงานทั่วไป ด้านมีส่วนร่วม ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนา ด้านการจัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหา และด้านคุณภาพนักเรียน ผลการประเมินพบว่า ผู้ปกครองมีความพึงพอใจทุกด้านอยู่ในระดับมาก

สุพิชฌาย์ หัวดอน (2559 : 98) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนที่ 35 สังกัดสำนักงานการศึกษา สำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า 1. การประเมินในภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับดี 2. ด้านบริบท มีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับดี 3. ด้านปัจจัยเบื้องต้น มีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับพอใช้ 4. ด้านกระบวนการมีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับดี 5. ด้านผลผลิตมีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับดี

ธิดา เสมอใจ (2561 : บทคัดย่อ) รายงานการประเมินโครงการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองนักเรียนสู่ความเข้มแข็ง โรงเรียนมัธยมพระราชทานเฉลิมพระเกียรติสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 37 ผลการประเมินโครงการสรุปได้ดังนี้ 1. ผลการประเมินด้านสภาพแวดล้อมที่ใช้ในการดำเนินโครงการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองนักเรียนสู่ความเข้มแข็ง โรงเรียนมัธยมพระราชทานเฉลิมพระเกียรติสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 37 พบว่า ในภาพรวมผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นว่า สภาพแวดล้อมที่ใช้ในการดำเนินโครงการมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดและผ่านเกณฑ์การประเมินทุกรายการ 2. ผลการประเมินปัจจัยเบื้องต้นที่ใช้ในการดำเนินโครงการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองนักเรียนสู่ความเข้มแข็ง โรงเรียนมัธยมพระราชทานเฉลิมพระเกียรติสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 37 พบว่า ในภาพรวมผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความคิดเห็นว่า ปัจจัยเบื้องต้นที่ใช้ในการดำเนินโครงการมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดและผ่านเกณฑ์การประเมินทุกรายการ 3. ผลการประเมินกระบวนการดำเนินงานของโครงการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองนักเรียนสู่ความเข้มแข็ง โรงเรียนมัธยมพระราชทานเฉลิมพระเกียรติสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 37 พบว่า ในภาพรวมผู้บริหาร ครู บุคลากรและคณะกรรมการสถานศึกษามีความเห็นว่า กระบวนการดำเนินโครงการมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและผ่านเกณฑ์การประเมินทุกรายการ 4. ผลการประเมินผลผลิตของโครงการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองนักเรียนสู่ความเข้มแข็ง โรงเรียน

มัธยมพระราชทานเฉลิมพระเกียรติสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 37 พบว่า 4.1 ค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังการประชุมเชิงปฏิบัติการสูงกว่าก่อนการประชุมเชิงปฏิบัติการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4.2 โรงเรียนมีการดำเนินการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองนักเรียนสู่ความเข้มแข็ง อยู่ในระดับมากที่สุดและผ่านเกณฑ์การประเมิน 4.3 โรงเรียนมีการดำเนินการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองนักเรียนสู่ความเข้มแข็ง อยู่ในระดับมากที่สุดและผ่านเกณฑ์การประเมิน 4.4 ความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองนักเรียนสู่ความเข้มแข็งโรงเรียนมัธยมพระราชทานเฉลิมพระเกียรติสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 37 ในระดับมากที่สุด 4.5 ผู้ปกครองนักเรียนและนักเรียนมีความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือและคุ้มครองนักเรียนสู่ความเข้มแข็ง โรงเรียนมัธยมพระราชทานเฉลิมพระเกียรติสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 37 ในระดับมากที่สุด

สมเกียรติ สติภัย (2559 : บทคัดย่อ) การประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษาของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีแพร่ ประจำปีการศึกษา 2559 ผลการวิจัยพบว่า 1. การประเมินปัจจัยพื้นฐานด้านสภาวะแวดล้อมของโครงการ พบว่า ลักษณะของโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความต้องการจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับสังคมในปัจจุบัน และวัตถุประสงค์ของโครงการมีความสอดคล้องกับบริบทของสังคม ส่วนความเป็นไปได้ของโครงการ ความพร้อมและทรัพยากรอยู่ในระดับปานกลาง 2. การประเมินกระบวนการดำเนินโครงการ โดยรวมพบว่าการดำเนินงานด้านนี้อยู่ในระดับ ปานกลาง โดยครูที่ปรึกษาได้ทำความรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ทำการคัดกรองนักเรียน รวมทั้งมีการส่งเสริมนักเรียนกลุ่มปกติและนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา ป้องกันและแก้ไขปัญหา และส่งต่อนักเรียน 3. การประเมินผลผลิตของโครงการ โดยรวมพบว่าการดำเนินงานด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง และคุณลักษณะของนักเรียนที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ

นันทน์ภัส ชาญจิตร (2560 : บทคัดย่อ) ได้ประเมินโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนมวกเหล็กวิทยา ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ดังนี้ 1) ด้านสภาวะแวดล้อม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านเป้าหมายของโครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน ผู้ปกครองและชุมชน ด้านความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสอดคล้องกับนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ 2) ด้านปัจจัยนำเข้า โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านความเหมาะสมด้านระยะเวลา มีการประเมินผลการดำเนินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามระยะเวลาที่กำหนด ด้านความพอเพียง ด้านทรัพยากร คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้การสนับสนุนส่งเสริมการดำเนินโครงการ ผู้บริหารมีความสนใจและให้การสนับสนุนการดำเนินโครงการ ด้านความพร้อมของบุคลากรมีการส่งเสริมและแต่งตั้งให้นักเรียนมีส่วนร่วมเป็นเจ้าหน้าที่ดำเนินงานโครงการ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโครงการอย่างเหมาะสมและชัดเจน 3) ด้านกระบวนการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการดำเนินงาน

โครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การบันทึกข้อมูลนักเรียนทุกคนที่รับผิดชอบในระเบียบวาระสนทนา การเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนจากผู้ปกครองนักเรียน จากเพื่อนสนิทภายในห้อง จากการเยี่ยมบ้านของครูที่ปรึกษา นำมาจัดทำข้อมูลนักเรียนเป็นปัจจุบัน สามารถอ้างอิงได้ ด้านกิจกรรมการดำเนินงานโครงการระบบช่วยเหลือนักเรียน การพัฒนาครูบุคลากรให้มีความรู้ มีทักษะและประสบการณ์ เพื่อพัฒนากิจกรรมให้มีประสิทธิภาพ มีการวางแผนกิจกรรมการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ 4) ด้านผลผลิต โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะนักเรียนเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามศักยภาพและมีความสุขในการเรียน นักเรียนไม่สารสิ่งเสพติด รวมทั้งไม่แสวงหาผลประโยชน์จากสิ่งเสพติด นักเรียนสามารถหลีกเลี่ยงและป้องกันตนเองให้ห่างจากสารเสพติด ผู้ปกครองเสนอแนะทางในการดำเนินชีวิตที่ดีให้บุตรหลาน บุตรหลานของท่านมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการดูแลช่วยเหลือเบื้องต้นสามารถให้คำแนะนำผู้อื่นได้ 5) ความพึงพอใจของนักเรียนและผู้ปกครองนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการออกเยี่ยมบ้านนักเรียนของครูที่ปรึกษา การจัดกิจกรรมเสริมในเรื่องการพัฒนาบุคลิกภาพนักเรียน นักเรียนในความปกครองของท่านได้รับการดูแลเอาใจใส่ด้านการเรียน นักเรียนมีบุคลิกภาพดี สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ แสดงให้เห็นว่านักเรียนและผู้ปกครองพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ปิยะวุฒิ ศรีชนะ (2559 : 7) ได้ดำเนินการวิจัย เรื่อง การประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนโพนงามพิทยาคาร จังหวัดยโสธร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนโพนงามพิทยาคาร ในภาพรวม พบว่าผลการประเมินอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาผลการประเมินจำแนกรายด้าน 4 ด้าน พบว่า การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม ผลการประเมินอยู่ในระดับมาก การประเมินปัจจัยหรือทรัพยากร ผลการประเมินอยู่ในระดับมาก การประเมินกระบวนการ ผลการประเมินอยู่ในระดับมาก การประเมินผลผลิต ผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ผลประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการดำเนินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนโพนงามพิทยาคาร พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

วรรณิา โฉมฉิน (2562 : 117) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง การประเมินความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การประเมินความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากและทุกด้านอยู่ในระดับมาก

5.2 งานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

Lehmannowsky (1991 : 1642) ได้วิจัย เรื่อง ความต้องการบริการแนะแนวและการให้คำปรึกษากับนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนต้องการการบริการแนะแนวและการให้คำปรึกษาจากโรงเรียนเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ โครงการพัฒนาอาชีพ แนวทางการศึกษาต่อในระดับสูง แนวทางแห่งความสำเร็จ วิธีการที่ทำให้ผู้อื่นเข้าใจและยอมรับ วิธีการเข้าใจและยอมรับตัวเอง

West (1991: 77-83) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนท้องถิ่น ระบุว่า นักศึกษามักจะเห็นว่าอาจารย์ที่ปรึกษาและบุคคลฝ่ายแนะแนวเป็นคนอื่น และเกรงว่าความลับของตนจะถูกเปิดเผย การเข้าพบเพื่อปรึกษาจึงมักเป็นการเข้าพบทางด้านวิชาการ ส่วนปัญหาอื่นๆ นักศึกษาจะไปปรึกษาเพื่อนและมักมาพบอาจารย์ที่ปรึกษาต่อเมื่อมีปัญหาที่ตนเองและเพื่อนไม่สามารถแก้ปัญหาได้แล้ว

Goodman et al (2003 : 11178) อ้างถึงใน บุญเลิศ ทัดเทียม (2557 : 51) ศึกษาการใช้แบบคัดกรองนักเรียนเป็นรายบุคคล (SDQ) เพื่อคัดกรองเด็กที่มีความผิดปกติทางจิตใจเยาวชนในชุมชน พบว่า ทุกกลุ่มให้ความเห็นว่า เป็นความผิดปกติทางจิตใจที่เกิดขึ้นเฉพาะบุคคลและเป็นความแปรปรวนทางอารมณ์ของบุคคลโดยมีเหตุมาจากพฤติกรรมทางบุคคล พฤติกรรมอยู่ไม่สุขไม่นิ่ง พวกซึมเศร้าและพวกที่มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์อื่นๆ ความกลัวสิ่งของหรือสัตว์เฉพาะบุคคลที่ถูกทอดทิ้ง ในวัยเด็กและพฤติกรรมการกินไม่เหมาะสม ทำให้การคัดกรองเยาวชนที่ผิดปกติมีความแม่นยำ และแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพเหมาะสมกว่า การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเพียงครูและเพื่อนเยาวชน

Siebs (1999 : Abstract) ได้ศึกษา เรื่อง การประเมินผลเกี่ยวกับประสิทธิภาพของโรงเรียนในการออกแบบโปรแกรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อป้องกันการลาออกของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา แถบชานเมือง ตัวแปรที่ศึกษาได้แก่ ทักษะคิดในเรื่องประโยชน์ของโปรแกรมเพื่อเป็นการป้องกันการลาออกของ นักเรียนที่จัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยง กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้เข้าร่วมในการวิจัย 72 คนซึ่งเข้าร่วมในโปรแกรม REACH จากปี 1994 – 1998 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนสามารถประสบความสำเร็จโดยมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น สามารถ เพิ่มระดับเกรดเฉลี่ยให้สูงขึ้นเพิ่มความเอาใจใส่ในการเรียนมากขึ้น ได้รับการยอมรับนับถือมากขึ้น มีการ พัฒนาความสนใจมาสู่การเรียน พัฒนาวิสัยทัศน์ในอนาคตของตนเอง และที่สำคัญคือมีโอกาสมากขึ้นในการ จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหลังจากที่ได้เข้าร่วมในโปรแกรม REACH นั่นเอง

P.T. Giblin and M.L. Poland (2014 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความต้องการด้านสุขภาพของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในเมืองดีทรอยต์ รายงานปัญหาสุขภาพประกอบด้วย การรับประทานอาหารที่เหมาะสมปัญหาในโรงเรียน สีว อาการซึมเศร้า และอาการปวดหัว ความต้องการข้อมูลด้านสุขภาพที่แสดงประกอบด้วย ปัญหาผิว ยา เพศ และการคุมกำเนิด ความแตกต่างระหว่างโรงเรียน อายุ และเพศ ได้ถูกบันทึกไว้ กลุ่มตัวอย่างต้องการความต่อเนื่องในการดูแลและรับข้อมูล

ด้านสุขภาพโดยการติดต่อส่วนตัวระหว่างผู้ป่วยและแพทย์ ซึ่งผลการวิจัยถูกนำมาใช้ในการฝึกอบรมพนักงานและการวางแผนโปรแกรมคลินิกสุขภาพวัยรุ่นสำหรับเยาวชนที่มีความเสี่ยงสูง

Asad Islam (2017 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัย เรื่อง การประชุมผู้ปกครอง - ครู และผลการเรียนรู้ของนักเรียน : หลักฐานจากประเทศกำลังพัฒนา ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ที่เพิ่มขึ้นผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับครูเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผลของการปฏิบัติมีผลชัดเจนทั้งในระดับผู้ปกครอง ครู หรือระดับโรงเรียน ผลการศึกษานี้ มีนัยสำคัญในเชิงนโยบายสำหรับประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นมักจะไม่เปลี่ยนแปลงในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้น โครงการส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและครูเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพ นำไปปฏิบัติได้ง่ายและง่ายต่อการพัฒนา

Kihorezo (2559 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่มีอิทธิพลต่อผลการเรียนของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองมีบทบาทเป็นตัวกลางที่สำคัญยิ่งในการพัฒนา ของเด็ก ผลการเรียนการศึกษา ความใฝ่ฝัน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากผลการศึกษา ผู้วิจัยสามารถระบุได้ว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่มีอิทธิพลต่อผลการเรียนของเด็ก ความจำเป็นบางอย่างผู้ปกครอง จำเป็นต้องมีส่วนร่วม ประกอบด้วย การจัดหาอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา การเตรียมอาหาร เพื่อมารับประทานในตอนกลางวัน การเข้าร่วมการประชุมผู้ปกครอง การประกันสุขภาพ การดูแลรักษาความปลอดภัย การอาสาทำงานโรงเรียน การให้ความช่วยเหลือในการทำการ บ้าน การให้การสนับสนุนเด็ก และการอบรมการใช้ทักษะชีวิตต่างๆ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า การประเมินโครงการเป็นกระบวนการขั้นตอนที่สำคัญที่สุดของการดำเนินโครงการ เนื่องจากทำให้ได้ข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อนำมาใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนโครงการ ตรวจสอบความพร้อมของทรัพยากรที่มีความจำเป็นต่อการดำเนินโครงการ ตรวจสอบความเป็นไปได้ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งทำให้การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการมีความชัดเจนและการให้ข้อมูลย้อนกลับ ซึ่งจะส่งผลให้ได้ผลการประเมินที่ถูกต้องเชื่อถือได้ สามารถนำไปเป็นข้อมูลสารสนเทศในการตัดสินใจคุณค่าโครงการได้อย่างสมเหตุสมผลรูปแบบการประเมินแบบซิปป (CIPP Model) ของ แดเนียล แอล สตัฟเฟิลบีม (Daniel L. Stufflebeam) ที่เป็นรูปแบบที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย มีการนำมาใช้กันมาก โดยมีการประเมินผลใน 4 ประเด็น คือ

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อให้ได้สารสนเทศหรือข้อมูลสำคัญเพื่อตอบคำถามว่า เป็นโครงการที่สนองปัญหาหรือความต้องการจำเป็นที่แท้จริงหรือไม่ วัตถุประสงค์ของโครงการชัดเจน เหมาะสม สอดคล้องกับนโยบายขององค์การหรือนโยบายของหน่วยเหนือหรือไม่

2. ประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation: I) เป็นการประเมินเพื่อให้ได้สารสนเทศหรือข้อมูลสำคัญเพื่อตอบคำถามว่าปัจจัยที่กำหนดไว้ในโครงการมีความเหมาะสมเพียงพอหรือไม่

3. ประเมินกระบวนการ (Process Evaluation: P) เป็นการประเมินเพื่อให้ได้สารสนเทศหรือข้อมูลสำคัญเพื่อตอบคำถามว่า การปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ กิจกรรมใดทำได้ หรือทำไม่ได้เพราะเหตุใด เกิดปัญหา อุปสรรค ไม่ราบรื่น ไม่คล่องตัวหรือไม่ อย่างไร

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation: P) เป็นการประเมินเพื่อให้ได้สารสนเทศหรือข้อมูลสำคัญเพื่อตอบคำถามว่า เกิดผล/ได้ผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ คุณภาพของผลลัพธ์เป็นอย่างไร เกิดผลกระทบอื่นใดบ้างหรือไม่